

**Harjavallan kaupungin
lukiokoulutuksen
opetussuunnitelma 2021**

Nimi	Harjavallan kaupungin lukiokoulutuksen opetussuunnitelma 2021
Kunta	Harjavalta
Koulu	Harjavallan lukio
Hyväksymispäivämäärä	16.3.2021
Julkaistu	15.5.2026

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.	2
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.	3
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.	5
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.	5
2.2. Arvoperusta.	5
3. Opetuksen toteuttaminen.	7
3.1. Opintojen rakenne.	7
3.2. Oppimiskäsitys.	7
3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät.	8
3.4. Toimintakulttuuri.	9
3.4.1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma.	11
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.	15
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.	16
3.7. Tuntijako ja kieliohjelma.	19
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.	20
4.1. Ohjaus.	20
4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus.	24
4.2.1. Oppimisen tuki.	25
4.2.2. Erityisopetus.	26
4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut.	28
4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	28
4.3. Opiskeluhoolto.	31
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat.	31
4.4. Kurinpito.	34
4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö.	35
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.	36
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.	39
5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa.	39
5.2. Opintojakson arviointi.	40
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.	41
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.	42
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.	42

5.2.4. Opintoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa.	42
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.	43
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.	45
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.	45
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.	46
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.	47
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.	48
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat.	50
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.	52
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.	52
6.2. Laaja-alainen osaaminen.	53
7. Oppiaineet.	57
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI).	57
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).	58
Tekstit ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI01).	60
Kieli ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI02).	62
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI03).	63
Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI04).	64
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI05).	65
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI06).	67
Vuorovaikutus, 2 op (ÄI07).	68
Kirjoittaminen, 2 op (ÄI08).	69
Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI09).	70
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6).	71
Tekstit ja kirjoittaminen, 2 op (S201).	74
Kieli ja vuorovaikutus, 2 op (S202).	74
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S203).	75
Tekstien tulkinta, 2 op (S204).	76
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S205).	77
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S206).	78
Vuorovaikutus, 2 op (S207).	78
Kirjoittaminen, 2 op (S208).	79
Tekstien tulkinta, 2 op (S209).	80
7.2. Vieraat kielet (VK).	80
7.2.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1).	86

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen sekä englanti globaalina kielenä, 4 op (VKENA101).	86
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKENA102).	87
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKENA103).	88
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKENA04).	90
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKENA05).	91
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKENA06).	92
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKENA07).	93
7.2.2. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (VKSAB3).	94
Perustason alkeet 1, 2 op (VKSAB31).	95
Perustason alkeet 2, 2 op (VKSAB32).	96
Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB33).	97
Perustaso 1, 2 op (VKSAB34).	98
Perustaso 2, 2 op (VKSAB35).	99
Perustaso 3, 2 op (VKSAB36).	100
Perustaso 4, 2 op (VKSAB37).	101
Perustaso 5, 2 op (VKSAB38).	101
7.3. Ruotsi (TKRU).	102
7.3.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1).	107
Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen sekä ruotsin kieli arjessani, 4 op (TKRUB101).	107
Kulttuuri ja mediat, 2 op (TKRUB102).	108
Ympäristömme, 2 op (TKRUB103).	109
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (TKRUB104).	110
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (TKRUB105).	111
Kestävä elämäntapa, 2 op (TKRUB106).	112
7.4. Matematiikka (MA).	113
7.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY).	116
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY01).	116
7.4.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB).	117
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02).	117
Geometria, 2 op (MAB03).	118
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04).	119
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05).	120
Talousmatematiikka, 2 op (MAB06).	121
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB07).	122
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB08).	123
7.4.3. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA).	124

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02).	124
Geometria, 2 op (MAA03).	125
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA04).	126
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05).	127
Derivaatta, 3 op (MAA06).	128
Integraalilaskenta, 2 op (MAA07).	129
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08).	130
Talousmatematiikkaa, 1 op (MAA09).	131
3D-geometria, 2 op (MAA10).	132
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11).	133
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12).	134
7.5. Biologia (BI).	135
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01).	137
Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 2 op (BI02).	139
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI03).	141
Ihmisen biologia, 2 op (BI04).	142
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI05).	144
7.6. Maantiede (GE).	145
Maailma muutoksessa, 2 op (GE01).	148
Sininen planeetta, 2 op (GE02).	149
Yhteinen maailma, 2 op (GE03).	151
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE04).	153
7.7. Fysiikka (FY).	154
Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY01).	156
Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY02).	157
Energia ja lämpö, 2 op (FY03).	159
Voima ja liike, 2 op (FY04).	160
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05).	161
Sähkö, 2 op (FY06).	162
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07).	163
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08).	164
7.8. Kemia (KE).	166
Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE01).	168
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE02).	170
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE03).	171
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE04).	172
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE05).	173
7.9. Filosofia (FI).	174

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01).	177
Etiikka, 2 op (FI02).	178
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03).	179
Totuus, 2 op (FI04).	180
7.10. Psykologia (PS).	181
Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01).	183
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02).	184
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03).	186
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04).	188
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05).	189
7.11. Historia (HI).	191
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI01).	193
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02).	195
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03).	197
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI04).	198
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05).	200
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06).	202
7.12. Yhteiskuntaoppi (YH).	204
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH01).	206
Taloustieto, 2 op (YH02).	208
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03).	210
Lakitieto, 2 op (YH04).	211
7.13. Uskonto (KT).	213
7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1).	215
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01).	215
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02).	216
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03).	217
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04).	219
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05).	220
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06).	221
7.14. Elämänkatsomustieto (ET).	222
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01).	224
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02).	225
Kulttuurit, 2 op (ET03).	227
Katsomukset, 2 op (ET04).	228
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET05).	229
Tulevaisuus, 2 op (ET06).	231

Elämäkatsomustieto, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV07).	232
7.15. Terveystieto (TE).	232
Terveys voimavarana, 2 op (TE01).	234
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02).	236
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03).	237
7.16. Liikunta (LI).	239
Oppiva liikkuja, 2 op (LI01).	241
Aktiivinen elämä, 2 op (LI02).	242
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03).	243
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04).	244
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI05).	245
7.17. Musiikki (MU).	246
Musiikki ja minä, 2 op (MU01).	249
Musiikki ja Suomi, 2 op (MU02).	250
Musiikki ja maailma, 2 op (MU03).	251
Musiikki ja muut taiteet sekä yhteiskunta, 2 op (MU04).	253
7.18. Kuvataide (KU).	254
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01).	257
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02).	258
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03).	260
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04).	261
7.19. Opinto-ohjaus (OP).	263
Minä opiskelijana, 2 op (OP01).	264
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP02).	266
7.20. Lukiodiplomit (LD).	267
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2).	268
Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4).	269
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6).	269
7.21. Temaattiset opinnot (TO).	270
HARJAVALTA 150 V., 2 op (TO01).	270
Naiset ja vähemmistöt Suomen itsenäisyyden aikana, 2 op (TO02). . .	271
Mu Harjavalta o muuttunu!, 2 op (TO03).	272
Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TO04).	272
Osaaminen arjessa, 2 op (TO05).	273
Silta digitaidoilla nuorilta ikäihmisille, 2 op (TO06).	274
Yrittäjyys I, 2 op (TO07).	274
Yrittäjyys II, 2 op (TO08).	276
7.22. Lukio-opintoihin valmentava (LOV).	277

Suomen kielen ja kirjallisuuden valmentava opintojakso, 2 op (LOV01).	278
Toinen kotimainen kieli, ruotsi, valmentava opintojakso, 2 op (LOV02).	278
Vieraat kielet, englanti, valmentava opintojakso, 2 op (LOV03).	279
Pitkän matematiikan valmentava opintojakso, 1 op (LOV04).	280
7.23. Ylioppilaskirjoituksiin valmistava (YOV).	281
Suomen kieli ja kirjallisuus, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV01).	281
Englanti, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV02).	282
Ruotsi, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV03).	283
Matematiikan lyhyt oppimäärä, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV04).	284
Matematiikan pitkä oppimäärä, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV05).	284
Biologia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV06).	285
Maantiede, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV07).	286
Fysiikka, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV08).	287
Kemia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV09).	287
Filosofia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV10).	288
Psykologia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV11).	288
Historia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV12).	289
Yhteiskuntaoppi, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV13).	290
Evangelisluterilainen uskonto, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV14).	290
Terveystieto, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV15).	291
7.24. Korkeakoulujen kurkistuskurssit (KKK).	292
Robotiikan perusteet, 2 op (KKK01).	292
Hyvinvointiteknologian perusteet, 2 op (KKK02).	293
Web-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (KKK03).	293
3D-mallinnuksen perusteet, 2 op (KKK04).	294
7.25. Paikalliset valinnaiset opintojaksot (PVO).	295
Ilmaisutaito, 2 op (PVO01).	295
Teatteri-ilmaisu, 2 op (PVO02).	296
Kirjoittaminen (ENA), 2 op (PVO03).	297
Biologian tutkimus ja laborointi, 2 op (PVO04).	298
Sosiaalipsykologia, 1 op (PVO05).	299
Maailmantilanne nyt (HI), 2 op (PVO06).	300
Fyysinen valmennus (LI), 2 op (PVO07).	301
Palloilu (LI), 2 op (PVO08).	302
Tieto- ja viestintäteknikan perusteet, 1 op (PVO09).	303
7.26. Liikuntapainotteiset opinnot (LPO).	303
Lajiharjoittelu 1, 2 op (LPO01).	303

Lajiharjoittelu 2, 2 op (LPO02).	304
Lajiharjoittelu 3, 2 op (LPO03).	305
Lajiharjoittelu 4, 2 op (LPO04).	306
Kilpaurheilijan fysiikkaharjoittelu, 2 op (LPO05).	307
Menestyksen avaintekijät, 2 op (LPO06).	308
Kilpailuihin valmistautuminen, 2 op (LPO07).	309
7.27. Ammattikorkeakoulun väyläopinnot (AMKV).	310
Yrittäjyys ja yrittäjämäinen ajattelu, 2 op (AMKV01).	311
Hoitotiede hoitotyön perustana, 2 op (AMKV02).	311
Informaatioteknologia ja kirjaaminen, 2 op (AMKV03).	312
Lääkelaskenta, 1 op (AMKV04).	312
Työyhteisövalmiudet, 3 op (AMKV05).	313
Sosionomin ja sosiaalialan työn orientaatiot 1, 3 op (AMKV061).	314
Sosionomin ja sosiaalialan työn orientaatiot 2, 2 op (AMKV062).	314
Kannattava yritystoiminta 1, 3 op (AMKV071).	315
Kannattava yritystoiminta 2, 2 op (AMKV072).	315
Yrityksen kirjanpito ja talousraportointi 1, 3 op (AMKV081).	316
Yrityksen kirjanpito ja talousraportointi 2, 2 op (AMKV082).	316
Talousmatematiikka 1, 3 op (AMKV091).	317
Talousmatematiikka 2, 2 op (AMKV092).	317
Mekaniikka, 3 op (AMKV10).	318
8. Liitteet.	319
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.	319
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.	319
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	326
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	326
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	332
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	332
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	337
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.	338
8.6. Harjavallan lukion tuntijako 1.8.2021 alkaen.	343
8.7. Harjavallan lukion suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä.	346

8.8. Harjavallan lukion suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ja suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä.	350
8.9. Harjavallan lukion tupakoinnin ja päihteiden vastainen suunnitelma.	353

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Lukiokoulutuksen laaja uudistushanke käynnistettiin vuonna 2017. Se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat lukiolakiin (714/2018) ja valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevina vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin lain laatimishetken 41 prosentista. Tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa varsinkin kasvualoilla. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakoulu yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytetään kurssien sijaan opintopisteitä: yksi entinen kurssi (esimerkiksi 38 x 45 minuutin tai 22,8 x 75 minuutin oppituntia) on laajuudeltaan kaksi opintopistettä, eli yhden opintopisteen laajuus on 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia. Lukion oppimäärän laajuus on nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa vähintään 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa vähintään 88 opintopistettä. Nuorten lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Lukiokoulutuksessa paitsi edistetään oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen hallintaa myös kehitetään laaja-alaista osaamista. Lukiokoulutuksen eheyttämiseksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin on muotoiltu laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, jotka muodostavat kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet: 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen. Laaja-alainen osaaminen auttaa suuntaamaan oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja käytännön elämään. Laaja-alainen osaaminen viittaa oppimisen ja osaamisen perustana oleviin kognitiivisiin taitoihin, metataitoihin sekä ominaisuuksiin, joita tarvitaan opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja arjessa. Se luo myös edellytykset tiedoille ja taidoille, joiden avulla voidaan hallita muutosta digitalisoituvassa ja monimutkaistuvassa maailmassa.

Eheyttämistä edistää myös opintojen uudenlainen rakenne. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsenneily lukion opetussuunnitelman perusteisiin 1–3 opintopisteen moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja. Nämä entisten kurssien sijaan laadittavat opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Mikäli opintojakso koostuu useasta oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain.

Tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea heitä opinnoissaan yhä paremmin. Lukioiden toimintakulttuurissa painotetaan vahvemmin opiskelijoiden osallisuutta, yhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja monimuotoisuutta yksilölliset tarpeet samalla huomioon ottaen. Lisäksi

lukio-opintojen opiskelijälähtöisyys ja opintojen henkilökohtaistaminen vahvistuvat, jolloin opiskelumotivaatio ja opintojen mielekkyys kasvavat.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Sitä annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa. Opiskelijalla on oikeus jatko-ohjaukseen oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoritua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea.

Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistetaan erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta. Opetus on lisäksi järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Laadukas koulutus, monipuoliset yhteydet ympäröivään maailmaan, yhteisöllinen ja osallistava toimintakulttuuri sekä hyvinvointia ja itsetuntemusta tukevat elämönhallinnan taidot vahvistavat lukiolaisen sydämen sivistystä. Tavoitteena on lukiolain mukaisesti tukea lukiolaisen kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeänä yhteisenä tavoitteena on klassisten sivistysihanteiden toteuttaminen eli pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen.

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)*
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)*
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista*
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma*

Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä voi laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen

asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Paikallinen kulttuuriympäristö ja elinkeinoelämä

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Harjavallan lukio pyrkii toiminnassaan edistämään Harjavallan ja Satakunnan maakunnan asukkaiden hyvinvointia, alueen elinkeinoelämän menestystä ja kulttuurielämän elinvoimaisuutta. Tavoitteena on vahvistaa oman alueen pärjäämistä globaalissa kilpailussa ja antaa nuorille voimavaroja oman kotiseutunsa kehittämiseksi.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija

muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavasta. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Harjavallan lukion arvopohja on kannustava, välittävä ja hyväksyvä. Lukiossa edistetään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia.

Harjavallan lukiokoulutuksen toimintaa ohjaavat arvot ovat

- koulutuksen laatu
- koko lukioyhteisön hyvinvointi ja yhdenvertaisuus
- osallisuus ja yhteisöllisyys
- opiskelijälähtöisyys ja henkilökohtaistaminen.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Opiskelija on aktiivinen oppija ja kehittää aktiivisesti omaa osaamistaan koko lukioajan. Opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan kaikissa oppiaineissa koko opiskeluajan. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua opintojakson suunnitteluun yhdessä opettajan ja ryhmän kanssa. Nämä ovat omat osaamistavoitteet, arviointi, työtavat ja tehtävät. Opettajan opetus- ja ohjaustyön pedagogiset valinnat perustuvat syventyvään opiskelijan tuntemukseen. Työtavat ja arviointi ovat kannustavia ja monipuolisia ja tukevat kaikkien opiskelijoiden oppimista. Opettaja selkiyttää tavoitteet ja keskeisen opittavan sisällön opintojakson alussa.

3.3. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Harjavallan lukiokoulutuksen opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- Lukion fyysiset tilat ja sen ympäristö ovat asianmukaiset ja turvalliset
- Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat opiskelijan vahvuuksia, itsenäistä ja aktiivista opiskelua sekä yhteistyötaitojen kehittymistä. Oppimisympäristöjä ovat mm. erilaiset verkkoympäristöt, kaupunki- ja luonnonympäristöt, museot, kirjasto, yritykset, korkeakoulu ja kansalaisjärjestöt.
- Lukion fyysinen ympäristö ja toimintatavat tukevat opiskelijan oppimismotivaatiota, itseohjautuvuutta, luovuutta ja liikkuvan toisen asteen periaatteita.
- Oppimisympäristöt mahdollistavat monipuolisten ja ajanmukaisten oppimis- ja opetusmenetelmien käytön.
- Harjavallan lukiolla on käytössään oppimista tukevat, modernit teknologiset ympäristöt, joita opiskelijat osaavat käyttää.
- Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista sekä kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Ne myös tukevat itse- ja vertaisarvioinnin kehittymistä.
- Opiskelijoille ja opettajille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että lähiympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin.
- Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin opiskelijan vahvuuksia tukien.
- Opiskelija voi suorittaa osan opintojaksosta tai koko opintojakson itsenäisesti, kun hän on sopinut asiasta aineenopettajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa. Suorituslupa tulee hankkia hyvissä ajoin.
 - Kaikkia opintojaksoja ei voi suorittaa itsenäisesti.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä

ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävästi tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiiriin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden,

turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Harjavallan lukiokoulutuksen toimintakulttuurin perustana ovat

- opiskelijälähtöisyys
- koulutuksen laatu
- koko lukioyhteisön hyvinvointi ja yhdenvertaisuus
- osallisuus ja yhteisöllisyys

Toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan kyselyjen perusteella.

3.4.1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Harjavallan lukion yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Harjavallan lukion opiskelijoille tehdään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta kysely joka toinen lukuvuosi, jolloin tarkistetaan ja päivitetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaan kehitettäviä kohteita. Suunnitelmasta tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia wilmassa. Opiskelijakunnalta pyydetään lausunto ennen suunnitelman hyväksymistä. Tämän suunnitelman lisäksi tehdään tarkempi esitys saaduista tuloksista ja toimenpiteistä niihin liittyen.

Viimeisin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta käsittelevä kysely on tehty syksyllä 2020. Tulokset analysoitiin ja niitä on käytetty apuna yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivityksessä. Seuraavat kyselyt tehdään kahden vuoden välein.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2021 tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta

LOPS 2019:n arvoperusta toteaa lukion yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta kiteytetysti seuraavaa:

- Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus.
- Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia.
- jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön
- Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä.

Kohti tasa-arvoista lukiota

- Harjavallan lukiossa jokaista opiskelijaa kohdellaan tasa-arvoisesti ihmisoikeusperiaatteiden mukaisesti ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, sukupuoliseen suuntautuneisuuteen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erottelua.
- Harjavallan lukiossa pyritään tukemaan sukupuoli- ja tasa-arvotietoista ohjausta ja toimintakulttuuria. Opiskelijoita kohdellaan yksilöinä riippumatta heidän sukupuoli-identiteetistään.
- Harjavallan lukio pyrkii opetuksen ja ohjauksen kehittämisessään tukemaan sukupuolitietoista opettajuutta.

Sukupuolitietoinen opettaja:

- Ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa
- Tunnistaa omia taipumuksiaan suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- Antaa oppilaalle tilaa olla omanlaisensa ilman perinteisiä sukupuoliodotuksia
- Osaa tukea oppilaan kasvua ja sukupuoli-identiteetin rakentumista silloinkin kun oppilas on epävarma sukupuoli-identiteetistään tai kuuluu sukupuolivähemmistöön ja osaa tarvittaessa ohjata oppilaan oppilashuollon palveluihin.
- Purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- Osaa analysoida opiskelijoiden kanssa eri sukupuolten ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamia rakenteellisia epätasa-arvotekijöitä

- Edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja kouluyhteisössään niin omassa toiminnassaan luokassa kuin valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita
- Purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- Edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja kouluyhteisössään niin omassa toiminnassaan luokassa kuin valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita
- Kehittää oppilaitoksen toimintakulttuuria sukupuolittaiseksi ja osallistuu tasa-arvosuunnitteluun

Harjavallan lukio toimii yhdenvertaisesti ja tasa-arvoa kunnioittavasti

- Harjavallan lukiossa ohjataan opiskelijoita tasapuolisesti heidän opiskelijavalinnoissaan heidän sukupuolestaan tai sukupuoli-identiteetistään riippumatta ja siitä välittämättä.
- Opetussuunnitelman perusteissa käytetty käsite ”sukupuolen moninaisuus” pitää sisällään kaikki sukupuolet ja sukupuoli-identiteetit ja sukupuolen ilmentämisen muodot. Jokaisen ihmisen ja koulussa jokaisen nuoren sukupuolisuuden kokemus on omanlaisensa. Jokaisella tulee olla oikeus itse määrittellä, millainen tyttö tai nainen, poika tai mies hän on vai kokeeko olevansa jotenkin perinteisestä sukupuolijaottelusta poikkeava. Sukupuolen moninaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen auttavat laajentamaan kuvaamme siitä, millaisia voimme ja saamme olla ihmisinä.

Sukupuolittainen arviointi

- Tutkimuksissa on havaittu, että sukupuoli voi vaikuttaa siihen, miten opettajat arvioivat. Harjavallan lukiossa opiskelijat arvioidaan ainoastaan ja vain heidän suoritustensa perusteella. Henkilökunnan tietoisuutta sukupuolittaisesta arvioinnista pyritään lisäämään.
- Oppimateriaaleja valittaessa on hyvä tarkastella niiden sisältöä sukupuolittaisuuden näkökulmasta. Esimerkiksi oppikirjatutkimuksessa havaittiin, että maskuliinisten sanojen ja kuvien esiintyminen oli suurempaa kuin feminiinisten kuvien ja sanojen määrä. Kokonaismäärässä miehet ovat enemmistönä esillä kaikkien tutkittujen oppiaineiden materiaaleissa ja kaikilla luokka-asteilla. Harjavallassa oppimateriaaleja valittaessa sukupuolittaisuuteen kiinnitetään huomiota mahdollisuuksien mukaan.

Sukupuolittainen ohjaus

- ”Koko koulu ohjaa”-periaate merkitsee holistista ohjauksen toteutusta, jolloin kaikkien opettajien tehtävänä on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä ja hyvinvointia, ohjata heitä oppimis- ja opiskelutaidoissa sekä tukea heidän ammatillista kasvuaan, urakehitystään ja tulevaisuuden suunnitelmiaan. Ohjauksen keskiöön nostetaan oppilaiden tukeminen itsenäisiin, ei perinteisiin koulutus- ja ammatinvalintoihin.
- Sukupuolietietoisuus konkretisoituu ohjaajan toiminnassa; hänen kyvyssään kuulla, kuunnella ja havaita oppilasta, tehdä hänestä tulkintoja sekä olla dialogissa hänen kanssaan. Sukupuolietoisen ohjauksen päämäärä, oppilaan toimijuuden ja toimintakyvyn vahvistuminen, merkitsee hänen kykyään tehdä mielekkäitä oppiaine- ja muita valintoja ja merkityksellisiä suunnitelmia, jolloin sukupuoli ei asetu tiedostamattomaksi rajoitteeksi tai esteeksi.
- Harjavallan lukiossa opiskelijoiden ohjaus on yksilöllistä ja yhdenvertaista.

Seksuaalinen häirintä

- Jokaisella opiskelijalla on oikeus turvalliseen oppilaitokseen, jossa ei tarvitse pelätä häirinnän kohteeksi joutumista. Häirintä on yhteydessä terveysriskeihin, koulunkäynnin vaikeuksiin ja nuorten riskikäyttäytymiseen. Tärkeää on, että häirintää kokenut uskaltaa kääntyä aikuisten puoleen ja että häirintään osataan puuttua asianmukaisesti.
- Sukupuoleen perustuva häirintä on tuomittavaa käytöstä, joka liittyy sukupuoleen, sukupuoli- tai seksuaali-identiteetin ilmaisuun. Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole välttämättä seksuaalista. Se voi olla esimerkiksi halventavaa puhetta toisen sukupuolesta, sukupuolivähemmistöön kuuluvan leimaamista, toisen ihmisen väheksyntää tai nöyryyttämistä sukupuolen perusteella.
- Häirintää kokeneet harvoin kertovat asiasta. Syinä tähän voivat olla erilaiset pelot, voimattomuuden, itsensä syyttämisen tunteet sekä toiveet, että asia poistuisi, kun siihen ei kiinnitetä huomiota. Häirinnästä keskusteltaessa huomio siirtyy usein häirinnän kohteeseen. Tätä syytetään provosoinnista, vääränlaisesta pukeutumisesta, kiltteydestä, puolustautumattomuudesta tai vääränlaisesta suhtautumisesta häirintään. Usein häirinnän kohde kokee syyllisyyttä ja häpeää.
- Harjavallan lukiossa kaikenlaiseen häirintään puututaan heti, kun tieto tulee oppilaitoksen henkilökunnan tietoon. Koska häirintää kokeneet harvoin kertovat asiasta, on tärkeää pitää yllä tietoisuutta asiasta keskustelemalla opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoiden tietoja ja tietoisuutta seksuaalisesta häirinnästä ja sen muodoista sekä uhrin oikeuksista pyritään vahvistamaan.

Tasa-arvosuunnitelman toteutus ja arviointi

- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa noudatetaan ja sen toteutumista seurataan kaikessa Harjavallan lukion toiminnassa. Sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti saadun palautteen ja kokemusten perusteella. Suunnitelman toteutuminen tarkastetaan teettämällä uusi kysely opiskelijoille ja henkilökunnalle kahden vuoden välein. Tarvittaessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa päivitetään saatujen tulosten pohjalta. Kyselyn tekeminen ja toteutus sekä suunnitelman päivittämisen vastuuhenkilöt sovitaan opettajakokouksessa.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta.

Harjavallan lukion ja kodin välinen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) määrittelemä koulutus tapahtuu yhteistyössä kotien kanssa. Sen lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Lukiossa työtä tehdään täysi-ikäisyyden kynnyksellä olevien ja täysi-ikäisten nuorten kanssa. Täysi-ikäisyydestäkin huolimatta yhteistyö kodin kanssa on tärkeää. Vastuu kasvatuksesta on huoltajalla. Lukion tehtävä on vastata opetuksesta ja tukea opiskelijan itsenäistymistä.

Yhteistyö kuuluu Harjavallan lukion toimintakulttuuriin ja se tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia koko lukio-opiskelun ajan. Tärkeän pohjan oppimiselle luo luottamuksellinen ja rakentava yhteistyö opiskelijan kodin kanssa. Tavoitteena on, että yhteistyö on sujuvaa ja avointa. Sitä tulee tehdä toisia kunnioittaen ja huomioiden.

Toimintamuotoina ovat

- avoin tiedottaminen opiskeluun liittyvistä asioista sisältäen opinnot, ohjauksen, oppimisen tuen, opiskeluhuollon ja muut lukion toiminnot
- yhteistyön kehittäminen.

Yhteistyön toteutusta ohjaavat opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet. Opiskeluhuollollisten asioiden hoito sisältää usein yhteydenottoja opiskelijoiden koteihin. Opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisten tarpeiden huomioon ottaminen onnistuu, kun yhteistyö pitää sisällään molemminpuolista yhteydenpitoa kodin kanssa, rakentavan palautteen antamista ja huolten puheeksi ottamista varhaisessa vaiheessa.

Yhteistyö korostuu

- koulutuksen nivelvaiheissa, joita ovat lukion aloittaminen, ylioppilaskirjoituksiin osallistuminen ja jatko-opintoihin hakeutuminen
- lukio-opintojen suunnittelussa
- huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta, huolenpitoa mm. opintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja päättämisestä

Kodin ja lukion välisiä yhteistyön menetelmiä ovat viestintä puhelimitse, sähköpostitse, Wilman kautta, lukuvuositedottein sekä kotisivujen kautta. Lukiossa järjestetään myös vanhempainiltoja

Suostumusta vaativissa opiskeluhuollollisissa järjestelyissä lukioikäinen voi antaa suostumuksensa itse esim. hänen asiansa käsittelemiseen yksilöllisessä asiantuntijaryhmässä. Alaikäisen huoltajalle ilmoitetaan opiskeluhuollollisista asioista, mikäli huoli on suuri tai yhteydenotto katsotaan muuten tärkeäksi. Huoltajat ja vanhemmat otetaan mukaan opiskeluhuollolliseen suunnitteluun ja kehittämiseen yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän kautta.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukioista korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opintoihin ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus,

kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävä kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaalitekniikan avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Korkeakoulu yhteistyö

Harjavallan lukion opiskelija voi suorittaa maksutta omien opintojensa aikana ammattikorkeakouluopintoja Satakunnan ammattikorkeakoulun avoimessa AMKissa. Lukion opiskelijat voivat osallistua myös Satakunnan ammattikorkeakoulun ja RoboAI:n tarjoamiin maksuttomiin teknologiaan johdatteleviin verkko-opintoihin.

Harjavallan lukion opiskelija voi osallistua Satakunnan ammattikorkeakoulun tarjoamiin väyläopintoihin. Väyläopintoja voi suorittaa sairaanhoitajaopiskelijaksi, insinööriopiskelijaksi ja restonomiopiskelijaksi.

Harjavallan lukio osallistuu korkeakouluissa järjestettäviin tapahtumiin lukuvuoden aikana useita kertoja.

Lukiossa käy korkeakouluopiskelijoita kertomassa opiskeluistaan. Vierailijat tulevat korkeakouluista, jotka sijaitsevat kauempana Harjavallasta.

Työelämävalmiudet

Harjavallan lukio tekee laajaa yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa tavoitteenaan opiskelijoiden työelämää koskevan tietämyksen vahvistaminen. Tärkeimpiä

yhteistyökumppaneita ovat Harjavallan Suurteollisuuspuistossa toimivat yritykset ja Harjavallan Yrittäjät ry. Lukio-opintojensa aikana Harjavallan opiskelijat tutustuvat paikalliseen elinkeinoelämään ja julkisen sektorin työpaikkojen toimintaan. Työelämä tietouden vahvistamista tukee myös eri alojen asiantuntijoiden vierailut lukiolla.

Harjavallan lukion opintojaksotarjontaan sisältyy yrittäjyyskursseja, jotka toteutetaan yhteistyössä Harjavallan yrittäjien, yrittäjyyskasvatusta tukevan Yes ry:n ja Satakunnan maakunnan kuntien kehitysyhtiö Prizztech Oy:n kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Harjavallan lukiossa pyritään mahdollisuuksien mukaan osallistumaan erilaisiin kansainvälisyshankkeisiin ja tekemään ulkomaille suuntautuvia opintoretkiä. Lukiomme on aiemmin ollut mukana mm. Comenius- ja Nordplus-projekteissa, erilaisissa opiskelijavaihtoissa eurooppalaisten koulujen kanssa. Tällä hetkellä olemme mukana Erasmus-projektissa. Aiempina vuosina olemme tehneet useita retkiä Euroopan parlamentin vieraina, ja tätä toimintaa on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa.

Lukiossamme toteutetaan myös kotikansainvälisyyttä, joka tarkoittaa kansainvälistymistä kotimaassa. Tähän toimintaan kuuluu mm. kielten harrastaminen, vieraisiin kulttuureihin perehtyminen ja erilaisten kansainvälisyystapahtumien järjestäminen. Samoin voidaan osallistua internet-pohjaisiin hankkeisiin tai internetin kautta tapahtuvaan yhteydenpitoon ulkomaalaisten koulujen kanssa.

Kv-osaamisen tavoitteena on lisätä opiskelijoiden kielitaitoa, kulttuurista osaamista ja suvaitsevaisuutta. Näistä kaikista taidoista opiskelija hyötyy sekä yksityis- että työelämässä.

3.7. Tuntijako ja kieliohjelma

Harjavallan lukion tuntijako

Harjavallan lukiokoulutuksessa noudatetaan nuorille tarkoitettua lukiokoulutuksen tuntijakoa.

Harjavallan lukion kieliohjelma

A1 -kieli

- Englanti

B1 -kieli

- Ruotsi

B3 -kieli

- Saksa
- Verkko-opetustarjontaa katsotaan aina lukuvuosittain
 - Verkko-opiskeluina on mahdollisuus opiskella mm. espanjaa, ranskaa ja venäjää.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

Ohjauksen järjestäminen Harjavallan lukiossa

Ohjauspalveluja kehitetään ja toteutetaan sen perusteella, miten opinto-ohjaus lainsäädännössä, opetussuunnitelman perusteissa, kansallisissa linjauksissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään. Näin varmistamme, että jokainen opiskelija saa tukea ja ohjausta laatiessaan henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa, johon sisällytetään opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiokoulutuksessa opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti oppiainemuotoisen opinto-ohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (ks. lukiolaki 714/2018, 11§). Opiskelijalla on myös oltava mahdollisuus kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018). Yksilötasolla ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijoiden toimijuutta ja toimintakykyä sekä oppimaan oppimisen ja urasuunnittelutaitoja. Opiskelijan näkökulmasta ohjauksessa korostuu

- oppiminen
- osallisuuden kokemukset
- oikea-aikainen tuki oppimisen ja muun elämän kysymyksissä
- kohdatuksi tuleminen
- mahdollisuus kehittää taitoja tulevan elämän suunnitteluun.

Koulutusjärjestelmällä on yhteiskunnallinen vastuu edistää sujuvia siirtymiä ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä muun muassa elinikäisen ohjauksen avulla. Harjavallan lukion ohjaus on osa tätä kokonaisuutta. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta, kun

- hän on keskeyttämässä lukio-opinnot ja hakeutumassa muihin opintoihin
- hänen opiskeluoikeutensa on päättyvässä.

Jatko-ohjauksen järjestäminen on koulutuksen järjestäjän velvollisuus. Jos opiskelija ei ole saanut lukion oppimäärän suorittamisen jälkeen jatko-opiskelupaikkaa, hänellä on oikeus saada ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana.

Jatko-ohjauksen toteuttamiseksi on myös tarkoituksenmukaista selvittää yhteistyömahdollisuudet, esimerkiksi alueella toimivan Ohjaamon kanssa. Koulutuksen järjestäjä nimeää ohjausta tarjoavan tahon.

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaan yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2

momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
 - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Ohjaus yhteisenä tehtävänä

Ohjaus toteutuu Harjavallan lukiossa tavoitteellisesti johdettuna yhteisenä työnä, jokaisella toimijalla on oma vastuunsa ja roolinsa. Ohjauksen yhteistyön edellytyksenä on, että kaikilla toimijoilla on yhteisesti muodostettu ja jaettu käsitys tavoitteista ja toimintatavoista. Toimijat arvioivat ohjaustoimintaa yhdessä.

OHJAUKSEN TOIMIJAT

Ohjauksen toimijat Harjavalan lukiossa

Opiskelija

Lukio-opiskelija kehittää opintojen aikana oppimaan oppimisen taitojaan, oppii hankkimaan tietoa jatkokoulutuksesta ja työelämästä ja voi tehdä itselleen parhaiten sopivia suunnitelmia koulutus- ja työuransa suhteen, mikä sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukion jälkeisiin opintoihin ja edelleen työelämään. Opiskelija on ohjausprosessin aikana aktiivinen ja osallistuva toimija. Hän suunnittelee omien opintojensa sisällöt ja ylioppilaskirjoitustensa ajankohdat. Hän saa tarvittaessa ohjausta ja tukea opintoihinsa liittyvissä kysymyksissä ja tehdessään tulevaisuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä. Opiskelija rakentaa ohjauksessa tulevaisuuttaan yksilöllisten toiveidensa mukaisesti.

Rehtori

Rehtori luo edellytykset ohjaustoiminnan onnistumiselle. Hänen tehtävänä on huolehtia, että koko henkilöstö on tietoinen ohjauksen toteuttamisen periaatteista ja tavoitteista. Rehtorin vastuulla on myös huolehtia siitä, että ohjauksen eri osa-alueita arvioidaan säännöllisesti.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja on ohjauksen asiantuntija, jolla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opinto-ohjaajan tehtävänä on auttaa opiskelijaa tunnistamaan erilaisia jatko-opintomahdollisuuksia sekä kehittää opiskelijan taitoja arvioida omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan suhteessa näihin mahdollisuuksiin ja tuleviin siirtymävaiheisiin.

Opinto-ohjaajan tehtävänä on suunnitella oppitunnit, henkilökohtaiset ja pienryhmätapaamiset, erilaiset oppimis- tai itsearviointitehtävät sekä oppilaitos- ja työelämäyhteistyö siten, että ne muodostavat eheän kokonaisuuden.

Ryhmänohjaaja

Yleensä vastuu opiskelijan lähiohjauksesta kuuluu ryhmänohjaajalle. Hänen tehtävänä on huolehtia ryhmänsä opiskelijoiden opintojen sujumisesta ja opiskeluun osallistumisesta. Lisäksi ryhmänohjaaja tiedottaa opiskelijoita opintoihin liittyvistä ajankohtaisista asioista.

Ryhmänohjaajan tehtävänä on seurata oman ryhmänsä opiskelijoiden opintokertymiä ja opintomenestystä sekä reagoida tarvittaessa mahdollisimman nopeasti ottamalla yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa huoltajaan. Ryhmänohjaajilla on tärkeä rooli ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja varhaisen puuttumisen toteutumisessa. Lukion ohjaussuunnitelmaan kirjataan, kuinka usein ryhmänohjaaja tapaa opiskelijoita lukio-opintojen aikana henkilökohtaisesti tai pienryhmissä ryhmänohjaustuokioiden lisäksi.

Aineenopettaja

Aineenopettajan ohjauksellinen erityisvastuu liittyy oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen kehittämiseen. Hän ohjaa opiskelijoita oman aineensa opiskelussa sekä sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelijan yrittäjä- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja.

Lukion opetus- ja ohjaussuunnitelmassa kuvataan, miten aineenopettajat osallistuvat ohjauksen toimintamallien kehittämiseen ja toteutukseen (esim. keskustelut oppiaineen opiskelun haasteista tai tavoitteista).

Erityisopettaja

Tarvittaessa opiskeluun liittyvissä asioissa tehdään yhteistyötä erityisopettajan kanssa. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopetuksella ja muulla oppimisen tuella pyritään mahdollistamaan opiskelijoiden yhdenvertainen asema. Opiskelijan kannalta on keskeistä taata oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus, ennaltaehkäistä oppimisen vaikeuksia sekä tunnistaa tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa.

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö

Lukion opinto-ohjauksen tavoitteena on varmistaa, että opiskelija saa ohjausta ja tukea siten, että hän selviytyy ja etenee opinnoissaan suunnitelmien mukaisesti. Tavoitteen toteutumiseksi opinto-ohjaaja työskentelee tarvittaessa yhteistyössä opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin sekä opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa.

Muut toimijat

Kuraattori vastaa opintososiaalisista toimista. Koulukuraattoriin voi ottaa yhteyttä esimerkiksi silloin, kun opiskelijalla on ristiriitoja kavereiden tai vanhempien kanssa, muita elämän kriisejä, paljon poissaoloja tai hän on yksinäinen. Opiskelijaa voidaan myös kiusata, vaikka lukiossa se on harvinaisempaa. Koulukuraattorin puoleen voi kääntyä myös jos opiskelijan kehitys huolestuttaa opettajia tai vanhempia. Lukio-opinnot edellyttävät tervettä aikuistumista ja kykyä kantaa vastuuta omasta opiskelustaan. Keskustelut kuraattorin kanssa ovat luottamuksellisia. Kuraattoriin voi ottaa yhteyttä myös opiskelijan vanhemmat, mikäli he katsovat tarvitsevänsä neuvoa tai haluavat keskustella nuoren koulunkäynnistä tai kotiasioista.

Kouluasihteeri vastaa opiskeluun liittyvistä hallinnon palveluista.

4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

Erityisopetus ja tukitoimet Harjavallan lukiossa

Harjavallan lukiossa tukitoimet ja niitä koskevat oikeudet tiedotetaan opiskelijoille lukion alussa järjestettävässä tilaisuudessa koulussa ja sähköisesti Wilmassa. Tukitoimista tiedotetaan huoltajille lukion ensimmäisessä vanhempainillalla ja Wilman välityksellä.

Tukitoimet arvioidaan kaikille teetettävässä lukiseulassa, henkilökohtaisissa tapaamisissa, tiedonsiirrossa yläkoulun kanssa ja huoltajilta pyydettävän tiedon kautta.

Tukitoimet kirjataan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan yhdessä ryhmänohjaajan ja mahdollisesti opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa.

Tuen toteuttamisesta vastaavat ryhmänohjaaja ja aineenopettajat sekä erityisopettaja. Tuen tarve määrittää toteutustavan. Mikäli tuki on esimerkiksi lisääjän käyttö koetilanteissa, on sen toteuttaminen kaikkien opiskelijaa opettavien opettajien vastuulla. Yksittäiset aineenopettajat vastaavat tuesta oman oppiaineensa kohdalla. Erityisopettaja vastaa tuen käytännön järjestelyistä yhdessä ryhmänohjaajan kanssa.

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti yhdessä opiskelijan ja huoltajan kanssa. Päävastuu on ryhmänohjaajalla, mutta arviointiin osallistuvat myös opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja aineenopettaja.

Tuen tarpeen kartoittamisessa ja toteutumisessa yhteistyö on opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan ja aineenopettajan sekä erityisopettajan välistä. Tarpeen mukaan myös opintopsykologi osallistuu osaltaan tuen kartoittamiseen ja toteuttamiseen. Opintopsykologi tekee lukivaikeuksia koskevat jatkotutkimukset ja tiedottaa niistä lukiolle. Ryhmänohjaaja kutsuu koolle tarvittavat palaverit ja vastaa tiedottamisesta kyseisen opiskelijan kohdalla.

4.2.1. Oppimisen tuki

Oppimisen tuki merkitsee opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä tukiratkaisuja. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen tukea voidaan toteuttaa opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti.

Oppimisen tuen pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista. Oppimisen tuki on tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Tukitoimia on annettava riittävästi, oikea-aikaisesti ja siten, että ne edistävät opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä, esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.

Opiskelijalla on oikeus saada tukiopetusta eli aineenopettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan oppimiseen liittyviin tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai joka tarvitsee muusta syystä tukea tai ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Tukiopetusta voidaan antaa myös opiskelutaitojen, kuten kielellisten, matemaattisten tai tietoteknisten valmiuksien, vahvistamiseksi taikka opiskelutekniikkaan liittyvien taitojen tukemiseksi. Tukiopetukseen voi sisältyä kielitaidon vahvistamista silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen opetuskielen sanastossa tai kielen käytön tavoissa.

Osana oppimisen tukea tarjotaan erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta. Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehdä lukiolain (714/2018) 28 b §:n mukaista erityisopetuksen hallintopäätöstä.

Erityisopettajan antama tuki voi olla esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelua tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista. Lisäksi erityisopettaja voi yhdessä opiskelijan kanssa etsiä tälle sopivia opiskelustrategioita sekä antaa tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen, tehtävien aikatauluttamiseen ja valmiiksi saamiseen sekä itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden tuen tarpeita. Tällainen erityisopettajan tuki on useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on

esimerkiksi kapea-alaisia oppimisen vaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia.

Erityisopettajan antama oppimisen tuki voi olla myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia sekä lukioaikaisten oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapojen ja erityisjärjestelyjen suunnittelua yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Lukiolain 28 §:n mukaan opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös muut tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 23 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja tai haastatteluja. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin. Opiskelijalla ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa vastaan oppimisen tukea. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämiseksi. Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan. Tällöinkin tärkeää on ottaa huomioon oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa opiskelijan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Opiskelijaa opettavat aineenopettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet ja niiden mahdolliset muutokset kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa (lukiolaki 28 § 2 mom.). Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Hän voi samalla selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opiskelijan oppimista ja hyvinvointia tuetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Opiskelija voi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea ja ohjausta aineen- ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien lisäksi muulta henkilöstöltä, kuten opiskeluhuollon henkilöstöltä.

Osana oppimisen tukea opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämäntilanteeseen tai eri oppiaineiden opiskeluun.

4.2.2. Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.

Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.

Mikäli opiskelija on perusopetuksen aikana saanut oppilaskohtaista tai erityistä tukea, hänen saamansa tukitoimet on kirjattu koulutuksen järjestäjän käytettävissä oleviin opiskelijan tukea koskeviin asiakirjoihin. Nämä asiakirjat siirtyvät lukiokoulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b §:n perusteella: perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Lukiokoulutuksen järjestäjän on tällöin selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta.

Lukion aikana oppimisvaikeudet voidaan todentaa esimerkiksi seulojen ja testien perusteella. Osana arviointia voidaan tarvittaessa haastatella opiskelijaa ja häntä opettavia opettajia, jotta voidaan arvioida opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutukset opiskeluun sekä tarvittavat tukitoimet. Tarvittaessa oppimisvaikeuksien todentaminen tehdään yhteistyössä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa. Oppimisen tuen riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden kevätlukukaudella. Jos luvussa 4.2.1 kuvatut oppimisen tuen keinot arvioidaan heti lukio-opintojen alussa riittämättömiksi, erityisopetusta voidaan tarjota ja erityisopetuksen päätös tehdä tuen tarpeen perusteella jo lukion alkuvaiheessa. Silloinkin rinnalla voidaan käyttää muita oppimisen tuen keinoja, kuten tukiovetusta ja eriyttämistä.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja, jonka kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta. Erityisopettaja vastaa erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta. Erona luvussa 4.2.1 esiteltyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen. Pääsääntöisesti olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.

Erityisopettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Niiden toteutuksessa ovat tarvittaessa mukana myös aineenopettajat ja opinto-ohjaajat. Erityisopetuksessa otetaan huomioon myös opiskelijan tarvitsemat erityisjärjestelyt osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukiokoulutuksen aikana sekä ylioppilaskokeissa. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Keskustellessaan erityisopetuksen tukitoimista erityisopettaja voi selvittää opiskelijan tahdonilmaisun kirjaamiseen.

Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista. Erityisopetuksessa tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Opiskelun poikkeavaa järjestämistä kuvataan luvussa 4.2.3.

Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995).

Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan opintojen kuluessa ja tarvittaessa tukea vahvistetaan tai vähennetään. Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

4.2.3. Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

Lukiolain 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös oppimisen tukea tai erityisopetusta tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen ei tarkoita poikkeamista lukiokoulutuksen oppimäärän tavoitteista, vaan sitä, että opiskelijan opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta säädetään sekä paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä. Ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Tukea tarvitsevalle opiskelijalle turvataan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Osaamisen osoittamisessa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Opiskelijan tarpeiden mukaan voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä. Ylioppilaskokeiden mahdollisia erityisjärjestelyjä varten opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkintolautakunnalta.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan vammaispalvelulain tai muun lain mukaisia avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 15 §:n ja 16 §:n mukaisesti.

4.2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Harjavallan lukiossa tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille lukion infoissa, huoltajailloissa, wilman kautta ja koulun internet-sivuilla. Erityisopettaja sekä opinto-ohjaaja tiedottavat tarkemmin koulun tukitoimista sekä ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä opinto-ohjauksen tunneilla tai ryhmänohjaustuokioiden yhteydessä ryhmänohjaajan kanssa yhteistyössä.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarvetta arvioidaan lukion alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimien tarvetta ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan yhdessä opiskelijan, opetushenkilöstön ja tarvittaessa opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten sekä huoltajan kanssa. Arvioinnin pohjana toimii opiskelijan tuen tarpeisiin liittyvä tiedonsiirto perusopetuksen ja lukion välillä. Arvioinnin välineinä voidaan käyttää mm. lukemisen ja kirjoittamisen sekä

matemaattisten taitojen arviointivälineitä. Tarpeen arvioinnissa auttavat säännöllinen havainnointi oppitunneilla, yhteistyö kotien kanssa ja erilaiset kyselyt (mm. kouluhyvinvointikysely), jotka mahdollistavat myös opiskelijan äänen kuulemisen. Oppimisen tuen tarpeen arviointi edellyttää tiivistä yhteistyötä aineenopettajien, ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan kesken. Erityisopettajaa konsultoidaan tarvittaessa.

Erityistä tukea tarvitsevasta opiskelijasta tekee hallintopäätöksen lukion rehtori. Ennen erityisen tuen päätöstä kuullaan huoltajia ja opiskelijaa pitämällä moniammatillinen palaveri tai muulla tilanteeseen sopivalla tavalla. Moniammatillisen palaverin kutsuu ryhmänohjaaja koolle tarvittaessa. Tukitoimet ja erityisopetus kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, mikäli opiskelija antaa luvan. Kirjaamisen tekevät erityisopettaja, aineenopettajat tai opinto-ohjaaja. Oppimisen tukea saa aineenopettajilta, opolta ja erityisopettajilta. Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteutumista seuraavat ryhmänohjaajat ja erityisopettaja sekä opinto-ohjaaja. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen työntekijöiden kanssa esim. opintopsykologin, kuraattorin, terveydenhoitajan tai muun hoitotahon kanssa. Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (tuen suunnitelmaan)

Tukitoimista vastaava opettaja tai opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (tuen suunnitelmaan). Samalla voidaan selvittää opiskelijan tahdonilmaisuuksia kirjaamiseen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan opintojen edetessä. Seuraaminen ja arviointi kirjataan opintosuunnitelmaan säännöllisesti tukitoimien toteutuessa.

Aineenopettaja ja erityisopettaja kirjaavat wilma-järjestelmään toteuttamansa oppimisen tuen, tukiovetuksen, ohjauksen ja erityisopettaja myös erityisopetuksen. Mahdollinen hallintopäätös kirjataan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (tuen suunnitelmaan).

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

Oppimisen tuki toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tukitoimia ovat aineenopettajan antama tukiovetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus. Oppimisen tukeen voi liittyä samanaikaisopettajuutta, ryhmämuotoista tukiovetusta, ohjausta opintojakson suorittamiseen uudelleen tai suorittamiseen opiskelijan henkilökohtaisten tarpeiden määrittämin opetusjärjestelyin.

Oppimisen tuki toteutetaan ryhmämuotoisena tai opiskelijan yksilöllisenä tukena. Ryhmämuotoista tukea ovat yhteisopettajuus, nivelopintojaksot, oppimisen taitoihin ja tekniikoihin liittyvät opintojaksot, erilaiset tukipajat tai muu ryhmämuotoinen tukiovetus. Aineenopettaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja yhdessä vastaavat yksilöllisestä tuesta. Yksilöllistä tukea ovat opiskelutaitojen sekä opiskelutekniikoiden vahvistaminen, opiskelun aikatauluttamiseen ohjaaminen, itsetunnon ja oman oppijuuden tukeminen.

Erityisopettaja tekee seulontatutkimuksia, kuten luku- ja kirjoitustaidon arviointi ja matemaattisten taitojen testaus, yhdessä muun opetushenkilöstön kanssa. Erityisopettaja toteuttaa myös tarvittavan lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden yksilöttestauksen.

Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opintosuunnitelma (tuen suunnitelma) oppimisen tuen tarpeiden tai erityisopetustarpeen ilmetessä. Suunnitelman laatii erityisopettaja yhteistyössä opiskelijan, huoltajan, aineenopettajien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Erityisopettaja tekee ylioppilastutkimuksen erityisjärjestelyjen tarpeen arvioinnin ja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkimuksen kokeita varten.

Opiskelijan oma aktiivisuus ja aloitteellisuus on merkityksellistä tuen toteuttamisessa. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille.

Tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Oppimisen tuen seuranta ja arviointi tapahtuu ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan sekä tarvittaessa oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä opintojen edetessä, kuitenkin vähintään lukuvuosittain. Erityisopetuksen arvioinnista ja seurannasta vastaa erityisopettaja.

Erityisopetuksen päätös

Hallintopäätös erityisopetuksesta tehdään, jos opiskelijan tuki ei ole riittävää tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi. Erityisopetuksen hallintopäätöksen tekee rehtori. Opiskelijaa ja huoltajaa kuullaan erityisopetuksen päätöstä tehdessä. Kutsu kuulemistilaisuuteen lähetetään kirjallisesti wilman kautta.

Kuulemista edeltää päätöksenteon valmistelu, jossa tehdään näkyväksi jo annettu oppimisen tuki asiakirjoineen. Kuulemistilaisuudessa selvitetään opiskelijan ja huoltajan tahto ja toiveet tuen sekä päätöksen tekemisen suhteen. Päätös voidaan tehdä, vaikka kaikki asianosaiset eivät olisi paikalla. Kuuleminen ei tarkoita, että kuultavilta olisi saatava suostumus menettelyyn. Lähtökohtana on kuitenkin aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiiri

Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen ja se on valituskelpoinen. Päätös tehdään Opetushallituksen valmistelemalle lomakkeelle. Päätöksestä tiedotetaan opiskelijalle ja huoltajalle kirjallisesti. Tieto kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (tuen suunnitelmaan).

Päätöksen mukaista toimintaa seurataan ja erityisopettajien sekä muiden opettajien kirjaukset tukitoimien toteuttamisesta laaditaan Wilma-järjestelmään. Erityisopetuksen tukitoimien riittävyttä arvioidaan säännöllisesti, vähintään lukuvuosittain.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Rehtori huolehtii ylioppilaskokeisiin liittyvien erityisjärjestelyhakemusten sekä lausuntojen lähettämisestä Ylioppilastutkintolautakuntaan sekä vastaa erityisjärjestelyjen toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa. Rehtori tekee erityisopetuksen hallintopäätöksen.

Rehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja yhdessä tai erikseen tiedottavat tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista opiskelijoille ja huoltajille. Rehtori ja erityisopettaja vastaavat oppimisen tuen järjestelyjen organisoinnista ja seurannasta.

Erityisopettaja osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen ja välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, koulun muulle henkilöstölle sekä huoltajille. Tukitoimien suunnittelu, toteutus ja seuranta tehdään yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Erityisopettaja laatii erityisjärjestelyjä koskevia hakemuksia ylioppilastutkintolautakunnalle yhdessä opiskelijan kanssa. Erityisopettaja osallistuu erityisopetusta koskevan hallintopäätöksen valmisteluun ja vastaa erityispedagogisten tukitoimien toteutumisesta hallintopäätöksen mukaisesti.

Aineenopettaja ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja opetusjärjestelyissä ja toteuttaa opiskelijalle sopivia tukitoimia omassa oppiaineessaan. Hän tiedottaa havaitsemistaan opiskelijan tuen tarpeista ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle sekä vastaa yhdessä sovittujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan. **Opinto-ohjaaja** on velvollinen antamaan tukea ja ohjausta niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Hän huomioi opiskelijan tuen tarpeen opintovalintoja tehtäessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen ohjattaessa. Opinto-ohjaaja osallistuu opiskelijan oppimisen tuen suunnitteluun. **Ryhmänohjaaja** seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä, poissaoloja ja tuen tarvetta. Hän välittää tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle.

Opiskelija on velvoitettu osallistumaan opetukseen, jollei hänen poissaolollaan ole perusteltua syytä. Lukiokoulutuksen suorittaminen perustuu opiskelijan aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen opintojen edistämiseksi. Opiskelijaa on hyvä rohkaista myös itse kertomaan aineenopettajille, erityisopettajille tai opinto-ohjaajille sellaisista oppimisen vaikeuksistaan, jotka eivät välttämättä tule muutoin esille

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuviissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhooltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten

tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoiton toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhoiton kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoiton kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 §).

Arvio opiskeluhoiton kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhoiton kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoiton yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoiton edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016)
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 17 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuojaa-asetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 11 §)

5) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

4.4. Kurinpito

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttyädyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitokeinot

- *Opetusta häiritsevää opiskelijaa voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämisestä tilaisuudesta.*
- *Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.*

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Harjavallan lukion suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä on tämän LOPS:in liitteenä.

4.4.1. Kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden vastaavien ja muiden tarvittavien viranomaisstahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- *menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *suunnitelman tekeminen opiskelijan tuella opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom., muutettu lailla 165/2022)*

- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyt alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisen tarkoitettuna oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus-oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös

lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelija-toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa

kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

- 1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
- 2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Opiskelijan osaamisen kehittymistä, oppimista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Harjavallan lukiokoulutuksessa korostetaan arvioinnin tarkoituksenmukaisuutta opiskelijan

oppimista edistävänä toimintana. Arvioinnissa hyödynnetään esimerkiksi itse- ja vertaisarviointia, ja arviointitaitoja kehitetään osana opintoja. Opiskelijat osallistetaan opintojakson alkaessa myös arvioinnin suunnitteluun. Kaikille oppiaineilla on yhteiset toimintatavat:

- arvioinnin toteuttamisen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytännöt. Annetaan palautetta sähköisten kokeiden yhteydessä, myös suullista palautetta annetaan opintojakson aikana opiskelijoiden kanssa keskustellen. Arviointiviikon jälkeen on kokeiden palautustunnit, joiden aikana saa palautetta.
- opiskelijoiden osallistamistavat: opintojakson alussa keskustellaan tavoitteista ja mitä, miten, milloin arvioidaan. Pienissä ryhmissä osallistaminen on luonnollista ja jatkuvaa.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Harjavallan lukiokoulutuksessa

- korostetaan oppimista edistävää arviointia: mitä ja miksi arvioidaan sekä miten arviointi toteutetaan
- huomioidaan laaja-alainen osaaminen
- kehitetään opiskelijan itse- ja vertaisarviointitaitoja
- opiskelijat otetaan mukaan jo arvioinnin suunnitteluvaiheeseen
- erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan vaihtoehtoisia tapoja osoittaa osaamisensa.

Opintojaksojen arviointi määritellään ainekohtaisesti arviointikulttuuriin sopivalla tavalla. Aineenopettaja määrittelee oppimäärän arviointikäytännöt siten, että oppiaineen eri opintojaksoissa valitaan tarkoituksenmukaisimmat arviointimenetelmät.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytyksi.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksytyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosoista paras.

Harjavallan lukio määrittelee paikallisten valinnaisten opintojaksojen arvioinnin joko numeroarvosanalla tai suoritusmerkinnällä.

Opintokirjan otteessa käytetään myös seuraavia merkintöjä:

Tunnus	Selite
T	Opintojakso täydennettävä
K	Opintojakso keskeytynyt

Opintojakson suorituksia on ennen arviointia täydennettävä (T), jos opiskelija

- ei ole tehnyt koetta tai muita opintojaksoon liittyviä osasuorituksia. Mikäli opiskelija on poissa opintojakson kokeesta ja hänellä on siitä asianmukainen, hyväksyttävä todistus, hänet ohjataan suorittamaan koe uusintapäivänä. Muussa tapauksessa opintojaksosta tulee merkintä K.

Opintojakso keskeytyy (K), mikäli opiskelija

- ei ole palauttanut opintojakson osasuorituksia sovittuun ajankohtaan mennessä tai on poissaoloja
- ei ole osallistunut kokeeseen

Keskeytynyt opintojakso on käytävä uudelleen.

Opintojakson saa uusia osallistumalla uusintakokeeseen kerran uusintapäivinä (tai osallistumalla uudelleen opintojakson opetukseen). Arvosanoista parempi jää voimaan.

Uusintoihin ja muihin erikseen sovittuihin tentteihin ilmoittaudutaan Wilman kautta.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisällyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Opintojakson suorittaminen osallistumatta opetukseen

Opiskelija voi suorittaa osan opintojaksosta tai koko opintojakson itsenäisesti, kun hän on sopinut asiasta aineenopettajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa. Suorituslupa tulee hankkia hyvissä ajoin. Opiskelija täyttää aineenopettajan kanssa Itsenäinen suoritus -lomakkeen. Kaikkia opintojaksoja ei voi kuitenkaan suorittaa itsenäisesti.

Itsenäisesti opiskellusta opintojaksosta tulee saada hyväksytty arvosana. Hylättyä (4) tai keskeytynyttä (K) opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Harjavallan lukiokoulutuksessa opiskelijan opintojen edistymistä seurataan ja edistymisestä tiedotetaan lukion henkilökunnan sovitun työnjaon mukaisesti. Työnjako kuvataan lukion ohjaussuunnitelmassa. Opintojen etenemistä seurataan koko lukio-opiskelun ajan, ja mikäli opinnot eivät edisty toivotulla tavalla, ensin ryhmänohjaaja ottaa yhteyden huoltajaan. Tarvittaessa myös muut opiskeluhuollon toimijat tukevat (ks. luku 4). Tarvittaessa kootaan opiskelijan haluamalla kokoonpanolla yksilöllinen opiskeluhuoltoryhmä huoltajan kanssa yhteistyössä (mikäli opiskelija on alaikäinen) tukemaan opiskelijan opintoja ja hyvinvointia. Huoltajan on mahdollista seurata opintojen etenemistä ja arviointia wilman kautta, kunnes opiskelija on täysi-ikäinen. Pienessä lukiossa mahdollistuu opiskelijoiden henkilökohtainen ohjaus ja opiskelijoiden tuntemus hyvin, sillä kaikki opettajat tuntevat kaikki opiskelijat.

Huoltajien illoissa sekä Wilman ja Pedanetin kautta (lukion sähköinen opinto-opas) tiedotetaan moduulien/opintojaksojen uusintapäivistä, arviointiviikkojen ajankohdista sekä erillisistä kokeista sekä muista arviointikäytännöistä. Jaksojen lopussa arvioinnin valmistuttua jaetaan opiskelijoille opintokirjan otteet. Ennen lukukauden päättymistä jaettu opintokirjan ote palautetaan huoltajan allekirjoituksella ryhmänohjaajalle (ei koske täysi-ikäisiä opiskelijoita). Jokaisen oppiaineen moduulin/opintojakson kohdalla on mainittu tavoitteet, keskeiset sisällöt ja mitä sekä miten arvioidaan.

Lukuvuoden päätteeksi huoltajat saavat wilman kautta vastata hyvinvointikyselyyn, jossa selvitetään heidän näkemyksiään koulun toiminnasta.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä.

Mualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen vastaavat, ylempää vai alemmää, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettujen opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppiaineen mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppiaineen opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiaineen mukaisesti suoritettujen opintojen luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppiaineen opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppiaineen opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppiaineestä, mutta ei molemmista.

Harjavallan lukiokoulutuksessa noudatetaan seuraavia periaatteita osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksilukemisessa:

Muissa lukioissa suoritettujen lukion opetussuunnitelman opintojaksot sisällytetään opiskelijan oman lukion todistukseen. Jos opintojakso poikkeaa oman lukion opintojakson laajuudesta, ko. aineen opettaja arvioi mahdollisesti tarvittavat näytöt tai muut lisäsuoritukset. Rehtori hyväksyy

muissa oppilaitoksissa kuin lukioissa suoritettut opinnot lukio-opinnoiksi soveltuvin osin ko. aineenopettajan suosituksesta.

Muun osaamisen hyväksilukeminen:

Harjavallan lukion hyväksyttävät suoritukset:

- kahden opintopisteen arvoisia koulutuksia:
 - isoskoulutus, partiojohtajan/VPK:n koulutus, ajokortti, tai muu vastaava suoritus, esim. ensiapukoulutus.
 - opiskelu ja osaamisen kartuttaminen ulkomailla: opintojakso soveltuvin osin.
 - opiskelijakunnan hallituksen työskentelemiseen ja tutortoimintaan osallistuminen

Korkeakouluysteistyönä tehdyt opinnot ja niiden opintopisteet hyväksyy rehtori ko. aineenopettajan esityksestä.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Harjavallan lukiokoulutuksessa opetussuunnitelman kuhunkin opintojaksoon sisältyy laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden arviointi. Oppiaineiden opintojaksojen yhteydessä on kerrottu, mitkä laaja-alaiset osaamisen alueet kuuluvat kuhunkin opintojaksoon.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen

ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia	joista voi olla hylättyjä opintoja
pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja,	enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Harjavallan lukiokoulutuksessa opiskelija voi korottaa aineen koko oppimäärän arvosanaansa erillisessä korotustilaisuudessa. Tämä korotus on tehtävä viimeistään 1.5. tai 1.11.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, Lupa- ja valvontavirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen Lupa- ja valvontavirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisu mahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua Lupa- ja valvontavirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä

- oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta
- oikeutta saada erityisopetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §, muutettu lailla 801/2024)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 §, muutettu lailla 165/2022)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

- Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.
- Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
- Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi

- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

Lukiokoulutuksessa on yhtenäinen merkitsemistapa itsenäisille suorituksille, kesken olevalle opintojaksolle, keskeytetylle opintojaksolle ja periodin yli jatkuvalla opintojaksolle.

Kesken oleva opintojakso

Mikäli opiskelijalla opintojakson lopussa puuttuu osasuorituksia, hänen tulee pääsääntöisesti täydentää suorituksensa, esimerkiksi puuttuva suullinen tai kirjallinen näyttö, periodin uusintatilaisuuteen mennessä tai viimeistään seuraavan periodin loppuun mennessä. Todistukseen merkitään T (täydennettävä).

Keskeytetty opintojakso

Jos opiskelija ei osallistu oppitunneille tai opettaja ei pysty arvioimaan hänen osaamistaan opintojakson lopussa puuttuvien tehtävien takia, hänen katsotaan keskeyttäneen opintojakson. Opettaja ottaa yhteyttä opiskelijaan poissaolojen takia, ennen kuin hän merkitsee opintojakson keskeytetyksi. Todistukseen merkitään K (keskeytetty) jo kesken opintojakson.

Hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä Harjavallan lukiossa. Opiskelijalla on kaksi mahdollisuutta tehdä opintojaksoon liittyvä koesuoritus. Ensimmäinen on arviointiviikolla/lähiopetuksessa ja toinen on uusintatilaisuudessa. Jos opiskelija on ilman hyväksytyä syytä poissa ensimmäisestä kerrasta, hänelle jää vain yksi mahdollisuus tehdä koesuoritus. Harjavallan lukiossa järjestetään uusintatilaisuus kolme kertaa lukuvuoden aikana. Hyväksytyä ja/tai hylättyä arvosanaa voi korottaa uusintatilaisuudessa kerran ja korkeintaan vuoden sisällä sen saamisesta. Uusintatilaisuudessa voi suorittaa korkeintaan kaksi koetta. Samat periaatteet koskevat myös itsenäisesti opiskeltua opintojaksoa.

Lukion arviointikäytännöistä tarkemmin Pedanetissa sähköisessä opinto-oppaassa, jonne pääsee alla olevasta linkistä.

<https://peda.net/id/c208bcbc3cb>

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuusien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolittetoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestäväen elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoon käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Harjavallan lukion opetuksessa ja oheistoimissa huomioidaan paikallinen teollisuus ja yritystoiminta ja täten pyritään lisäämään kiinnostusta kotiseutuun ja sen tuomiin lukuisiin mahdollisuuksiin. Pienenä lukiona korostuu yhdessä tekemisen ja kaikkien mukaan ottamisen tärkeys. Tämä vahvistaa myös vuorovaikutusosaamista.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiansa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävä toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävä elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataan jokaisen oppiaineen opintojakson kohdalla erikseen. Jokaiseen opintojaksoon liittyy väh. kaksi laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaine ja tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaine ja tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä*
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- syventää tietojään kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstit ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI01)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tukee ja vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.
- Opintojakson aikana analysoidaan eri alojen tekstejä sekä tuotetaan omia tekstejä.
- Opiskelija kehittää taitojaan erityisesti lukijana ja kirjoittajana.

Vuorovaikutusosaaminen

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista.
- Opiskelijan kyky antaa ja vastaanottaa palautetta kehittyvät.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Opintojakson arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Opintojakson arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen sekä kokeeseen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson keskeisintä sisältöä ovat erilaiset tekstit. Niitä luetaan ja tuotetaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

- Perehdytään lukemiseen ja kirjoittamiseen kirjoittamalla erilaisia tekstejä.
- Harjaannutaan palautteen antajina ja saajina.

Kieli ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI02)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsite, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijan käsitys vuorovaikutuksesta ja omasta viestijäkuvasta syvenee. Hän kehittää taitojaan kuuntelijana, puhujana ja ryhmän jäsenenä. Kyky toimia vuorovaikutustilanteissa kehittyy.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu edistää suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalien kulttuuriperinnön moninaisuuden ymmärtämistä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu edistää eettisyyttä ja ympäristöosaamista. Opiskelu lisää tietoa ja ymmärrystä ajankohtaisista ympäristöhaasteista.
- Mediataidot sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataidot kytkeytyvät muun muassa kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen.
- Eettisyys ja ympäristöosaaminen otetaan huomioon valittaessa opiskelun sisältöjä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Tarkastellaan kielen ja tekstin käsitteitä ja perehdytään erilaisiin kielikäsitteisiin ja kielipolitiikkaan sekä kielenohjailun periaatteisiin.
- Tutustutaan vuorovaikutustilanteisiin varsinkin ryhmän näkökulmasta.
- Keskeistä sisältöä ovat erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niiden analyysi.
- Opiskelija syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI03)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*

- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen vahvistaa opiskelijan käsitystä kriittisestä ja kulttuurisesta lukutaidosta ja eettisyydestä.
- Valitut opiskelun sisällöt tukevat eettisyyttä ja ympäristöosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelijan käsitys tieto- ja kaunokirjallisuudesta syvenee.
- Opiskelija harjaantuu lukemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan niistä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn sekä -aktiivisuuteen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana perehdytään kirjallisuuteen.
- Tutustutaan kirjallisuuden keskeisiin lajeihin ja ilmaisukeinoihin ja analysoidaan kirjallisuutta.
- Korostetaan kirjallisuuden merkitystä elämysten tuojana.

Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI04)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa opiskelijan aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Analysoidaan ja kirjoitetaan itse kantaa ottavia ja vaikuttavia tekstejä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana perehdytään mediateksteihin ja niiden analysointiin ja tulkitsemiseen.
- Opiskellaan vaikuttamisen keinoja.
- Myös sananvapaus, lähdekritiikki, mediaetiikka ja tekijänoikeudet ovat keskeisiä käsitteitä.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI05)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opiskelijan monipuolinen vuorovaikutusosaaminen kehittyy myös digitaalisissa ympäristöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Erilaisten tekstien kirjoittaminen sekä puheenvuoron rakentaminen kehittävät opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.
- Opiskelija kehittyy kirjoittajana ja vahvistaa omaäänisyyttään tekstin tuottajana.
- Opiskelija syventää ja monipuolistaa esiintymistaitojaan sekä vuorovaikutusosaamistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Syvennetään kirjoitusprosessin hallinnan taitoja. Käydään kirjoittamisprosessi läpi vaihe vaiheelta.
- Opintojakson aikana vahvistetaan esiintymistaitoja, pohditaan esiintymisjännitystä, harjoitellaan puheenvuoron rakentamista ja pitämistä sekä arvioimista ja palautteen antamista.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI06)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen syventää opiskelijan kulttuuritietoisuutta.
- Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja.
- Hän tutustuu kaunokirjallisuuden keskeisiin teoksiin.

Hyvinvointiosaaminen

- Kaunokirjallisuuden lukeminen tuottaa opiskelijalle muun muassa elämyksiä ja iloa ja lisää hänen hyvinvointiaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu arvosteltaviin luku- ja kirjoitustaidon tehtäviin, erilaisiin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen TAI näiden erilaisiin yhdistelmiin.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana tutustutaan maailmankirjallisuuden klassikoihin ja nykykirjallisuuteen. Syvennytään kirjallisuushistoriaan ja kaunokirjallisuuteen eri konteksteissa.

Vuorovaikutus, 2 op (ÄI07)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Opintojakso syventää opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso tukee jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi perustuu varsinkin palautteen antamiseen, itsearviointiin ja vertaisarviointiin.
- Arviointi perustuu varsinkin puheviestinnän tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Syvennetään vuorovaikutusosaamista.
- Opiskellaan varsinkin työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavia vuorovaikutustaitoja.
- Harjoitellaan argumentoivan puheenvuoron esittämistä.

Kirjoittaminen, 2 op (ÄI08)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opintojakso ohjaa opiskelijaa lähteiden käyttöön sekä lähdekriittisyyteen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelijan taito tuottaa erilaisia asiatyylisiä ja aineistopohjaisia tekstejä kehittyä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arvioinnissa korostuvat kirjoitustaidon tehtävät, tuntityöskentely ja -aktiivisuus.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana syvennetään omaäänisen ja kantaa ottavan tekstin laatimista aineistoja hyödyntäen.
- Harjoitellaan kirjoitusprosessin vaiheita aineistojen pohjalta.
- Kerrataan viittaustekniikkaa.

Tekstien tulkinta, 2 op (ÄI09)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globaali- ja kulttuuriosaaminen otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Analysoidaan ja tulkitaan monimuotoisia tekstejä.
- Harjoitellaan tekstien sijoittamista kontekstiinsa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- Opintojakson arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen.
- Arviointi voi koostua palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.
- Arviointi perustuu varsinkin lukutaidon tehtäviin, tuntityöskentelyyn ja -aktiivisuuteen.
- Arviointi perustuu opintojakson sisältämän moduulin tavoitteiden saavuttamiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson aikana harjoitellaan monimuotoisten asia- ja mediatekstien sekä fiktiivisten tekstien analyysia ja tulkintaa.

- Harjoitellaan oman tulkinnan laatimista.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaine ja tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- *osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*

- ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi

toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin väliseen voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstit ja kirjoittaminen, 2 op (S201)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kieli ja vuorovaikutus, 2 op (S202)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekuulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (S203)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelevaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielisiä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tekstien tulkinta, 2 op (S204)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelevaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelevan harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (S205)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajausta sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (S206)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutus, 2 op (S207)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa

- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kirjoittaminen, 2 op (S208)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstien tulkinta, 2 op (S209)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

7.2. Vieraat kielet (VK)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltäviä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja

asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön.

Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
Englanti, A-oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)	A2.2–B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A-oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1-oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2-oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3-oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3-oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.2.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen sekä englanti globaalina kielenä, 4 op (VKENA101)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä
- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänneiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana tutkitaan ja kehitetään omia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja sekä harjoitellaan kielen käyttöä erilaisissa tilanteissa. Lisäksi harjoitellaan palautteen antamista ja itsearviointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan monikielisyyden käsitteeseen ja tutkitaan englannin kielen asemaa maailman lingua francana. Lisäksi tutustutaan englannin kielen eri variantteihin ja vertaillaan englantia muihin kieliin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opetellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja erityisiä kehittämiskohteita kieltenoppijana. Kehitetään myös kieltenopiskelutaitoja ja opitaan seuraamaan oman kielitaidon kehittymistä. Kerrataan jo opittua ja opiskellaan lisää peruskoulussa opituista rakenteista. Opitaan lisää vuorovaikutuksesta erilaisissa käytännön tilanteissa ja opiskellaan nuorten elämään liittyvää sanastoa.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKENA102)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttäen reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee haastamaan oman osaamisensa rajoja sekä käsitellään monenlaisia diskursseja, tietolähteitä. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Kulttuurin eri alojen teksteihin ja muihin tietokähteisiin tutustumalla luodaan myös yhteyksiä eri tieteenaloihin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kehitetään kulttuuriperintöjen tuntemista ja tutkitaan eri kielellisiä näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään kulttuurin eri osa-alueiden teksteihin ja muuhun ilmaisuun. Opetellaan tulkitsemaan erilaisia taiteen alojen teoksia englanniksi ja kehitetään luovaa ilmaisua.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKENA103)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin
- kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa
- ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo
- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen, ihmisoikeuskysymyksiin tasa-arvoon, yksilön vastuuseen ja velvollisuuksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia ja käyttää kieliä ja arvioimalla oman kielitaidon edistymistä. Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutusta myös argumentoinnin, neuvottelutaitojen sekä mielipiteen ilmaisun avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään kehittämään erityisesti mielipiteiden tulkintaan ja ilmaisuun sekä omien näkökulmien argumentointiin. Tutustutaan myös moniin mielenkiintoisiin ja ajankohtaisiin aiheisiin ja laajennetaan sanavarastoa.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKENA04)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee haastamaan oman osaamisensa rajoja sekä käsitellään monenlaisia diskursseja, tietolähteitä. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Eri alojen teksteihin ja muihin tietokähteisiin tutustumalla luodaan myös yhteyksiä eri tieteenaloihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla pyritään globaalien ongelmien ymmärtämiseen oman kielen asettamia rajoja laajemmin sekä vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja kestävän tulevaisuuden visioiden työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin

kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan englannin kieleen tieteen kielenä ja opitaan käyttämään tieteellisille teksteille ominaista ilmaisua ja tulkitsemaan eri tieteenalojen tekstejä. Opiskelussa voidaan hyödyntää opiskelijoille muista oppiaineista tuttujen aihepiirien englanninkielistä materiaalia ja luoda yhteyksiä eri aineiden välille.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKENA05)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työnteekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee haastamaan oman osaamisensa rajoja sekä käsitellään monenlaisia diskursseja, tietolähteitä. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Eri alojen teksteihin ja muihin tietokähteisiin tutustumalla luodaan myös yhteyksiä eri tieteenaloihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Kehitetään myös taitoja ja

harjoitellaan kontaktien muodostamista helpottamaan opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavaan kielitaitoon ja sanastoon, joka on tarpeen erityisesti työskenneltäessä kansainvälisillä työmarkkinoilla. Opitaan käyttämään kieltä muodollisemmissa tilanteissa ja valmistautumaan esimerkiksi työhaastetteluun englanniksi.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKENA06)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön esimerkiksi kansainvälisissä sopimusneuvotteluissa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla pyritään globaalien ongelmien ymmärtämiseen oman kielen asettamia rajoja laajemmin sekä vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja kestäväen tulevaisuuden visioiden työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä, esimerkiksi globaalit ympäristökysymykset kuten ilmastonmuutos ja kestävä elämäntapa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opiskellaan erityisesti ympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyvää erityissanastoa sekä syvennytään näiden aihepiirien tekstien sekä muiden aineistojen tulkintaan. Aiheet ja sanastot ovat hyvin ajankohtaisia ja olennaisia sekä ylioppilakirjoitusten että tulevaisuuden työelämän kannalta.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKENA07)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*

- harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- puhumisen eri piirteet
- englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin
- dialogisuus
- oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia ja käyttää kieliä ja arvioimalla oman suullisen kielitaidon edistymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan eri alojen sanastoihin ja harjoitellaan keskustelemaan eri aiheista vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa.

Opintojakso tarjoaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin ja aihealueisiin sekä ymmärtää suullisen kielitaidon monimuotoisuutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Opintojakson arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään suullisen kielitaidon kehittämiseen erilaisten keskusteluharjoitusten avulla. Tunneilla harjoitellaan eri aihepiirien sanastoa ja keskustellaan useimmiten parin kanssa tai pienissä ryhmissä. Opetellaan myös valmistelemään puhe sekä esiintymään tutulle ryhmälle. Opintojakson loppuksi pidettävä suullisen kielitaidon koe tehdään parin kanssa ja siitä saa halutessaan myös erillisen todistuksen.

7.2.2. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (VKSAB3)

Oppiaine ja tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kielenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Osaamisen arviointi

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi: arvioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa, sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

- omien vahvuuksien tunteminen ja käyttäminen sekä kieli-identiteetin rakentaminen ja opiskelutaitojen kehittäminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito (yhteistyö ja sosiaaliset taidot)

Monitieteinen ja luova osaaminen

- oppimisen säätely ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen sekä tiedon etsiminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemus ja tutustuminen saksalaiseen kulttuuriperintöön

Opintojaksot

Perustason alkeet 1, 2 op (VKSAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- tutustutaan saksan kielen asemaan maailmassa
- harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa
- harjoitellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- omien vahvuuksien tunteminen ja käyttäminen sekä kieli-identiteetin rakentaminen ja opiskelutaitojen kehittäminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito (yhteistyö ja sosiaaliset taidot)

Monitieteinen ja luova osaaminen

- oppimisen säätely ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen sekä tiedon etsiminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- suomalaisen ja saksalaisen kielialueen kulttuuriperinnön tuntemus

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan saksan kielen asemaan maailmassa. Tavoitteena on, että opiskelija löytää itselleen sopivia keinoja opiskella vierasta kieltä. Harjoitellaan arjen vuorovaikutusta ja kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Perustason alkeet 2, 2 op (VKSAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkailuun liittyvissä sosiaalisissa tilanteissa
- harjoitellaan selviytymistä tavanomaisissa asiointitilanteissa
- opiskellaan kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelutaidot, huolenpito itsestä ja muista sekä identiteetin rakentaminen ja omien vahvuuksien tunnistaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taidot sekä sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, erityisesti matkailuun liittyviä sosiaalisia tilanteita ja tavallisia asioimistilanteita, sekä opiskellaan erilaisten viestintästrategioiden käyttöä. Opitaan oman lähipiirin ja arjen kuvailua.

Perustason alkeet 3, 2 op (VKSAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito digiajassa sekä oppimistaitojen kehittäminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Opiskellaan sosiaalista kohtaamista arjessa. Opintojakson aihepiireinä ovat erityisesti vapaa-aika, harrastukset ja koulu.

Perustaso 1, 2 op (VKSAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opitaan kiinnittämään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroihin vuorovaikutuksessa
- harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito digiajassa

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- taito toimia kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisissa ympäristöissä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana vahvistetaan vuorovaikutustaitoja ja opetellaan kiinnittämään huomiota sosiaalisten koodien eroihin vuorovaikutuksessa, sekä harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää.

Perustaso 2, 2 op (VKSAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja kuuntelijana erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvissä asioissa
- pohditaan teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taidot sekä sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito digiajassa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Opintojakson vapaa kuvaus

Harjoitellaan toimimista kuuntelijana ja keskustelijana sekä opetellaan mielipiteiden muotoilua. Lisäksi pohditaan teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukseen.

Perustaso 3, 2 op (VKSAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan monilukutaitoa
- tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Opintojakson vapaa kuvaus

Jaksolla vankennetaan opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja ja monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen kulttuuri-ilmioihin ja medioihin.

Perustaso 4, 2 op (VKSAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelutaidot ja huolenpito itsestä ja muista

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Yhteiskunnallinen osaaminen

- osaamisen käyttäminen omaksi ja yhteiskunnan hyväksi sekä uudistumiskyky ja työelämävalmiudet

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakson aiheina ovat opiskelu koulussa, jatko-opinnot ja työelämä. Tarkastellaan viestinnän kulttuurista sopivuutta.

Perustaso 5, 2 op (VKSAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Paikallinen lisäys

- panostetaan keskusteluharjoituksiin
- kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- eettisyys ja vastuullisuus mediaympäristössä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- taito toimia ja tehdä yhteistyötä kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisissa ympäristöissä

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakson aiheena on mm. kansainvälinen yhteistyö. tarkastellaan kohdekielisiä medioita ja pohditaan lähdekritiikin merkitystä. Panostetaan erityisesti keskusteluharjoituksiin ja kielitiedon kertaukseen.

7.3. Ruotsi (TKRU)

Oppiaine ja tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskiellen ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan

kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikiielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmestyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot

ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökuuluihin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluisissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluisissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluisissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälteenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.3.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Oppiaine ja tehtävä

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen sekä ruotsin kieli arjessani, 4 op (TKRUB101)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito (yhteistyö ja sosiaaliset taidot).

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksien tunteminen ja käyttäminen sekä kieli-identiteetin rakentaminen ja opiskelutaitojen kehittäminen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisen säätely ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen sekä tiedon etsiminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomalaisen ja pohjoismaisen kulttuuriperinnön tuntemus.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii asettamaan omat tavoitteensa, luomaan opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenopiskelijana. Opiskelija harjaantuu myös kertomaan omasta elämästään, ympäristöstään ja ihmissuhteistaan ruotsiksi. Tavoitteena on myös kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitoja sekä ääntämistä.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (TKRUB102)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito digiajassa sekä oppimistaitojen kehittäminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa, sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja tiedotusvälineisiin. Tutkitaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja muita ajankohtaisia aiheita ruotsiksi.

Ympäristömme, 2 op (TKRUB103)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito digiajassa

Yhteiskunnallinen osaaminen

- demokratiataidot sekä vaikuttaminen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- arvolähtöinen ja eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologiamaailmassa

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa, sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opitaan tulkitsemaan maailman elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia käsitteleviä tekstejä. Harjoitellaan kirjallista tekstintuottamista ja mielipiteen ilmaisua.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (TKRUB104)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta
- tulevaisuuden suunnitelmat
- vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään
- itsenäistyvän nuoren elämänhallinta
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- erilaisten hakemusten laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelutaidot sekä huolehtiminen itsestä ja muista

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito

Yhteiskunnallinen osaaminen

- osaamisen käyttäminen omaksi ja yhteiskunnan hyväksi sekä uudistumiskyky, työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa, sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana rohkaistaan opiskelijoita ruotsin kielen käyttäjinä opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Jakson aiheita ovat nuorten opiskelu, työelämä ja itsenäistyminen. Käsitellään myös jatko-opintoja, urasuunnitelmia ja elinikäistä oppimista.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (TKRUB105)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen
- tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen
- puhumisen eri piirteet
- aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- opiskelutaidot ja omien vahvuuksien tunnistaminen, sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Vuorovaikutusosaaminen

- yhdessä oppimisen taidot sekä kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa annettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi: arvioidaan erityisesti suullista, mutta myös kirjallista kielitaitoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti
- opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla harjoitellaan erityisesti suullista viestintää. Tavoitteina ovat puhetaidon vahvistaminen ja valmistelua edellyttävän suullisen esityksen laatiminen. Opintojakson lopussa tehdään Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe.

Kestävä elämäntapa, 2 op (TKRUB106)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä
- tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta
- eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- luonnon monimuotoisuuden arvostaminen ja tutkimustietoon perustuva ilmasto-osaaminen, kiertotalouden ymmärtäminen ja kestävä kuluttajuus

Yhteiskunnallinen osaaminen

- demokratiataidot, vaikuttaminen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävä kehityksen hyväksi

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa annettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan suullista ja kirjallista kielitaitoa sekä formatiivisesti että summatiivisesti
- mahdollisuus teettää preliminäärikoe

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Aihepiireinä ovat sosiaalinen media sekä eettisyys ja vastuullisuus sen käytössä. Lisäksi tarkastellaan kestävä kehitystä nuorten näkökulmasta.

7.4. Matematiikka (MA)

Oppiaine ja tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja

rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista**. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelevaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita

- rohkaistuu myös kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.4.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY01)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskellaan matemaattisten taitojen lisäksi myös uudessa lukiryhmässä toimimista matematiikan viitekehyksessä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana käydään läpi monia ennalta opittuja asioita, jotka luovat hyvän pohjan aloittaa matematiikan opiskelu lukiossa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

7.4.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB02)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua
- osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso on lukio-opinnoissa ensimmäinen lyhyen matematiikan opintojakso, joten matemaattisten tavoitteiden lisäksi tavoitteena on oppia oppimaan ryhmänä oman opettajan ja lukion käytänteiden mukaisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson keskeiset sisällöt pitävät sisällään monia matemaattisia työkaluja, joita hyödynnetään jatkossa luonnontieteissä monipuolisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Geometria, 2 op (MAB03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*
- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opitaan laskemaan erilaisia pinta-aloja ja tilavuuksia. Nämä ovat luonteva yhtymäkohta matematiikan ja arkielämän välillä ja niitä voidaan hyödyntää myös haastavampien, esimerkiksi ympäristöön liittyvien sovellusten kohdalla. Tavoitteena on myös harjaantua tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Geometrian opintojaksossa opiskelija oppii mallintamaan maapallolla olevia kuvioita ja kappaleita pienistä arkielämän esineistä aina kotiplaneettamme Maan muotoon ja ominaisuuksiin. Mittakaavan avulla syvenyy ymmärrys kartoista ja yhdenmuotoisuudesta. Monilla tasogeometrian lauseilla on myös pitkä historia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB04)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii useita matemaattisia malleja, joita voi hyödyntää myös monilla muilla tieteen aloilla. Opintojakson aikana on tavoitteena oppia arvioimaan mallin hyvyttä ja käyttökelpoisuutta. Tämä on myös tärkeä poikkitieteellinen taito.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson sisältämissä soveltavissa tehtävissä ja kokonaisuuksissa on luontevia yhtymäkohtia eettisen ja ympäristöosaamisen kartuttamiselle.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB05)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aihepiirien esimerkit ja tehtävät liittyvät vahvasti erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin (noppapelit, korttipakka). Opintojakson aikana on myös luontevaa pohtia ja ratkaista ongelmia erilaisten kokoonpanojen voimin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tavoitteena on harjaantua käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja. Tämä on tärkeä taito osallistuttaessa yhteiskunnallisiin keskusteluihin, päätöksentekoon ja tietojen oikeellisuuden tarkasteluun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB06)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii soveltamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään ymmärrystä arkielämän raha-asioista. Ymmärrys lisää oman elämän hallintaa ja tuo täten hyvinvointia, taitoja ennakoida ja turvaa tulevaisuuten.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana käsitellyt talousmatematiikan aiheet lisäävät opiskelijan osaamista ja kykyä ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana käsitellyt asiat avartavat ymmärrystä historiallisista tapahtumista ja talouden vaikutuksista niihin. Talousmatemaattinen ajattelu avartaa maailmankuvaa ja auttaa ymmärtämään rahan arvoa ja sen kehitystä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB07)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*
- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii derivoimaan. Tämä on tärkeä monitieteinen taito, jota hyödynnetään laajasti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson keskeiset taidot ovat olleet ihmiskunnalle merkittävä työkalu asioiden mallinnuksessa ja mallien tulkinnassa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB08)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opitaan uusia työkaluja tilastollisen tiedon jäsentämiseen mm. luottamusväli ja virhemarginaali käsitteet.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson tavoitteena on vahvistaa ja monipuolistaa opiskelijan tilastojen käsittely- ja tutkimustaitoja ohjelmistojen avulla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

7.4.3. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA02)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*

- juurifunktiot ja -yhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija on osaltaan luomassa omaan ryhmäänsä kannustavaa oppimisen ilmapiiriä.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija omaksuu jatkossa tärkeitä matematiikan oppimista tukevia käytänteitä, kuten pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Geometria, 2 op (MAA03)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää geometrian oppien historiallisen viitekehyksen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija hahmottaa geometrisia muotoja arkkitehtuurissa ja taiteessa sekä osaa soveltaa oppimaansa geometrisen ongelman ratkaisemiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA04)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii havainnollistamaan klassisen geometrian muotoja algebrallisilla käsitteillä ja luomaan siten niiden välille yhteyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vektoreista opiskelija saa uuden työvälineen, jolla hän pystyy mallintamaan ympäristöään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA05)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu historiallisessa viitekehyksessä esimerkiksi logaritmin merkitykseen suurten lukujen yksinkertaistamisessa sekä ymmärtää eksponentiaalisen muutoksen merkityksen luonnontieteiden ilmiöiden kuvaamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa soveltaa esimerkiksi trigonometrisen funktioiden jaksollisuutta fysikaalisten ilmiöiden mallintamiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Derivaatta, 3 op (MAA06)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii esittämään differentiaalilaskennan keskeisiä käsitteitä esimerkiksi numeerisesti, symbolisesti sekä kuvallisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa soveltaa derivaattaa esimerkiksi talouteen liittyviä käsitteitä analysoidessaan ja optimoidessaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA07)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii uusia työkaluja epäsäännöllisten pinta-alojen ja tilavuuksien laskemiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA08)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*
- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*

- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson tavoitteena on harjaantua käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja. Tämä on tärkeä taito osallistuttaessa yhteiskunnallisiin keskusteluihin, päätöksentekoon ja tietojen oikeellisuuden tarkasteluun.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aihepiirien esimerkit ja tehtävät liittyvät vahvasti erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin (noppapelit, korttipakka). Opintojakson aikana on myös luontevaa pohtia ja ratkaista ongelmia erilaisten kokoonpanojen voimin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA09)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana käsitellyt talousmatematiikan aiheet lisäävät opiskelijan osaamista ja kykyä ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään ymmärrystä arkielämän raha-asioista. Ymmärrys lisää oman elämän hallintaa ja tuo täten hyvinvointia, taitoja ennakoida ja turvaa tulevaisuuteen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana on tarkoitus syventää opiskelijan ymmärrystä ja oppia mallintamaan kolmiulotteisia asioita.

Vuorovaikutusosaaminen

Kolmiulotteisessa avaruudessa sijaitsevien suorien, tasojen ja kappaleiden mallintaminen yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa vahvistaa opiskelijan oppimista ja asian omaksumista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujen jaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija perehtyy diskreetin matematiikan ongelmiin, niitä ratkaiseviin algoritmeihin ja oppii käyttämään luovasti ohjelmointikieltä ongelman ratkaisemiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu lukuteorian ja logiikan historiaan ja universaaliin kieleen ja siten hahmottaa diskreetin matematiikan roolin matematiikan tutkimuksessa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

- paloittain määritelty funktio
- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- funktioiden raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää matemaattisen analyysin osaamista tutkimalla funktioiden ominaisuuksia myös ohjelmistojen avulla. Opintojakson aikana opiskelija saa funktioiden analyysistä hyvän kokonaiskäsityksen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Pitkän matematiikan viimeisenä opintojakso korostaa opiskelijan sinnikkyyttä ja sitkeyttä saattaa loppuun oppimäärä ja siten se vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

7.5. Biologia (BI)

Oppiaine ja tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syvenyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävänsä elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistuen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävänsä tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta

- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisa
- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyyalitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI01)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii käyttämään biologista käsitteistöä ja perustelemaan näkökulmiaan niiden avulla. Opiskelija myös opettelee toimimaan erilaisissa oppimistilanteissa ja kommunikoimaan asiallisesti muiden oppijoiden ja opettajan kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan tieteellisen tutkimuksen toimintatapoihin ja biologian erityispiirteisiin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehdytään luonnon monimuotoisuuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään biologian perusteisiin. Tutustumme biologiseen tutkimukseen, sukellamme eliömaailman monimuotoisuuteen ja selvitämme luonnon toiminnan takaa löytyviä lainalaisuuksia. Tarkastelemme evoluution toimintaa ja opimme ymmärtämään sen merkityksen sekä luonnolle että ihmiselle.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 2 op (BI02)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija alkaa hahmottaa globaalien ongelmien monimutkaisia syy-seuraussuhteita.
- Opiskelija osaa kertoa erilaisia ratkaisuja kestävän elämäntavan haasteisiin.
- Opiskelija saa lisää toivoa yhteiskunnan selviytymisestä tulevaisuudessa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan ymmärrystä nyky-yhteiskunnan ja luonnon varojen yhteensovittamisesta ja siihen liittyvistä haasteista esimerkiksi energian tuotannon näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan biologian näkökulmasta luonnon kantokyvyn ja luonnonvarojen riittävyyden sekä ihmisen toiminnan yhteyksiin ja niihin liittyviin haasteisiin ja ratkaisuihin

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden pohdinta ja ratkaisut vaativat monitieteistä ja luovaa ajattelua, jota opintojaksolla korostetaan biologian näkökulmista

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjaantuu toimimaan yhdessä muiden kanssa yhteisen tavoitteen eteen. Opiskelija harjoittelee tieteellisten käsitteiden käyttöä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn,

tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihminen on muokannut vahvasti maapalloa, ja se on aiheuttanut maapallolle useita haasteita, joita ihminen ei ole aiemmin kohdannut. Opintojaksolla perehdytään siihen, mitä seurauksia ihmisen toiminnalla on mm. ilmastolle, ekosysteemipalveluille ja luonnonvarojen saatavuudelle. Selvitämme myös, mitä yhteiskunnat ja yksittäiset ihmiset voivat tehdä ratkaistakseen nämä haasteet nyt ja tulevaisuudessa.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI03)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismeja ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla
- osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisolun
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelemisen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan solubiologian tutkimusmenetelmiin tekemällä pienimuotoisia kokeita, joissa hyödynnetään biologisia ja kemiallisia menetelmiä. Perinnöllisyysosiossa hyödynnetään todennäköisyyslaskentaa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat harjoittelevat yhdessä toimimista solubiologisessa työskentelyssä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opitaan lisää soluista - niiden rakenteesta, toiminnasta ja perinnöllisyydestä. Ymmärtääkseen ihmiselimistön toimintaa ja luonnon toiminnan lainalaisuuksia täytyy ymmärtää myös solunsisäisiä prosesseja. DNA, geenit ja kromosomit tulevat tutuiksi, ja opimme perinnöllisyyden perusteita.

Ihmisen biologia, 2 op (BI04)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*
- *osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan*
- *osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudokset, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely
- aistit
- puolustusjärjestelmä

Lisääntyminen

- sukuelimet ja sukupuolen kehitys
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tutustutaan ihmiskehon toimintaan ja miten se on yhteydessä terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelija saa välineitä oman kehonsa ymmärtämiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Haetaan yhtymäkohtia biologian, kemian ja terveystieteiden käsitteiden ja ilmiöiden välille.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sukellamme ihmisen elimistön sisälle ja perehdymme elimistöjen rakenteeseen ja toimintaan. Aiheina ovat mm. hermosto, verenkierto ja puolustusjärjestelmä. Teemme myös mahdollisuuksien mukaan pieniä kokeita, joiden avulla tutkimme ihmisen elimistöjen toimintaa. Opintojakso

auttaa hahmottamaan ihmiselimestön toimintoja kokonaisuutena ja selventää niiden yhteyksiä terveyteen.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI05)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot
- osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa
- syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geeniteknikassa
- osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa
- osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- mikrobien luokittelu
- bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi
- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geeniteknikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokausmenetelmät

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geeniteknikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan bioteknologian aloihin ja niiden merkitykseen yhteiskunnassa nyt ja tulevaisuudessa. Perehdytään myös bioteknologiaan liittyviin yhteiskunnallisiin ja eettisiin kysymyksiin ja kehitetään kriittisyystaitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perehdytään globaaleihin haasteisiin ja niiden ratkaisukeinoihin. Pohditaan myös opiskelijan roolia näissä haasteissa ja mitä vaikutusmahdollisuuksia opiskelijalla on.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla sukellaan mikrobien kiehtovaan maailmaan ja perehdytään niiden merkitykseen ihmisen näkökulmasta. Syvennämme myös ymmärrystämme genetiikasta ja tutustumme erilaisiin sovelluksiin, joissa ihminen hyödyntää genetiikkaa. Bioteknologia on merkittävässä roolissa, kun kehitetään tulevaisuuden ratkaisuja, ja opintojaksolla opiskelija saa hyvän kuvan siitä, millaisia mahdollisuuksia ja rajoituksia bioteknologiassa on.

Opintojaksolla tehdään mahdollisuuksien mukaan vierailu kohteeseen, jossa voi perehtyä opintojakson aiheisiin tai aiheiden soveltamismahdollisuuksiin, kuten sairaalan tai yliopiston laboratorioon.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaine ja tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi kartoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE01)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija alkaa hahmottaa globaalien ongelmien monimutkaisia syy-seuraussuhteita.
- Opiskelija osaa kertoa erilaisia ratkaisuja kestävän elämäntavan haasteisiin.
- Opiskelija saa lisää toivoa yhteiskunnan selviytymisestä tulevaisuudessa.

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia

- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden pohdinta ja ratkaisut vaativat monitieteistä ja luovaa ajattelua

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan maantieteen näkökulmasta luonnon kantokyvyn ja luonnonvarojen riittävyyden sekä ihmisen toiminnan yhteyksiin ja niihin liittyviin haasteisiin ja ratkaisuihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan ymmärrystä nyky-yhteiskunnan ja luonnon varojen yhteensovittamisesta ja siihen liittyvistä haasteista esimerkiksi aluesuunnittelun näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihminen on muokannut vahvasti maapalloa, ja se on aiheuttanut maapallolle useita haasteita, joita ihminen ei ole aiemmin kohdannut. Opintojaksolla perehdytään siihen, mitä seurauksia ihmisen toiminnalla on mm. ilmastolle, ekosysteemipalveluille ja luonnonvarojen saatavuudelle. Selvitämme myös, mitä yhteiskunnat ja yksittäiset ihmiset voivat tehdä ratkaistakseen nämä haasteet nyt ja tulevaisuudessa. Opintojaksolla tutustutaan maantieteeseen ja maantieteelle ominaisiin tapoihin tarkastella maailmaa.

Sininen planeetta, 2 op (GE02)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla
- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tunnistamaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä lähiympäristöstä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehdytään luonnon monimuotoisuutta synnyttäviin tekijöihin ja maapallon ilmastojärjestelmään luonnonmaantieteellisestä näkökulmasta. Opiskelija alkaa arvostaa maapallon moninaisuutta ja sen merkitystä ihmiselle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää ymmärrystään maapallon toiminnasta ja siellä esiintyvistä luonnonmaantieteellisistä ilmiöistä. Opiskelija yhdistelee aikaisemmillä kursseilla ja muissa aineissa oppimaansa tietoa tämän opintojakson aiheisiin. Opiskelija opettelee tulkitsemaan ja esittämään tieteellistä tietoa erilaisilla tavoilla.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään luonnonmaantieteellisiin ilmiöihin. Opimme, miten maapallon planetaarisuus synnyttää ilma-, vesi- ja kivikehässä esiintyviä tapahtumia. Syvennämme myös ymmärrystä maapallon rakenteesta, sisäisistä prosesseista ja niiden aiheuttamista ilmiöistä. Opintojakso perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Yhteinen maailma, 2 op (GE03)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään ymmärrystä ihmismaantieteen ilmiöistä ja ihmistoiminnan alueellisista piirteistä. Keskiössä ovat luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen kestäväällä tavalla. Tutustumme myös väestön kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin, erilaisiin luonnonvaroihin sekä teollisuuden ja energiantuotannon eri muotoihin. Harjoittelemme tulkitsemaan ihmisen toiminnan jäsentymistä maapallolla geomedialla hyödyntäen.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE04)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämiseksi

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu aluesuunnittelun periaatteisiin ja oppii, miten prosessiin voi vaikuttaa. Opintojaksolla perehdytään myös globaaleihin kehityseroihin ja millaisella toiminnalla voidaan edistää tasa-arvoa maailmalla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu maantieteellisen osaamisen hyödyntämiseen työelämässä ja oppii työelämätaitoja, kuten ongelmanratkaisutaitoja ja ajanhallintaa. Tutkimuksen tai projektin aikana opiskelija harjaantuu omien vahvuuksien tunnistamisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kehitetään opiskelijan geomediataitoja, jolloin myös monilukutaito kehittyy. Tutkimusta tai projektia tehdessä opiskelija harjaantuu maantieteelle tyypilliseen monitieteelliseen työskentelytapaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perehdyttää luonnonmaantieteen ja ihmismaantieteen tietojen ja taitojen soveltamiseen geomedian ja maantieteellisen tutkimuksen tai projektin avulla. Keskeisiä näkökulmia ovat globaalit kehityserot, osallistuva aluesuunnittelu ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa. Opintojakso on suositeltavaa käydä maantieteen opintojen lopuksi, kun muut maantieteen opinnot on suoritettu.

7.7. Fysiikka (FY)

Oppiaine ja tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY01)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa ympäröivää maailmaa luonnontieteen kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson kokeelliset osuudet ja niiden toteuttaminen vahvistavat opiskelijan luovaa osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana käydään läpi luonnontieteellisen tiedon hankintaan liittyviä asioita, pohditaan kokeellisen tieteen luonnetta ja opitaan/vahvistetaan osaamista fysiikan perusteista.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY02)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa kertoa erilaisia ratkaisuja kestävän elämäntavan haasteisiin.
- Opiskelija alkaa hahmottaa globaalien ongelmien monimutkaisia syy-seuraussuhteita.
- Opiskelija saa lisää toivoa yhteiskunnan selviytymisestä tulevaisuudessa.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastomuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan opiskelijan ymmärrystä nyky-yhteiskunnan ja luonnon varojen yhteensovittamisesta ja siihen liittyvistä haasteista esimerkiksi energian tuotannon näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana pohditaan luonnon kantokyvyn ja luonnonvarojen riittävyyden sekä ihmisen toiminnan yhteyksiin ja niihin liittyviin haasteisiin ja ratkaisuihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmastomuutokseen liittyvien haasteiden pohdinta ja ratkaisut vaativat monitieteistä ja luovaa ajattelua.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, pieniin tutkimuksiin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeisiin, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ihminen on muokannut vahvasti maapalloa, ja se on aiheuttanut maapallolle useita haasteita, joita ihminen ei ole aiemmin kohdannut. Opintojaksolla perehdytään siihen, mitä seurauksia ihmisen toiminnalla on mm. ilmastolle, ekosysteemipalveluille ja luonnonvarojen saatavuudelle. Selvitämme myös, mitä yhteiskunnat ja yksittäiset ihmiset voivat tehdä ratkaistakseen nämä haasteet nyt ja tulevaisuudessa. Keskeisessä asemassa on ilmastomuutos ja energiaratkaisut, näitä teemoja tarkastellaan fysiikan näkökulmasta.

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttajat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aihepiirien sisiaistaminen ja ongelmien ratkaisu vaativat opiskelijalta monitieteistä ja luovaa ajattelua. Osana fysiikkaa käytetään monia matematiikan työkaluja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perehtymällä energiantuotantoon ja kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksia luontoon.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana vahvistetaan ymmärrystä energiasta ja lämmöstä fysiikan näkökulmasta. Opitaan kuvaamaan, tutkimaan ja laskemaan eri asioita termodynaamisesta systeemistä. Opiskellaan kappaleiden, aineiden ja kaasujen lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvää fysiikkaa.

Voima ja liike, 2 op (FY04)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaustuloksista
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuuskäsitteitä.

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait
- voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö
- paino ja kitka
- liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia
- mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate
- liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana käsitellään erilaisia mittaustuloksia ja niiden analysointiin käytetään myös matemaattisia taitoja. Opitaan tuottamaan ja tulkitsemaan graafista esitystä ja muita malleja.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana vahvistuu fysiikan ilmiöiden ja mallien yhteys erilaisiin reaalimaailman liikkeen ja voiman tilanteisiin. Esimerkkejä voivat olla tilanteet liikenteestä ja törmäyksistä. Ymmärryksen kehittyminen vahvistaa osaltaan turvallisuuskäsityksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana pyritään keskustelmaan erilaisissa kokoonpanoissa opintojakson aihepiireistä ja mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan ryhmätöitä ja erilaisin tuntitöitä, joissa tarvitaan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskellaan liikkeeseen liittyvää fysiikkaan. Mietitään erilaisia liikkeen malleja ja niihin liittyviä laskuja. Opitaan kuvaamaan kappaleen liikettä tai paikallaan oloa tavalla, joka on fysiikalle ominainen ja mahdollistaa tilanteiden mallintamisen myös matemaattisesti eli laskemalla. Liikkeeseen yhdistyy vahvasti myös mekaniinen energia, jonka osaamista vahvistetaan.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY05)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiikkyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana ymmärretään esimerkiksi planetaarinen liike ympyräliikkeenä ja eri instrumentteihin liittyvät äänen värähtely- ja aaltoliikkeet. Aihepiirien tarkastelussa on selkeitä yhteyksiä mm. maailmankaikkeuden tutkimuksiin, musiikkiin sekä matematiikan työkalujen hyödyntämiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana vahvistetaan fysiikan osaamista liittyen ääneen. Ymmärrys äänen syntymisestä ja etenemisestä ovat yhteydessä pyrkimykseen hyvästä ja turvallisesta äänimaailmasta omassa elämässä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opitaan lisää kappaleen liikettä kuvaavia malleja. Tällä opintojaksolla keskitytään jaksolliseen liikkeeseen, kuten esimerkiksi pyörimiseen ja ympyräliikkeeseen sekä aaltoliikkeeseen. Ympyräliikkeeseen liittyen pohditaan myös taivaankappaleiden liikettä ja siihen liittyvää fysiikkaa. Toisena opintojakson osiona tutkitaan ja pohditaan aaltoihin liittyvää fysiikkaa ja mm. ääntä aaltoliikkeenä.

Sähkö, 2 op (FY06)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa
- tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

- jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä
- resistanssi ja Ohmin laki
- sähköteho ja Joulen laki
- vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- akut ja akun latauspiiri
- Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä
- potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessä sähkökentässä
- kondensaattori ja kondensaattorin energia
- puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä
- sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aihepiireistä keskustellaan ja työstetään tehtäviä monipuolisesti eri kokoonpanoissa, jolloin opiskelijan vuorovaikutusosaaminen kehittyy.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson yhtenä tavoitteena on, että opiskelija tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskellaan sähköön liittyvää fysiikkaa. Opitaan keskeisimmät asiat virtapiirien mallinnuksesta ja sähköstatiikasta sekä opitaan ratkaisemaan matemaattisesti sähköön liittyviä ongelmia.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY07)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä
- ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta
- tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia
- ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri

- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson yhtenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aihepiireihin kuuluvat eri sähkömagneettisen säteilyn lajit. Kun opiskelija ymmärtää säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset, hän oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana syvennetään osaamista liittyen sähköön ja laajennetaan osaaminen huomioimaan myös sähkön ja magnetismin yhteys. Opintojakson sisältöjen myötä opitaan ymmärtämään nyky-yhteiskunnan energiantuotantoa ja -siirtoa, joka paljolti nojaa sähkömagnetismiin. Opintojakson lopussa käydään valoon liittyvää fysiikkaa.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY08)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista tulkita eri yhteyksissä käytyä keskustelua liittyen esimerkiksi ydinvoimaan fysiikan näkökulmasta ja faktoihin perustuen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opitaan paljon uutta modernin fysiikan aihepiiristä. Tämä vahvistaa käsitystä nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, kokeellinen työskentely, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana syvennetään fysiikan osaamista klassisen fysiikan osa-alueita syvemmmälle moderniin fysiikkaan, jonka teorioiden avulla voidaan selittää aineen rakenne ja esimerkiksi aineiden lähettämä sähkömagneettinen säteilyn synty. Opintojakson sisältöihin kuuluu myös ydinfysiikkaa, jonka perusteet käydään läpi, jotta opiskelijalle jää tietty yleiskuva myös tästä fysiikan osa-alueesta.

7.8. Kemia (KE)

Oppiaine ja tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelu ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkittamista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi

kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen riittävyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakoulu yhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti

- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE01)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa

- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämässä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämässä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii tutkitun tiedon perusteella arvioimaan aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä. Kokeellisia töitä suunnitellessaan ja tehdessään opiskelija osaa ottaa huomioon työturvallisuuden.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu eri aikakausina kehittyneisiin aineen rakenteen malleihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numerolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelet atomin rakennetta, jaksollisen järjestelmän periaatteita sekä aineiden luokittelua puhtaisiin aineisiin ja seoksiin. Harjoittelet myös peruslaskut ainemäärän ja konsentraation avulla. Keskityt aineen rakenteen mallintamiseen sekä syvennät tietojasi kemiallisten sidosten vaikutuksesta aineiden ominaisuuksiin. Opit myös esittämään yhdisteen kaavan.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE02)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tiedostaa, että hiiliyhdisteiden kemia on kansainvälistä (IUPAC) ja niitä käytetään kaikkialla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija huomaa, että esimerkiksi monet lääkkeet ovat hiiliyhdisteitä ja isomeereja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numerolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana harjoittelet liuoksen valmistamisen, laimentamisen ja pitoisuuden määrittämisen. Suurimman osan opintojaksosta syvennät tietämystäsi hiilivedyistä, hiilen happi- ja typpiyhdisteistä sekä isomeriasta. Tunnistat ja osaat nimetä sekä mallintaa yhdisteitä. Opiskelet aineen kvanttimekaanisen atomimallin, yhdisteen suhde- ja molekyylikaavan sekä tutustut spektrien tulkintaan.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE03)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEKNOLOGIAN sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen
- ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kokeellisten töiden kautta opiskelija oppii havainnoimaan reaktioita, käsittelemään ja tulkitsemaan mittaustuloksia sekä esittämään niitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellisten töiden tekeminen yhdessä muiden kanssa kehittää ja vahvistaa opiskelijan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numerolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelet monipuolisesti erilaisia kemiallisia reaktioita. Opit muodostamaan tasapainotettuja reaktioyhtälöitä sekä käsittelemään niitä laskennallisesti. Opit stoikiometrisen laskun periaatteen, saantoprosentin ja rajoittavan tekijän määrittämisen sekä kaasulaskut.

Opiskelet tunnistamaan ja tuottamaan mm. erilaisia saostumis- ja hajoamisreaktioita sekä protolyysi- ja neutraloitumisreaktioita. Syvennät tietämystäsi tutustumalla myös hiilyhdisteiden tavanomaisimpiin reaktioihin.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE04)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*

- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

- vierailu ja tutustuminen paikallisiin Suurteollisuusyrityksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa pohtia kemian merkitystä esimerkiksi kierrätyksen tai uusiutuvan energian tuotannon ja varastoinnin yhteydessä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija pystyy kemiallisista lähtökohdista perustelevaan näkemyksensä keskustellessaan erilaisten energiaratkaisujen hyödyistä ja haitoista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numerolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tarkastelet energiaa kemian näkökulmasta mm. muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla. Laskennallisesti opit käsittelemään reaktiosarja- ja seoslaskuja. Opintojakson keskeisiä asioita ovat hapetus-pelkistysreaktiot, sähkökemian ja sen tärkeimmät periaatteet.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE05)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa monipuolisesti tv-taitoja käyttäen analysoida ja esittää tutkimustuloksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pystyy ymmärtämään luonnossa esiintyviä tasapainoreaktioita.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija huomaa tasapainoreaktioiden merkityksen ympäristölle ja hyvinvoinnille.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan numerolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustut kemiallisen reaktion nopeuteen, sen mallintamiseen ja määrittämiseen sekä siihen vaikuttaviin tekijöihin. Opiskelet myös käsittelemään erilaisia tasapainoreaktioita ja ratkaisemaan niitä laskennallisesti. Erityisesti syvennät käsitystäsi happo-emästasapainosta, puskuriliuoksista ja pH-laskuista.

7.9. Filosofia (FI)

Oppiaine ja tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteiden ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteiden termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteiden välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa

käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI01)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluita: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia. Tällöin opiskelija ymmärtää lukion eri oppiaineiden tärkeyden kokonaisuutena eikä vain yksittäisinä oppiaineina.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Filosofian perusteiden sisäistäminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan itseään osana suomalaista kulttuuria mutta myös osana koko ihmiskuntaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Filosofian ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan filosofian peruskäsitteisiin, filosofisen ajattelun ja keskustelun tapoihin sekä tutustutaan muutamiin filosofeihin.

Etiikka, 2 op (FI02)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioidaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofian etiikan opintojaksolla syvennyttään erilaisiin etikan osa-alueisiin, lähestymistapoihin sekä etiikan tutkijoihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee esiin opintojaksolla sellaisten kysymysten kohdalla, kuin miten ihmisyyttä sinänsä arvostetaan ja miten eri aikoina ja eri filosofien mielestä nämä näkemykset ovat poikenneet toisistaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Etiikka-jaksolla käsitellään etiikkaan liittyvät käsitteet ja teoriat sekä etiikan soveltamiseen liittyviä kysymyksiä ja ongelmia.

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI03)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*

- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erilaisiin yhteiskuntafilosofien näkemyksiin perehtyminen auttaa opiskelijaa pohtimaan ja määrittämään myös omaa asemaansa yhteiskunnassa ja antaa osaltaan hänelle laajaa perspektiiviä yhteiskunnallisten kysymysten rationaaliseen pohdintaan.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofian opintojaksolla käsitellään eri maissa ja erilaisissa kulttuureissa vallitsevia käsityksiä yhteiskunnasta ja ihmisen asemasta yhteisön jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Yhteiskuntafilosofian opintojaksolla pohditaan yhteiskuntajärjestelmän suunnittelua ja käytäntöä sekä tutustutaan erilaisiin yhteiskuntajärjestelmiin ja yhteiskuntateoreetikkoihin.

Totuus, 2 op (FI04)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasioväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasioväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*

- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
- todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealism
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Totuus käsitteenä ja totuuskriteerit vaihtelevat eri tieteiden välillä. Tämän opintojakson aikana opiskelija ymmärtää miten eri tavoin tietoa voi määritellä ja myös käyttää aktiivisena yhteisön jäsenenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Filosofian neljännellä opintojaksolla pohditaan miten totuus ja totena pidetyt asiat vaihtelevat eri aikoina, eri kulttuureissa ja erilaisten johtajien hallintokausina.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluita, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana pohditaan tiedon, totuuden ja todellisuuden olemusta ja käsitellään muutamien filosofien näkemykset totuudesta, tiedosta ja todellisuudesta.

7.10. Psykologia (PS)

Oppiaine ja tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja

- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS01)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista
- biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta
- sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä
- kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä
- tietoinen ja ei-tietoinen toiminta

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset

- biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen
- sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista

Psykologinen tutkimus

- tieteellinen tieto ja arkitieto
- tieteellisen tutkimuksen prosessi
- otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa
- psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet
- esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Psykologian ensimmäisen opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään paremmin ihmistä ja ihmisyyttä. Hyvinvointiosaaminen paranee kun hänen itsetuntemuksensa lisääntyy.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Psykologian ensimmäisellä opintojaksolla käsitellään tieteeseen ja tieteen tekemiseen liittyviä käsitteitä ja eettisiä kysymyksiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Psykologian ensimmäisellä opintojaksolla käsitellään psykologiaa tieteenä yleisesti ja ihmisyyttä, identiteettiä ja oppimiskäsityksiä sekä hyviä opiskelumenetelmiä.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS02)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisaaion ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta

- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyykskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuuks ja minäkäsitys
- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ihmisen koko elämänkaaren vaiheisiin, jolloin opiskelija ymmärtää itseään ja muita paremmin.

Vuorovaikutusosaaminen

Kielen kehittymisen vaiheiden kautta käydään läpi myös vuorovaikutuksen keinoja ja vaikeuksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kehittyvä ihminen -opintojaksolla perehdytään ihmisen elämään hedelmöityneestä munasolusta lapsuuden, nuoruuden ja aikuisuuden kautta vanhuuteen.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS03)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*
- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen*

- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päänrakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustutkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tietoa käsittelevä ihminen -opintojaksolla käsitellään kognitiivisia tietoja ja taitoja, jolloin ihmistä tarkastellaan biologian, kliinisen ja neurotieteen kannalta. Luova osaaminen tulee luovuutta käsittelevässä jakson osiossa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla käsitellään mm. havaitsemista ja ajattelua, joka edesauttaa opiskelijaa itsensä ja muiden ymmärtämisessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana keskitytään ihmiseen ajattelevana yksilönä. Käsitellään ajattelua, havaitsemista, luovuutta, ongelmanratkaisua, viestintää, oppimista ja muistia.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS04)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- hallintakeinojen ja defenssien merkitys
- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävästä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tunteiden ja mielenterveyden käsitteiden selventäminen sekä tunteista puhuminen että mielenterveyden ylläpitämiseen liittyvät keinot edesauttavat opiskelijoiden hyvinvointiosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana käsitellään mielenterveyttä ja mielen häiriöitä, jolloin opiskelija pystyy paremmin toimimaan yhteiskunnan jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana käsitellään tunteita, tunteiden hallintaa, stressiä, mielenterveyttä ja mielenterveyden häiriöitä.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS05)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyyppien, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eri persoonallisuuksien piirteisiin keskittyminen ja erilaisten psykologian osa-alueiden käsitteleminen auttaa opiskelijaa paremmin ymmärtämään omaa ja muiden toimintaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnan jäsenenä toimimisessa auttaa, kun on opiskeltu erilaisia persoonallisuuksia ja toimintatapoja.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään ihmiseen yksilönä sekä erilaisiin persoonallisuuden piirteisiin ja niitä käsitteleviin teorioihin.

7.11. Historia (HI)

Oppiaine ja tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoituksia. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa

monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista

- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen
- osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI01)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon
- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalien talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä

- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät esimerkiksi maantieteen ja ilmaston vaikutusta historialliseen kehitykseen. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät ihmisen ja luonnon välistä suhdetta erityisesti taloudellisen toiminnan näkökulmasta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät ihmisyyshäviöiden kehitystä historian eri ajanjaksoilla. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana

muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa tutustutaan historiaan tieteenalana, historian tutkimuksen menetelmiin ja siinä käytettäviin lähteisiin ja lähdekritiikkiin sekä erilaisiin tapoihin jakaa maailmanhistoria aikakausiin. Tämän jälkeen käsitellään maailmanhistorian kehityksen päälinjat varhaisesta kivikaudesta nykyaikaan. Painopiste on Lähi-idän korkea-kulttuurien, antiikin kulttuurien, Euroopan ja Pohjois-Amerikan historiassa. Keskeisiä ilmiöitä ovat elinkeinoissa, tuotantotavoissa, teknologiassa ja kaupankäynnissä tapahtuneet muutokset ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja ympäristöön eri aikakausina. Keskeisiä ilmiöitä ovat löytöretkiä seuranneen maailmankaupan laajentumisen ja eurooppalaisten siirtomaapolitiikan kiihdyttämä globalisaatio ja teollinen vallankumous seurauksineen.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennot, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja auditivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI02)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päätyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät länsimaisten yhteiskuntien sisäisten tekijöiden kuten poliittisten liikkeiden ja taloudellisen kehityksen vaikutusta kansainvälisiin suhteisiin ja konflikteihin. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä esimerkiksi kansanmurhien ja sotien kautta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat muodostavat perusteltuja näkemyksiä joistakin kurssin keskeisistä sisällöistä ja tuovat niitä esiin opetuskeskustelun yhteydessä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käydään läpi kansainvälisen politiikan tärkeimmät käsitteet ja ilmiöt. Tämän jälkeen käsitellään lyhyesti Euroopan ja Amerikan poliittisen historian keskeisimmät ilmiöt painopisteen ollessa siirtomaakilpailun aiheuttamissa jännitteissä. Opintojakson keskeinen sisältö käsittää 1900-luvun tärkeimmät konfliktit: maailmansodat ja kylmä sodan. Myös siirtomaavallan purkautuminen, Lähi-idän konfliktit ja suurvaltojen asema kylmän sodan jälkeisessä maailmassa ovat opintojakson sisältöjä. Valtioiden sisäisiä kehityskulkuja käsitellään erityisesti fasismin, kommunismin ja demokratian välisenä kamppailun sekä kansainvälisten suhteiden näkökulmasta. Opintojaksossa käsitellään myös ihmisoikeuskysymyksiä erityisesti kansanmurhien näkökulmasta.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja audiitiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI03)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Paikallinen lisäys

- tuntee Harjavallan ja Satakunnan historian pääpiirteet 1800-luvun alusta nykyaikaan..

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistynyt Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Paikallinen lisäys

- Harjavallan ja Satakunnan historian pääpiirteet 1800-luvun alusta nykyaikaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät Suomessa ilmenneitä yhteiskunnallisia ongelmia, kuten köyhyyttä ja huono-osaisuutta, ja auttavat opiskelijaa ymmärtämään hyvinvointiyhteiskunnan synnyn taustalla vaikuttaneita tekijöitä. Arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson oppisisällöt käsittelevät suomalaisen yhteiskunnan muutoksia, esimerkiksi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääntymisen ja kansalaisyhteiskunnan synnyn näkökulmasta. Arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson oppisisällöt vahvistavat opiskelijan kulttuurintuntemusta ja auttavat häntä näkemään itsensä osana kansallista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käsitellään lyhyesti Ruotsin vallan ajan keskeisimmät historialliset kehityslinjat. Tämän jälkeen keskitytään yksityiskohtaisemmin autonomian ajan keskeisempiin tapahtumiin painopisteen ollessa teollistumisessa ja kansalaisyhteiskunnan synnyssä ja maan itsenäistymiseen johtaneessa kehityksessä. Opintojakson keskeinen sisältö käsittää itsenäisyyden ajan yhteiskunnallisessa kehityksessä ja maan kansainvälisessä asemassa tapahtuneet tärkeimmät muutokset. Erityisen paljon huomiota kiinnitetään vuoden 1918 sisällissotaan sekä toisen maailmansodan aikaan. Harjavallan ja Satakunnan historiaa käsitellään osana Suomen historian kokonaisuutta paikallistamalla keskeisempiä tapahtumia ja kehityslinjoja.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja auditiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI04)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa
- ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen
- ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään eurooppalaisen ja länsimaisen kulttuurin historiaa ja sen suhdetta muihin kulttuureihin. Opiskelijat oppivat tunnistamaan keskeisempiä taiteen tyylisuuntia ja ymmärtämään niitä historiallisessa kontekstissa. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii hahmottamaan kulttuurin ja maailmankuvan kehityksen taustalla olevia yhteiskunnallisia ja taloudellisia ilmiöitä. Opiskelijat oppivat ymmärtämään taiteen osana laajempaa historiallista ja yhteiskunnallista kokonaisuutta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään maailmankuvan vaikutuksen historialliseen kehitykseen ja nykyyhetkeen. Opiskelija ymmärtää nykyään vaikuttavien poliittisten ideologioiden olevan historiallisen kehityksen seurausta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeinen sisältö käsittää länsimaisen ajattelun ja taiteen keskeisimmät kehityslinjat ja suuntaukset antiikista keskiajan kautta uuteen aikaan. Opintojaksossa tarkastellaan maailmankuvan muuttumisen vaikutusta yhteiskuntaan ja taiteeseen. Keskeisiä tarkasteltavia ilmiöitä ovat uskonnollisessa ja tieteellisessä maailmankuvassa ja poliittisessä ajattelussa tapahtuneet muutokset.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja audiitiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa kurssin opetustapoihin.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI05)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Paikallinen lisäys

- *tuntee Satakunnan maakunnan historian pääpiirteet esihistoriallisesta ajasta 1800-luvun alkuun.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

- Satakunnan maakunnan historian pääpiirteet esihistorialliselta ajalta 1800-luvun alkuun

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään Suomen historian, suomalaisen kulttuurin osana pohjoismaista ja eurooppalaista historiallista jatkumoa. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan osana pohjoismaista ja eurooppalaista historiallista jatkumoa. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu historian aputieteisiin kuten arkeologiaan ja kulttuuritutkimukseen. Opiskelija oppii ymmärtämään näiden tieteiden merkityksen historiallisen tiedon lähteenä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson

päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aluksi tutustutaan Suomen historian ajalliseen jaotteluun ja kerrataan historian olemus tieteenä ja siinä käytettävä lähdemateriaali. Tämän jälkeen paneudutaan suomalaisten alkuperään ja Suomen esihistoriaan. Opintojakson keskeinen sisältö käsittää Ruotsin vallan ajan tärkeimmät tapahtumat ja yhteiskunnalliset kehityskulut Ruotsin vallan alusta sen loppuun. Painopiste on nimenomaan Suomen alueen historiassa, Ruotsin historiaa käsitellään etupäässä siinä merkityksessä, mikä sillä on ollut Suomen alueelle. Keskeinen tarkasteltava ilmiö on myös Suomen tuleminen osaksi läntistä Eurooppaa Ruotsin vallan kautta. Harjavallan ja Satakunnan historiaa käsitellään osana Suomen historiaa nostamalla esille paikallisia tapahtumia ja ilmiöitä.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja audiitiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI06)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*
- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*

- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

- Polynesian kulttuurit
- Etelä- ja Väli-Amerikan alkuperäiskulttuurit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan keskeisempiin ei-länsimaalaisiin kulttuureihin ja niiden historiaan sekä kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Erityisesti huomiota kiinnitetään länsimaisen kulttuurin ja muiden kulttuurien väliseen suhteeseen. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa pohditaan kulttuurien välistä vuorovaikutusta eettisestä ja ihmisen ja luonnon välisestä näkökulmasta käsin. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat muodostavat ja esittävät omia perusteltuja näkemyksiään opintojakson aikana sen keskeisistä sisällöistä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käsitellään kulttuurien välisen vuorovaikutuksen käsitteitä ja teorioita. Tämän jälkeen käydään läpi ei-länsimaalaisten kulttuuripiirien historian pääpiirteet. Kulttuurien nykytilannetta peilataan niiden historiaan etsien selittäviä tekijöitä nykyiselle tilanteelle. Tarkastelun kohteena on erityisesti Amerikan, Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit, Kiinan, Japanin, Intian, islamilaisen maailman ja Afrikan kulttuurit.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, dokumentti- ja draamaelokuvat. Visuaalista ja audiitiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

7.12. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaine ja tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestäväen kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniolotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsenyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH01)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä
- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

- Harjavallan kunnallishallinto
- Harjavalta ja Satakunta osana suomalaista yhteiskuntaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso käsittelee suomalaisen yhteiskunnan keskeisempiä ilmiöitä. Opiskelija oppii löytämään ja käsittelemään kriittisesti siihen liittyvää tietoa. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia toimia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Opintojaksossa opiskelija perehtyy omiin sosiaalisiin ja taloudellisiin oikeuksiin suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa opiskelija tutustuu yhteiskunnan eettiseen perustaan ja siihen liittyviin haasteisiin. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii muodostamaan perusteltuja mielipiteitä yhteiskunnallisista ilmiöistä ja käymään niihin liittyvää keskustelua. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskunnallisen tiedon moninaisen luonteen ja käsittelemään sitä kriittisesti. Opintojaksossa perehdytään monitieteelliseen ajatteluun muun muassa yhteiskuntatieteiden ja tilastotieteen käsitteiden ja teorioiden kautta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana

muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeinen sisältö on Suomen poliittinen järjestelmä ja kansalaisen vaikutusmahdollisuudet osana sitä. Tämän lisäksi yhteiskuntaa käsitellään hallinnon, hyvinvointipalvelujen, sosiaalisten rakenteiden. Opiskelijan medianlukutaidon kehittymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Paikallisesti keskitytään Harjavallan kaupungin kunnallishallintoon ja Satakunnan maakuntaan osana Suomen poliittista järjestelmää.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, uutis- ja ajankohtaisohjelmat. Visuaalista ja auditiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten tilastojen, kuvien ja videonpätkien avulla. Mahdollisuuksien mukaan käytetään lukion ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi etäluentojen muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Taloustieto, 2 op (YH02)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*
- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Paikallinen lisäys

- *tuntee Harjavallan ja Satakunnan taloutta ja elinkeinoelämää*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

- Harjavallan ja Satakunnan talous ja elinkeinoelämä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso perehdyttää opiskelijan talouden keskeisiin ilmiöihin yleisellä, suomalaisen yhteiskunnan ja paikallisella tasolla. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojako perehdyttää opiskelijan talouden keskeisiin ilmiöihin ja kehittää hänen valmiuksiaan oman taloutensa hallintaan sekä näkemään itsensä osana talouden kokonaisuutta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa muodostamaan ja esittämään perusteltuja näkemyksiä taloudellisista kysymyksistä ja käymään niihin liittyvää keskustelua. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ottamaan hahmottamaan itseään globaalina taloudellisena toimijana ja näkemään Suomen osana globaalia talousjärjestelmää. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa ymmärtämään taloudellisen tiedon moninaisen luonteen ja käsittelemään sitä kriittisesti. Opintojaksossa perehdytään monitieteelliseen ajatteluun muun muassa kansantaloustieteen, kauppätieteen ja tilastotieteen käsitteiden ja teorioiden kautta. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso käsittelee taloutta yhteiskunnallisena ilmiönä sekä mikro- että makrotalouden näkökulmasta. Painopiste on Suomen taloudellisessa järjestelmässä, joskin monia talouden ilmiöitä käsitellään universaalista näkökulmasta käsin. Opintojakson aikana opiskelijan omia talousvalmiuksia pyritään kehittämään. Harjavallan ja Satakunnan taloutta tarkastellaan osana Suomen taloutta.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, uutis- ja ajankohtaisohjelmat. Visuaalista ja auditiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten tilastojen, kuvien ja videonpätkien avulla. Mahdollisuuksien mukaan käytetään lukion ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi etäluentojen muodossa. Mahdollisuuksien mukaan opintojakson aikana tehdään vierailu paikalliseen yritykseen. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH03)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena yhteiskunnallisena toimijana. Opintojakso vahvistaa opiskelijan kykyä etsiä ja käsitellä informaatiota kriittisesti.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena toimijana eurooppalaisella ja globaalilla tasolla.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso auttaa opiskelijaa muodostamaan ja esittämään perusteltuja näkemyksiä yhteiskunnallisista, eurooppalaisista ja globaaleista kysymyksistä ja käymään niihin liittyvää keskustelua. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeisin osa on Euroopan unioni. Tämän lisäksi käsitellään muuta kansanvälistä yhteistyötä ja kansainvälisiä järjestöjä sekä Suomen turvallisuuspoliittista ja globaaleja turvallisuushaasteita.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, uutis- ja ajankohtaisohjelmat. Visuaalista ja auditiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten tilastojen, kuvien ja videonpätkien avulla. Mahdollisuuksien mukaan käytetään lukion ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi etäluentojen muodossa. Mahdollisuuksien mukaan opintojakson aikana tehdään vierailu Euroopan unionin toimielimiin esimerkiksi Brysselissä Belgiassa tai Strasbourgissa Ranskassa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Lakitieto, 2 op (YH04)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia etsiä ja käsitellä informaatiota lainsäädännön ja oikeudenkäytön alaan liittyen. Opintojakso vahvistaa opiskelijan valmiuksia toimia yhteiskunnan aktiivisena kansalaisena. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan tietoutta omista ja muiden ihmisten oikeuksista ja vahvistaa tätä kautta hänen elämänhallinnan taitojaan. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana paneudutaan oikeudellisiin ja lainsäädännöllisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta käsin. Opintojakson aikana käsitellään ympäristökysymyksiä oikeudellisena ja lainsäädännöllisenä ilmiönä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy oikeustieteen alaan kuuluvaan tietoon ja oppii yhdistämään sitä aiempaa tietämykseensä. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa opiskelija oppii muodostamaan perusteltuja mielipiteitä oikeudellisista ja lainsäädännöllisistä ilmiöistä ja käymään niihin liittyvää keskustelua. Osaaminen arvioidaan osana opintojakson kokonaisarviota.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin monipuolisiin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, esseet, esitelmät, oppimispäiväkirjat, välikokeet, opintojakson päättökoe ja tuntiaktiivisuus sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käydään lyhyesti läpi oikeudenkäytön historiaa. Sen jälkeen paneudutaan alan käsitteisiin ja Suomen lainsäädäntöprosesseihin. Kurssin keskeinen sisältö on suomalainen oikeusjärjestys, jota käsitellään kansalaisen näkökulmasta tarkasteltuna. Käsiteltäviä asioita ovat mm. avioliitto, perinnönjako, työelämä, asuminen, sopimuksen tekeminen, kuluttajan oikeudet ja rikos- ja riita-asioden oikeudellinen käsittely.

Opintojakson opetustavat ovat soveltavasti luennointi, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät, uutis- ja ajankohtaisohjelmat. Visuaalista ja auditiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten tilastojen, kuvien ja videonpätkien avulla. Mahdollisuuksien mukaan käytetään lukion ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi etäluentojen muodossa. Mahdollisuuksien mukaan pyritään tekemään opintoretki Satakunnan käräjäoikeuteen. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

7.13. Uskonto (KT)

Oppiaine ja tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntietämisen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.13.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE01)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa

- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan uskontotieteeseen, joka sinänsä on monitieteinen. Uskontotieteellisten kysymysten perusteella opiskelijat tutustuvat uskontoon ilmiönä monitieteisesti ja oppivat näkemään uskonnollisuutta uusilla tavoilla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskontojen ymmärtäminen auttaa opiskelijaa toimimaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto ilmiönä -opintojaksolla perehdytään uskontoihin liittyviin käsitteisiin ja tutkimukseen sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamilaisuuteen.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE02)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyyden ilmiönä
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- ekumenia ja uskontodialogi
- kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskontojen ymmärtäminen auttaa opiskelijaa toimimaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Erilaisiin kulttuureihin ja uskontoihin tutustuminen auttaa opiskelijaa ajattelemaan laaja-alaisesti eikä vain oman kulttuurinsa kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tällä opintojaksolla käsitellään kristinuskoa sen historian alusta nykypäivään ja erilaisiin kristillisiin kirkkoihin ja suuntauksiin.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE03)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Uskontojen ymmärtäminen auttaa opiskelijaa toimimaan monikulttuurisessa maailmassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Maailmanuskontojen opintojakson aikana opiskelija ymmärtää erilaisten kulttuurien ja uskontojen eettisiä arvoja ja suhtautumista ympäristöön.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan suurimpiin maailmanuskontoihin (poislukien ensimmäisellä opintojaksolla käsitellyt uskonnot).

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE04)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskon yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Uskonnon neljännellä opintojaksolla opiskelija oppii paremmin ymmärtämään yhteiskuntaa ja asemaansa yhteiskunnan jäsenenä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla käydään suomalaista kulttuuria muinaissuomalaisten ajatustavoista nykyaikaan, jolloin hän ymmärtää paremmin kulttuuriamme.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perehdytään suomalaisuuteen ja suomalaisten uskonnollisuuteen alkaen muinaisuskosta päätyen nykypäivään.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE05)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Uskonnon ilmeneminen taiteissa ja populaarikulttuurissa edesauttaa opiskelijaa ymmärtämään miten uskontoon ja uskomuksiin liittyviä asioita voi käsitellä eri taiteissa ja populaarikulttuurissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan eri maiden ja kulttuurien taiteeseen, jolloin opiskelija ymmärtää paremmin omaa ja muiden kulttuuria.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson keskeinen sisältö on uskon, uskonnollisuuden ja uskontojen ilmeneminen kulttuurin eri aloilla.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE06)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Uskonto, tiede ja media -opintojaksolla opiskelijan medialukutaito kehittyi ja hän sisäistää myös omia vaikutusmahdollisuuksiaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee tällä opintojaksolla medialukutaidon kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan numerolla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Uskonto, tiede ja media -jakson aikana perehdytään uskontojen ja tieteen sekä uskontojen ja median välisiin suhteisiin.

7.14. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaine ja tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämämaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämäntilofosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämäkatsomuksellisissa pohdintoissa. Elämäkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämäkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämäkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämäkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämäkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämäkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämäkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämäkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämäkatsomustiedon tavoitteista. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämäkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET01)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuuus, elämäkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva
- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja

- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen lisääntyy, kun opiskelija tutustuu paremmin omaan identiteettiinsä ja oman ja muiden kulttuurien ominaispiirteisiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Elämäkatsomustiedon ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan eri tieteiden ja kulttuurien näkökulmasta elämän eri osa-alueisiin. Monitieteisyys on siis olennaisesti osa tätä opintojaksoa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemoja pohditaan yhdessä keskustellen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan monipuolisesti ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin (mm.ilmastonmuutos).

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Elämäkatsomustiedon ensimmäisellä opintojaksolla tutustutaan yleisesti oppiaineen perusteisiin ihmislähtöisesti ja ihmisyyteen sekä identiteettiin keskittyen.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET02)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäntarkastelukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologioita ja arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkipäiväinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäntarkasteluun
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävänsä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana korostuu yksilön rooli aktiivisena yhteiskunnan toimijana.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson teemoja pohditaan yhdessä keskustellen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet

kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Minä ja yhteiskunta -jaksolla keskitytään yksilöön yhteisön ja yhteiskunnan aktiivisena toimijana.

Kulttuurit, 2 op (ET03)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurisia ilmiöitä jäsennetään käsitteellisesti ja ne asetetaan historialliseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiinsa. Tämä auttaa ymmärtämään eri kulttuuria edustavia ihmisiä ja rohkaisee vuorovaikutukseen heidän kanssaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntutkimukselle.

Katsomukset, 2 op (ET04)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämäntutkimuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämäntutkimukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämäntutkimuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämäntutkimuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*

- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*
- *elämäkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana yhdistetään muissa oppiaineissa (mm. historia ja kuvaamataide) käsiteltyjä asiakokonaisuuksia elämäkatsomustiedon sisältöihin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan niihin kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin tekijöihin, jotka ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat katsomusten muotoutumiseen niin yhteiskunnan kuin yksilönkin tasolla.

Hyvinvointiosaaminen

Käsiteltävät asiat auttavat opiskelijaa arvioimaan oman katsomuksensa perusteita ja rakentamaan omaa identiteettiä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tärkeimpinä aiheina on tutustuminen eri elämäkatsomuksiin ja kulttuureihin.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET05)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa*

- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen; käsityksiä uskontojen alkuperästä; uskontokritiikki
- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan uskonnolliseen ja uskonnottomaan ajatteluun eri puolilla maailmaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perehdytään sekä suuriin maailmanuskontoihin että uskonnottomiin katsomuksiin ja hahmotetaan niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan uskonnottomien ja eri uskontoihin kuuluvien elämänarvoihin ja -tapoihin.

Tulevaisuus, 2 op (ET06)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämäntätöarvoihinsa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tarkastellaan hyvää elämää, yhteiskuntaa, kulttuureja, katsomuksia ja ympäristöä tulevaisuuden näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Huomio kiinnitetään erilaisiin tulevaisuuden skenaarioihin, jotka ohjaavat yksilöiden toimintaa, talouselämää ja yhteiskunnallista päätöksentekoa jo tällä hetkellä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Teemat auttavat opiskelijaa tunnistamaan, erittelemään ja arvioimaan erilaisia vastauksia tulevaisuuden hyvinvointia, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, moraalia, ympäristöä ja kulttuuria liittyviin kysymyksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla (4-10). Arvioinnin perustana on loppukoe sekä mahdolliset muut opintojakson aikana tehtävät työt. Opintojakson tarkemmat arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa. Opintojakson itsenäisestä suorittamisesta tulee sopia opettajan kanssa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan ilmastonmuutoksen ja tieteellisen kehityksen tuomiin haasteisiin sekä pohditaan erilaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia, sekä utopioita että dystopioita.

Elämäkatsomustieto, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on kerrata erilaiset kysymystyypit ja se, miten niihin vastataan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan elämäkatsomustiedon keskeiset sisällöt ja vaikeimmilta tuntuvat asiat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei arvosanaa.

7.15. Terveystieto (TE)

Oppiaine ja tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykyinä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykyinä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniolotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän

toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväns tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia

siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti

- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävästä kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE01)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoidaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveystottumusten ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit*
- *mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*
- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää ymmärrystään keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä. Opintojaksolla lisätään opiskelijan valmiuksia huolehtia omasta ja muiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Opiskelija myös pohtii omaa jaksamistaan tukevia tekijöitä ja ymmärtää itsestä huolehtimisen tärkeyden nyky-yhteiskunnassa. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija etsii selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioi niiden merkitystä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennämme terveysosaamista ja lisäämme opiskelijan valmiuksia huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Huomaamme, miten omilla valinnoillamme pystymme vaikuttamaan jaksamiseemme, oppimiseemme ja mielialaamme. Opimme tukemaan mielenterveyttämme ja suhtautumaan terveystietoon kriittisesti.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE02)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa
- osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta
- osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle
- osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle
- osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi
- terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- kestävä kehitys ja terveys
- ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- työhyvinvointi

Mielihyvä ja riippuvuus

- riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit
- keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tunnistaa ympäristön ja ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä ja ymmärtää ihmisten valintojen seuraukset sekä ympäristölle että ihmisten hyvinvoinnille. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan kestävä kehityksen merkitystä terveyden näkökulmasta eri aikajäniteillä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla paneudutaan lähdekriittisyyteen ja opitaan arvioimaan tiedon luotettavuutta ja perustelujen kestävyyttä. Opiskelija ymmärtää ihmisen rajoitteita omaksua uutta tietoa ja peilaa niitä omaan oppimiseensa. Opiskelija perehtyy tieteellisen tiedon muodostumiseen terveystieteiden näkökulmasta ja harjoittelee eri tavoilla esitetyn tiedon tulkitsemista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään vuorovaikutuksen merkityksen omalle ja muiden terveydelle ja hyvinvoinnille. Opetuksessa käsitellään tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja mahdollisuuksien mukaan myös harjoitellaan niitä. Yhteisöllisessä toiminnassa opiskelijat harjoittelevat rakentavia vuorovaikutustapoja yhdessä opiskelutovereiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristön terveellisyteen, turvallisuuteen ja kestävyteen. Hän myös oppii, että yhteiskunnan toiminta on yhteydessä yksilöiden osaamiseen ja valintoihin.

Opintojaksolla tutustutaan myös työhyvinvointiin ja mitkä ovat yksilön, työyhteisön ja yhteiskunnan vastuualueet sen edistämiseksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Vahvistamme opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamista aktiivisena kansalaisena. Tutustumme siihen, miten ympäristö vaikuttaa terveyteemme ja miten siihen voidaan vaikuttaa yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Perehdymme myös erilaisiin riippuvuuden muotoihin ja miten riippuvuuksia voidaan ehkäistä ja hoitaa.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE03)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveystieteiden ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*

- pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautiin riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautiin näkökulmasta
- osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja
- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija pohtii yhteiskunnan edellytyksiä huolehtia kansalaistensa terveydestä tasapuolisesti ja kestäväällä tavalla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija perehtyy suomalaiseen terveydenhuollon kulttuuriin ja sen historiaan. Hän osaa verrata sitä muun maailman tilanteeseen ja kykenee analysoimaan yhtäläisyyksiä ja eroja. Opiskelija perehtyy globaaleihin terveyskysymyksiin ja terveyseroihin ja pohtii suomalaisten vastuuta niiden ratkaisemisessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija pohtii terveyteen ja sairauteen sekä terveydenhuoltoon liittyviä eettisiä kysymyksiä ja muodostaa niistä perusteltuja mielipiteitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Laaja-alaiset opinnot arvioidaan osana muuta opintojakson arviointia. Arviointi perustuu arvosteltaviin yksilötehtäviin, ryhmätehtäviin, esitelmiin, portfolioon, kokeeseen, opiskelijan käytännön työskentelyyn, tuntiosaamiseen tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnissa pyritään monipuolisuuteen. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa arvioinnin toteuttamistapoihin. Opettajan tekemä arviointi perustuu edellä mainittuihin näyttöihin, joita peilataan opintojakson sisältöihin ja tavoitteisiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla sukellaan terveydenhoidon kehitykseen. Tutustumme historiallisiin näkökulmiin sairauksien hoidossa, ja perehdymme nykyaikaisen terveydenhoidon palvelurakenteeseen ja tulevaisuuden haasteisiin. Pohdimme myös terveydenhoidon eettisiä kysymyksiä ja etsimme syitä ja ratkaisuja globaaleihin terveyseroihin.

7.16. Liikunta (LI)

Oppiaine ja tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvyistään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

*Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvittää erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan

myönteistä minäkuvaava vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesääätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta koulu yhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä
- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä

palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearviointien eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI01)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Paikallinen lisäys

- Hyödynnetään paikallisia liikuntamahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Käytetään erilaisia opetusmenetelmiä ja annetaan palautetta opiskelijoille monipuolisesti erilaisissa liikuntatehtävissä. Opiskelijaa harjoitetaan palautteen antamisen ja saamisen avulla kehittämään myönteistä minäkuvaa liikkujana, itseään ja omia vahvuuksiaan arvostaen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa tuetaan kehittämään liikunnallista elämäntapaa ja pitkäjänteisyyttä liikkujana. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua erilaisiin liikuntamuotoihin. Kannustetaan opiskelijaa itsenäiseen pitkäjänteiseen liikunnan harrastamiseen tarjoamalla näkökulmia oman hyvinvointinsa kehittämiseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opetusjakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Opiskelija saa palautetta omasta osaamisestaan eri liikuntatehtävissä sekä itseltään että muilta. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön opiskelijan osaamisesta ja kehittymisestä liikkujana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Jakso suunnitellaan opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden mukaan. Erilaisia pelejä- ja leikkejä käyttäen tuetaan opiskelijoiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Aktiivinen elämä, 2 op (LI02)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Paikallinen lisäys

- Hyödynnetään paikallista liikuntatarjontaa ja kannustetaan opiskelijoita niiden hyödyntämiseen.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

- Harjoitetaan omia fyysisiä ominaisuuksia erilaisten liikuntatehtävien ja pelien avulla.
- Käytetään monipuolisesti erilaisia työtapoja ja liikuntamuotoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tarkastelee itseään osana ryhmää ja toimii ryhmän vastuullisena sekä aktiivisena jäsenenä. Erilaisten pelien kautta pyritään harjoittamaan reilun pelin periaatteita. Opiskelijaa kannustetaan rehellisyyteen, aktiivisuuteen ja ottamaan huomioon ryhmän muut jäsenet. Opiskelija tutustuu erilaisiin liikuntaympäristöihin ja oppii kunnioittamaan niitä. Tutustutaan liikuntaympäristön sääntöihin ja opitaan toimimaan sääntöjen puitteissa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opitaan palautteen antamista muille erilaisten liikuntatehtävien avulla. Opiskelija saa palautetta toiminnastaan ryhmän jäsenenä erilaisten liikuntatehtävien kautta. Kannustetaan opiskelijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen. Ryhmä saa vaikuttaa opintojakson sisältöihin ja he sopivat niistä yhteisesti opettajan kanssa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti arvosanoilla 4-10. Opettajan arviointi perustuu opiskelijan antamaan näyttöön ja suoritukseen. Arviointia toteutetaan monipuolisesti. Opiskelija arvioi itseään ja omaa toimintaansa erilaisten liikuntaharjoitusten kautta. Hän saa palautetta opettajalta ja vertaisiltaan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson sisällöt johdetaan opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden mukaan. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja eri liikuntamuotoja.

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI03)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tutustutaan paikallisiin ja lähiympäristön tarjoamiin liikuntamahdollisuuksiin.
- Edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä ja monipuolistaa opiskelijan liikunnallista toimintakykyä.
- Oppii kehittämään, suunnittelemaan ja tarkastelemaan omaa liikkumistaan

- Ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn merkityksen terveyden ja hyvinvoinnin parantamisessa.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

- Käytetään hyväksi lähiympäristön tarjoamia liikuntamahdollisuuksia
- Oman henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman eli liikuntapäiväkirjan tekeminen, toteuttaminen ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan ja hyödynnetään teknologiaa liikuntasuoritusten kuvaamisessa, tiedon saamisessa ja tallentamisessa. Opiskelijaa ohjataan analysoimaan omia suorituksiaan ja suoriutumistaan erilaisissa liikuntatehtävissä sekä kehittämään itseään liikuntapäiväkirjan pohjalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat analysoivat vertaisarviointina toisen opiskelijan päiväkirjan pohjalta hänen kehittymistään ja antavat palautetta kehityksestä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opetusjakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Opiskelija saa palautetta omasta osaamisestaan eri liikuntatehtävissä sekä itseltään että muilta. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön opiskelijan osaamisesta ja kehitymisestä liikkujana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan lähiopetustunteja ja itsenäistä harjoittelua yhdistäen. Itsenäisestä harjoittelusta tehdään laaja liikuntapäiväkirja, jota analysoidaan itsenäisesti sekä yhdessä muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI04)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Paikallinen lisäys

- opiskelija tuntee tanssi- ja seurustelukulttuuriin liittyviä käytöstapoja

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija osallistuu ryhmän toimintaan aktiivisena jäsenenä ja tekee töitä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Oppitunneilla ollaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Edetään kohti ryhmän asettamaa tavoitetta yhdessä oppien.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vanhojen tanssien muodossa opiskelija pääsee tutustumaan eri maiden ja eri aikakausien tanssityyleihin. Opetellaan tanssikulttuuria ja sen käyttäytymisetikettiä. Opiskelija oppii ilmaisua kehonsa ja liikkumisen kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opetusjakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Opiskelija saa palautetta omasta osaamisestaan eri liikuntatehtävissä sekä itseltään että muilta. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön opiskelijan osaamisesta ja kehitymisestä liikkujana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käydään läpi erilaisia ja eri aikakauden tanssityylejä. Yhdessä opiskelijoiden kanssa päätetään tanssiharjoituksista ja tanssiesityksen totetuksesta.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI05)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Paikallinen lisäys

- oppii liikkumaan luonnossa ja toimimaan yhdessä eräolosuhteissa

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja keuhonhuolto

Paikallinen lisäys

- Vaellusretki ja lähiovetuntunteja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija osaa ympäristöä kunnioittaen ja arvostaen liikua luonnossa. Opiskelijaa ohjataan kestävään luonnossa liikkumiseen ja huomioimaan ympäristön haasteet sekä liikunnan keston omaan suoritustasoonsa nähden.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita ohjataan huomaamaan yhteistyön merkitys haastavissa olosuhteissa ja kannustetaan toimimaan yhdessä kukin vahvuuksiaan käyttäen ja heikkouksiaan vahvistaen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opetusjakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Opiskelija saa palautetta omasta osaamisestaan eri liikuntatehtävissä sekä itseltään että muilta. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön opiskelijan osaamisesta ja kehitymisestä liikkujana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Puolet opintojakson tunteista käytetään yön yli tapahtuvaan vaellusreissuun luonnossa ja toinen puolikas koostuu erilaisista liikuntamuodoista paikallisia olosuhteita hyödyntäen.

7.17. Musiikki (MU)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja

tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja.

Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnoistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisiä ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen

- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskeissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksosten aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Musiikki ja minä, 2 op (MU01)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija toimii osana ryhmää, on vuorovaikutuksessa toisten ryhmäläisten kanssa. Opiskelija osallistuu yhteiseen toimintaan omien taitojensa mukaan, havainnoi toisten toimintaa ja tukee sitä omalla toiminnallaan. Opiskeija pyrkii olemaan suvaitsevainen ja rohkaisee toisia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan luova tekeminen, keksiminen ja oma tuottaminen kehittävät luovaa osaamista. Työskentelytavoissa on mukana musiikkiteknologia tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija perehtyy aikaan ja ajan ilmiöihin musiikin kannalta.

Hyvinvointiosaaminen

Musiikin opiskelu pyrkii lisäämään opiskelijan hyvinvointia ja itsetuntemusta. Opiskelija perehtyy musiikin merkitykseen ja siihen, miten se vaikuttaa ihmiseen ja hänen hyvinvointiinsa. Positiiviset kokemukset musiikissa lisäävät opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tietää, miten toimia eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa sekä vastuullisena musiikin kuluttajana. Opiskelija tutustuu Teoston toimintaan ja tekijänoikeuskysymyksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Summatiivinen arviointi toteutetaan painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymiseen, työskentelyyn ja toimintaan sekä mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamiseen opintojakson aikana. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Arvioinnissa käytetään myös formatiivista arviointia, joka arvioi oppimisprosessia. Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata oppimista ja antaa siitä palautetta. Lisäksi voidaan käyttää itsearviointia sekä vertaisarviointia.

OPINTOJAKSOA EI VOI SUORITTA A ITSENÄISESTI.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on musiikin pakollinen opintojakso, jossa tutustutaan musiikkiin tekemällä ja syvennetään omaa musiikkisuhdetta. Työskentelytavat ovat monipuoliset sisältäen yksilö- sekä ryhmätöitä. Opintojakso pitää olla suoritettuna ennen valinnaisia opintojaksoja.

Musiikki ja Suomi, 2 op (MU02)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisu edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työskentelytavoissa korostuu turvallinen ja hyväksyvä vuorovaikutus opiskelijoiden välillä. Yhteismusisointi kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja monipuolisesti. Opiskelija oppii vähitellen tunnistamaan vahvuutensa ja näin lisäämään itsetuntemustaan. Opiskelija huomaa sinnikkyuden merkityksen harjoittelussa. Opiskelija ymmärtää turvallisen ääniympäristön merkityksen ja musiikin positiiviset vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu suomalaisiin ja mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden omiin musiikkikulttuureihin, joka kehittää opiskelijoiden kulttuuriosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija käyttää luovuutta ja mielikuvitusta musiikillisissa tehtävissä sekä oppii ymmärtämään musiikin vaikutuksen elämän eri osa-alueilla. Opiskelija tietää, miten toimia eettisesti globaalissa media- ja teknologiamaailmassa sekä vastuullisena musiikin kuluttajana.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Summatiivinen arviointi toteutetaan painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymiseen, työskentelyyn ja toimintaan sekä mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamiseen opintojakson aikana. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Arvioinnissa käytetään myös formatiivista arviointia, joka arvioi oppimisprosessia. Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata oppimista ja antaa siitä palautetta. Lisäksi voidaan käyttää itsearviointia sekä vertaisarviointia.

OPINTOJAKSOA EI VOI SUORITTA A ITSENÄISESTI.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on musiikin pakollinen opintojakso, jossa syvennetään opiskelijan omaa musiikki-identiteettiä ja suhdetta musiikkiin sekä musiikillisia taitoja omissa musiikkitehtävissä ja vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden kanssa. Opintojakso tulee suorittaa ennen musiikin valinnaisia opintojaksoja.

Musiikki ja maailma, 2 op (MU03)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija tutustuu musiikkiin osana yhteiskuntaa. Opiskelija syventää ymmärrystään musiikin kulttuurisista piirteistä ja merkityksistä. Opiskelija uskaltaa olla oma-aloitteinen ja huomaa mahdollisuutensa vaikuttaa asioihin. Opiskelija tutustuu myös musiikkialan ammatteihin ja ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa tällä alueella.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija tutustuu eri kulttuurien musiikkeihin. Opiskelija avartaa ymmärrystään maailmasta ja eri kulttuureista monipuolisen musiikkiohjelmiston avulla. Opiskelija oppii havainnoimaan ja arvostamaan opiskelijoiden omien musiikkikulttuureiden sekä erilaisten musiikkikulttuureiden moninaisuutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Summatiivinen arviointi toteutetaan painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymiseen, työskentelyyn ja toimintaan sekä mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamiseen opintojakson aikana. Musiikin opiskelun eri osa-alueet voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Arvioinnissa käytetään myös formatiivista arviointia, joka arvioi oppimisprosessia. Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata oppimista ja antaa siitä palautetta. Lisäksi voidaan käyttää itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso. Opiskelija perehtyy yhteisesti sovittuihin musiikkikulttuureihin monipuolisesti. Lisäksi opiskelija perehtyy kokemuksellisesti musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin. Opiskelija hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja avartaa ymmärrystään monikulttuurisesta maailmasta.

Opintojakson voi suorittaa pakollisen Musiikki ja minä-opintojakson (MU1) jälkeen.

Musiikki ja muut taiteet sekä yhteiskunta, 2 op (MU04)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa musiikilliset vahvuutensa sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä edelleen. Yhteisissä musisointitehtävissä myös vuorovaikutustaidot kehittyvät. Opiskelija kehittää kykyään ilmaista tunteita ja mielipiteitä omalla tavallaan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija perehtyy ja pyrkii ymmärtämään musiikin erilaisia vaikuttamismahdollisuuksia yhteiskunnassa. Opiskelija oppii, miten musiikki on tärkeä osa erilaisia taiteen, terapian ja viestinnän muotoja. Opiskelija saa lisätietoa musiikkiin liittyvistä ammateista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan kulttuurillinen monilukutaito kehittyy ja hän oppii tarkastelemaan mediaa ja ääniympäristöään kriittisesti. Opiskelija kehittää luovaa ajattelua ja kokee voivansa keksiä uutta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Summatiivinen arviointi toteutetaan painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymiseen, työskentelyyn ja toimintaan sekä mahdollisten tietopohjaisten sisältöjen osaamiseen opintojakson aikana. Musiikin opiskelun eri osa-alueet

voivat painottua eri tavalla eri opiskelijoilla. Arvioinnissa käytetään myös formatiivista arviointia, joka arvioi oppimisprosessia. Formattiivisen arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata oppimista ja antaa siitä palautetta. Lisäksi voidaan käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen musiikin opintojakso.

Opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa. Opiskelija tutustuu musiikkiin yhteiskunnan osana. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan tai liikkeeseen ja perehtyy esimerkiksi musiikin käyttötapoihin eri taiteen lajeissa. Opiskelija avartaa ymmärrystään monikulttuurillisesta maailmasta sekä tutustuu erilaisiin musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin.

Opintojakson voi suorittaa pakollisen Musiikki ja minä-opintojakson (MU1) jälkeen.

7.18. Kuvataide (KU)

Oppiaine ja tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsitteisiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskelu ympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU01)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä ja niistä keskustelemalla. Opiskelija tutustuu erilaisiin kuvatulkinnan menetelmiin ja saa valmiuksia keskustella kuvista ja niiden merkityksistä itselle ja muille.

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataide pyrkii tukemaan opiskelijan kasvua ihmisenä sekä lisäämään itsetuntemusta ja hyvinvointia. Opiskelija perehtyy kuvataiteen merkitykseen ja visuaalisen kulttuurin eri ilmenemismuotoihin. Opiskelijaa kannustetaan löytämään itseään kiinnostavia kuvailmaisutapoja ja kuvakulttuureja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja käyttää hyväkseen eri taiteen- ja tieteenaloja tuottaessaan omaa kuvaa ja tulkitessaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Arvioinnissa painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä ja sitä toteutetaan kaikissa oppimisprosessin vaiheissa kannustavasti ja vuorovaikutteisesti. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kuvallisen ilmaisun kehittyminen, työskentelyprosessit sekä työskentelyn tulokset. Lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on pakollinen ja sen aikana opiskelija tutustuu erilaisiin kuvailmaisun keinoihin, kehittää omia taitojaan ja lisää tietämystään visuaalisesta kulttuurista, sen merkityksestä ja ilmiöistä. Opintojakso on suoritettava ennen valinnaisia kursseja.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU02)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*

- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä
- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinna keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä että tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri sekä heijastaa että muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään omassa kuvallisessa ilmaisussaan kulttuurellisen moninaisuuden ja globalisaation ilmiöitä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan sekä tutkimaan oman kuvallisen ilmaisunsa avulla eri ympäristöjen eettisiä ja ekologisia kysymyksiä että pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestäväen elämäntavan ja kehityksen näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijaa kannustetaan sekä ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin ilmiöihin että vaikuttamaan kestäväen tulevaisuuteen kuvallisin keinoin. Opintojaksolla perehdytään tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen ja tutkitaan visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelija tutustuu kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin jatko-opintomahdollisuuksiin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Arvioinnissa painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä ja sitä toteutetaan kaikissa oppimisprosessin vaiheissa kannustavasti ja vuorovaikutteisesti. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kuvallisen ilmaisun kehittyminen, työskentelyprosessit sekä työskentelyn tulokset. Lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso kannustaa opiskelijaa käyttämään kuvataidetta ja muita visuaalisen kulttuurin keinoja yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja ympäristön ilmiöiden tutkimisen välineenä. Opintojakso on suoritettava ennen valinnaisia kursseja.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU03)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsen tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsen mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*

- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja hyödyntää eri taiteen- ja tieteenalojen erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja omaa kuvaa tehdessään ja tulkitessaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa, osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnalliseen keskusteluun kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Arvioinnissa painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä ja sitä toteutetaan kaikissa oppimisprosessin vaiheissa kannustavasti ja vuorovaikutteisesti. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kuvallisen ilmaisun kehittyminen, työskentelyprosessit sekä työskentelyn tulokset. Lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa syvennetään median, kuvaviestinnän ja -taiteen käsitteistöä ja kuvastoa sekä vahvistetaan omaa kuvailmaisua, sen tuottamista, muokkaamista ja esittämistä digitaalisesti sekä muilla mahdollisilla keinoilla.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU04)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuuksiin*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykyaikaiselle taiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*

- tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla kannustetaan opiskelijaa etsimään itseä kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja sekä tuetaan identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista oppilaalle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtämisen ja ilmaisemisen avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa sekä käsittelemään kulttuurisen monimuotoisuuden ilmiöitä omassa kuvallisessa työskentelyssään.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvosanalla (4-10). Arvioinnissa painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä ja sitä toteutetaan kaikissa oppimisprosessin vaiheissa kannustavasti ja vuorovaikutteisesti. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kuvallisen ilmaisun

kehittyminen, työskentelyprosessit sekä työskentelyn tulokset. Lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutkitaan opiskelijoille merkityksellisiä kuvakulttuureja, yhteiskunnallisia ja globaaleja ilmiöitä ja käytetään niitä omassa taiteellisessa työskentelyssä soveltaen moipuolisesti eri kuvan tekemisen menetelmiä ja tekniikoita.

7.19. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaine ja tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutuslavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

*Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista ja vuorovaikutusosaamistaan**.*

*Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

*Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa
- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP01)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin
- osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämönhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tunnistaa erilaisia keinoja käsitellä ja kohdata hyvinvointiin liittyviä tunteita ja asioita. Opiskelija osaa pohtia taitojen, esim. itsetuntoa, itsemyötätuntoa, stressinhallintaa ja nukkumista, soveltamista omassa arjessaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija osaa kehittää opiskelutaitojaan, ajanhallintaa ja motivaatioitaan. Opiskelija ymmärtää, että opiskeluun ja oppimiseen liittyviä taitoja voi kehittää. Opiskelija saa myös tietoa oppimisvaikeuksista ja vinkkejä, miten pärjätä oppimiseen liittyvien haasteiden kanssa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä, sekä palautettaviin oppimistehtäviin

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämönhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP02)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämä tietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*
- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan oman osaamisen osaaminen auttaa tulevaisuuden polun rakentamisessa. Osaa työelämään siirtymiseen vaadittavia työnhakutaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija ymmärtää miten itselle tärkeät ja merkitykselliset asiat näkyvät oman elämän valinnoissa, teoissa ja esimerkiksi ajankäytössä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä, sekä palautettaviin oppimistehtäviin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitojaan
- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan

Keskeiset sisällöt

- Jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

7.20. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaine ja tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Laaja-alainen osaaminen

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)

Opintojakson moduulit

- Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4), Valinnainen

Tavoitteet

Liikunnan lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa
- pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään.

Keskeiset sisällöt

Liikunnan lukiodiplomi

- muodostuvat liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Musiikin lukiodiplomin arvioinnin kohteita ovat opiskelijan musiikillinen osaaminen, näytteiden valinta / projektin eheys, työn tavoitteellisuus, prosessin kuvaaminen sekä opiskelijan itsearviointi. OPH:n ohjeiden mukaan.

Monipuolisessa arvioinnissa käytetään erilaisia arviointimenetelmiä, jotka ovat arvioinnin tehtävien ja musiikin lukiodiplomin tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikin lukiodiplomin suorittaminen vaatii pakollisten sekä valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen suorittamisen.

7.21. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaine ja tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Laaja-alainen osaaminen

Opintojaksot

HARJAVALTA 150 V., 2 op (TO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Paikkakunnan historian ja kulttuurin erityispiirteisiin tutustuminen ja opiskelijoiden paikallisidentiteetin vahvistaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjavallan esihistoria
- Kokemäenjoen merkitys paikalliselle yhteisölle
- Harjavalta maatalousyhteisönä
- Harjavallan seurakunnan synty ja kehitys
- Kunnallinen itsenäistyminen
- Kansalaisyhteiskunnan kehittyminen Harjavallassa
- Elinkeinoelämän muutos ja suurteollisuuden synty 1900-luvulla
- Sota-ajat
- Harjavallan kulttuurielämä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijoiden tuntemus oman kotiseutunsa historiasta ja kulttuurista vahvistuu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoiden käsitys kotiseutua koskevan tiedon moninaisuudesta ja moniulotteisuudesta kehitty.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen ja tekemällä annetut tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat Harjavallan ja Satakunnan historiaan ja paikalliseen kulttuurielämään. Opetustapoja ovat luento, opetuskeskustelu, erilaiset tehtävät ja paikallisiin historiallisiin ja kulttuurillisiin kohteisiin tehtävät opintoretket. Mahdollisuuksien mukaan käytetään myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Naiset ja vähemmistöt Suomen itsenäisyyden aikana, 2 op (TO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää naisen aseman
- Opiskelija pohtii kielellisten, seksuaalisten, uskonnollisten, etnisten, kehitysvammaisten tai muiden vähemmistöjen asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa itsenäisyyden aikana
- Opiskelija tiedostaa tapahtuneet muutokset ja osaa tarkastella muutoksia kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten aatteiden ja suuntauksien edustajat yhteiskunnallisina toimijoina
- Yksilö asiakkaana turvallisuus-, sosiaali- ja terveydenhoitoalalla sekä muilla elämän osa-alueilla
- Eläinten asema
- Naisten ja miesten tasa-arvo eri elämän osa-alueilla
- Seksuaalisuus ja seksuaalinen suuntautuminen ns. perinteisessä ja ennes-täänkin moniarvoisessa yhteiskunnassa
- Etniset vähemmistöt
- Kielelliset vähemmistöt
- Kehitysvammaiset
- Erilaiset oppijat koulussa

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Aihepiiri on erittäin laaja, joten opintojakson voi suorittaa monin eri tavoin. Pääasia on, että valittu aihe tai aiheet on käsitelty perusteellisesti. Lopputyön on tarkoitus esitellä valittua näkökulmaa monipuolisesti. Lopputyö voi olla esim. kirjallinen työ, Power Point –esitys tai vaikka videoinstallaatio

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijoiden kiinnostuksen perusteella voidaan keskittyä yhteen tai useampaan vähemmistöön. Saman opintojakson aikana opiskelijat voivat valita eri aiheita oman kiinnostuksensa perusteella.

Mu Harjavalta o muuttunu!, 2 op (TO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija oppii havainnoimaan ja analysoimaan oman kotipaikkakuntansa rakennettua ympäristöä
- opiskelija tutustuu erilaisiin geomediataitoihin ja diskreetin optimoinnin menetelmiin
- opiskelija harjaannuttaa omaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan käyttämällä paikkatiedon avointa oppimisympäristöä PaikkaOppia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lähiympäristön kulttuurimaiseman muutokset lähihistorian aikana
- kulttuurimaiseman muutokseen liittyvän teemareitin suunnittelu ja toteutus geomedian avulla
- teemareitin mahdollisimman lyhyen pituuden määrittäminen valitun algoritmin perusteella

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritetuksi (S), kun

- annetut tehtävät on hyväksyttävästi tehty ja
- opiskelijat ovat itse arvioineet oppimansa suhteessa tavoitteisiin käyttämällä itsearviointimenetelmää.

Ohjelmoinnin perusteet, 2 op (TO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Oppia ohjelmoinnissa käytettävät perusrakenteet
- Osata käyttää nykyaikaisia ohjelmointityökaluja
- Käyttää tehokkaasti hyväksi eri ohjelmointitekniikoiden manuaalisivustoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Perehtyminen nykyaikaiseen ohjelmointiin
- Algoritmit
- Työvälineiden käyttö
- Manuaalit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ohjelmoinnin opiskelu tukee monitieteisen ja luovan osaamisen laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelija oppii hahmottamaan ohjelmoinnin käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään ohjelmoinnin kieltä, merkintöjä ja työvälineitä. Opiskelijaa tuetaan ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja ohjelmoinnin välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Arviointiviikolla tehdään mahdollisesti lyhyt projektityö. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään ohjelmoinnin perusideoihin sekä ohjelmoinnissa käytettävien työvälineiden lisäksi algoritmien laatimiseen. Opintojaksolle osallistuminen ei vaadi ennakkotietoja ohjelmoinnista.

Opintojaksolla käydään läpi ohjelmoinnin perusrakenteita Python-ohjelmointikielellä. Ohjelmoinnin perusrakenteisiin kuuluvat mm. muuttujat, operaattorit, kommentit, ohjausrakenteet ja funktiot. Python on myös Abitissa eli ohjelmointia voi käyttää esimerkiksi matematiikan kurssien ongelmien (Maa11-moduuli) ratkaisemiseen.

Osaaminen arjessa, 2 op (TO05)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Auton ajokortti
- Ensiapukurssi
- Tutustuminen puolustusvoimiin -kurssi
- Isoskoulutus

Opintojakson vapaa kuvaus

Osaaminen arjessa – teemaopintojen opiskelijat keräävät osaamisen itse. Opintojaksosuoritukseen voi kerätä suorituksia mm. ajokortista, ensiapukurssista, Tutustuminen puolustusvoimiin -kurssista sekä isoskoulutuksesta

Silta digitaidoilla nuorilta ikäihmisille, 2 op (TO06)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ikäihmisen kohtaaminen
- Digilaitteiden opetus ja ohjaus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka tietoteknisiä ja ihmisen kohtaamisen taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetuksen lähtökohdat valitaan kartoituksen avulla kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa tietotekniikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan vuorovaikutusosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijat opettavat ja auttavat ikäihmisiä digilaitteiden kanssa. Vuorovaikutuksessa ikäihmisilläkin on elämäkokemuksensa kautta annettavaa nuorille. Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja tietotekniikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluun ja sinnikkääseen työskentelyyn.

Yrittäjyys I, 2 op (TO07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii aiemmin oppimaansa laajemmin ja syvällisemmin yritystoiminnan periaatteet ja käsitteet
- Opiskelija ymmärtää yrityksen toimintaympäristön merkityksen yritystoiminnan kannalta
- Opiskelija oppii kehittämään yritysideoita
- Opiskelija oppii laatimaan yrityksen liiketoimintasuunnitelman
- Opiskelija oppii yrityksen markkinoin peruseräatteen
- Opiskelija tutustuu paikalliseen yritystoimintaan
- Opiskelijan yrittäjämäinen asenne vahvistuu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yritystoiminnan peruseriaatteet ja käsitteet
- Yrityksen toimintaympäristö
- Yritysidean keksiminen ja kehittäminen
- Yrityksen liiketoimintasuunnitelma
- Yrityksen markkinointi
- Paikallinen yritystoiminta
- Yrittäjämäinen asenne

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan tuntemus yritysten yhteiskunnallisesta roolista vahvistuu. Opiskelijan mahdollisuudet toimia myöhemmin yrittäjänä vahvistuvat.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan työelämävalmiudet ja kyky oman taloutensa hallintaan vahvistuvat oman Ny-yrityksen toiminnan kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat erityisesti lukion ulkopuolisten toimijoiden kuten paikallisten yrittäjien, opiskelijoiden yritystoiminnan asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoiden valmiudet luovaan itseohjautuvaan toimintaan vahvistuvat Ny-yrittäjänä toimimisen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana yrittäjyyttä pohditaan eettisessä ja ympäristön kantokyvyn näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomen Nuori yrittäjyys -verkosto on osa kansainvälistä Junior Achievement -verkostoa, mikä tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden kansainväliseen verkostoitumiseen. Ny-yrityksen toiminnassa heillä on mahdollisuus kansainvälisiin yhteyksiin esimerkiksi verkkokaupan kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen ja tekemällä annetut tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perustuu vapaasti soveltaen Nuori Yrittäjyys -hankkeen formaattiin. Opintojakson alussa opiskelijat tutustuvat yritystoiminnan peruseriaatteisiin ja keskeisimpiin käsitteisiin aiempaa tietämystään syventäen. Tämän jälkeen opiskelijat kehittävät oman yritysideoan ja laativat yritykselleen liiketoimintasuunnitelman joko yksin tai ryhmissä. Opintojakson aikana tutustutaan yritystoimintaan paikallisiin yrityksiin tehtävien yritysvierailujen ja lukiolla vierailevien yrittäjävieraiden ja muiden yrittäjyyden asiantuntijoiden avulla. Mahdollisuuksien mukaan opintojakson aikana voidaan käyttää myös Satakunnan alueen ulkopuolisia yrittäjiä ja yrittäjyyden asiantuntijoita erityisesti etäluentojen muodossa.

Yrittäjyys II, 2 op (TO08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii yrittäjänä toimisen perustaitoja
- Opiskelijan tietämys yrittämisestä koskevista käsitteistä ja lainsäädännöstä laajenee ja syvenee
- Opiskelijan tuntemus paikallisesta yritystoiminnasta ja yritysten toimintaympäristöstä laajenee ja syvenee
- Opiskelijan valmius erilaisiin markkinointi- ja myyntitehtäviin vahvistuu
- Opiskelijan valmius oman taloutensa hallintaan paranee
- Opiskelijan esiintymis- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät
- Opiskelijan yrittäjämäinen asenne vahvistuu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yritystoiminnan käsitteet
- Yritystoimintaan liittyvä lainsäädäntö
- Yrittäjätoimisen perustaidot
- Markkinointi
- Paikalliset yritykset ja yritysten toimintaympäristö
- Yrittäjämäinen asenne

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan tuntemus yritysten yhteiskunnallisesta roolista vahvistuu. Opiskelijan mahdollisuudet toimia myöhemmin yrittäjänä vahvistuvat.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan vuorovaikutustaidot vahvistuvat erityisesti lukion ulkopuolisten toimijoiden kuten paikallisten yrittäjien, opiskelijoiden yritystoiminnan asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä Nuori Yrittäjyys semifinaalissa tapahtuvan yrityksen esittelyn kautta.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan työelämävalmiudet ja kyky oman taloutensa hallintaan vahvistuvat oman Ny-yrityksen toiminnan kautta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Suomen Nuori yrittäjyys -verkosto on osa kansainvälistä Junior Achievement -verkostoa, mikä tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden kansainväliseen verkostoitumiseen. Ny-yrityksen toiminnassa heillä on mahdollisuus kansainvälisiin yhteyksiin esimerkiksi verkkokaupan kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana yrittäjyyttä pohditaan eettisessä ja ympäristön kantokyvyn näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijoiden valmiudet luovaan itseohjautuvaan toimintaan vahvistuvat Ny-yrittäjänä toimimisen kautta.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen ja tekemällä annetut tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty).

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso perustuu vapaasti soveltaen Nuori Yrittäjyys -hankkeen formaattiin ja on suoraa jatkoa Yrittäjyys I -opintojaksolle. Opintojakson aikana opiskelijat aloittavat Yrittäjyys I -opintojakson aikana suunnittelemansa oman Nuori Yrittäjyys -yrityksen toiminnan. Opiskelijat valmistavat, markkinoivat ja myyvät yrityksensä tuotteita ja hallinnoivat yrityksensä varallisuutta. Opiskelijat osallistuvat halutessaan yrityksineen Nuori Yrittäjyys -hankkeen Vuoden nuori yrittäjä -kilpailun Satakunnan alueelliseen semifinaaliin. Opintojakson aikana tutustutaan yritystoimintaan paikallisiin yrityksiin tehtävien yritysvierailujen ja lukiolla vierailevien yrittäjävieraiden ja muiden yrittäjyyden asiantuntijoiden avulla. Mahdollisuuksien mukaan opintojakson aikana voidaan käyttää myös Satakunnan alueen ulkopuolisia yrittäjiä ja yrittäjyyden asiantuntijoita erityisesti etäluentojen muodossa.

7.22. Lukio-opintoihin valmentava (LOV)

Oppiaine ja tehtävä

Orientoi opiskelijaa lukio-opintoihin

Tavoitteet

Oppiaineen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia tuleviin aineopintoihin.

Osaamisen arviointi

Lukio-opintoihin valmentavassa ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Lukio-opintoihin valmentavassa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen.

Opintojaksot

Suomen kielen ja kirjallisuuden valmentava opintojakso, 2 op (LOV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietämystään ja ymmärtämystään suomen kielen keskeisistä kielioppiasioista.
- Opiskelija vahvistaa ja syventää kirjoitustaitojaan.
- Opintojakson aikana valmentaudutaan lukion äidinkielen ja vieraiden kielten opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan keskeiset kielioppiasiat, kuten sanaluokat, sijamuodot ja verbien persoonamuodot.
- Kerrataan keskeisimpiä oikeakielisyysasioita.
- Harjoitellaan asiapohjaisen esseen kirjoittamista.
- Harjoitellaan aineistopohjaista kirjoittamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aineistopohjaisten kirjoitelmien harjoittelu tukee lukio-opintoja ja vahvistaa jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia kirjoitustaitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija rohkaistuu kirjoittajana ja syventää ja vahvistaa kirjoitustaitoaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa hyväksytystä opintojaksosta suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana kerrataan keskeisimmät kielioppiasiat ja oikeakielisyysperiaatteet. Vahvistetaan ja syvennetään kirjoitustaitoja.

Toinen kotimainen kieli, ruotsi, valmentava opintojakso, 2 op (LOV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrataan keskeistä sanastoa
- harjoitellaan kuullun ja luetun ymmärtämistä

- kerrataan keskeisiä kielioppiasioita
- rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- peruskoulun kielioppia (esim. substantiivien ja verbien taivutus, aikamuodot, pronominit ja adjektiivit)
- arkielämän tilanteita
- viestinnällisiä tilanteita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Hyvinvointiosaaminen

Sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa, opiskelutaidot, omien vahvuuksien tunnistaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

- arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa opiskelijoiden kanssa
- arvioidaan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- monipuolinen arviointi - arvioidaan sekä suullista ja kirjallista kielitaitoa, sekä formatiivisesti että summatiivisesti

Vieraat kielet, englanti, valmentava opintojakso, 2 op (LOV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on parantaa opiskelijan valmiuksia opiskella englantia lukiossa.
- Tavoitteena on kehittää opiskelijan tuntemusta omasta kielitaidostaan ja oppimistavoistaan sekä oppia arvioimaan omaa oppimistaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla käydään läpi mm. rakenne- teksti-, puhe- ja kuunteluharjoituksia. Rakenteissa keskitytään yläkoulussa opittujen rakenteiden kertaamiseen huomioiden opiskelijoiden lähtötaso. Lisäksi voidaan myös harjoitella kirjoitelmien ja viestien laatimista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia ja käyttää kieliä ja sekä harjoittelee arvioimaan oman kielitaidon edistymistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Pyritään vahvistamaan opiskelijan motivaatiota ja taitoa toimia kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tämä opintojakso tarjoaa mahdollisuuden kerrata peruskoulussa opittuja asioita ennen varsinaisten pakollisten englannin opintojakson alkua. Opintojaksolla keskitytään erityisesti keskeisten rakenteiden kertaamiseen sekä harjoitellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita.

Pitkän matematiikan valmentava opintojakso, 1 op (LOV04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa peruskoulussa opittuja pitkän matematiikan kannalta oleellisia taitoja.
- Tutustuttaa opiskelija pitkässä matematiikassa käytettyihin työkaluihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Käydään läpi peruskoulun matematiikan osaamisalueita, joita pitkässä matematiikassa hyödynnetään.
- Käydään läpi keskeisimpiä taitoja ohjelmistoista, joita pitkässä matematiikassa hyödynnetään.
- Tuetaan opiskelijan pitkän matematiikan alkua.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso sijoittuu pitkän matematiikan ensimmäisen opintojakson MAA2 kanssa samoihin aikoihin. Opintojakson aikana on tavoitteena vahvistaa vuorovaikutustaitoja, joista on hyötyä pitkän matematiikan ryhmän ryhmäytymisessä ja mahdollisimman hyvässä yhteistyössä.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso sijoittuu pitkän matematiikan ensimmäisen opintojakson MAA2 kanssa samoihin aikoihin. Opintojakson tavoitteena on vahvistaa omaa osaamista ja luottamusta matemaattisiin taitoihin.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.23. Ylioppilaskirjoitukseen valmistava (YOV)

Oppiaine ja tehtävä

Valmentaa opiskelijaa YO-kirjoitukseen

Osaamisen arviointi

Ylioppilaskirjoitukseen valmistavassa oppiaineessa ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät.

Opintojaksot

Suomen kieli ja kirjallisuus, kirjoitukseen valmistava, 2 op (YOV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää ja vahvistaa kirjoitustaitojaan.
- Opiskelijan tiedot keskeisistä kielenhuollon asioista vahvistuvat.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan keskeisiä kielenhuollon asioita.
- Varmennetaan ylioppilaskokeessa tarvittavia tekstianalyysitaitoja ja hiotaan vastaustekniikkaa.
- Varmennetaan kirjoitustaidon kokeessa tarvittavia taitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija vahvistaa taitojaan analysoida ja tulkita tekstejä.
- Opiskelija vahvistaa taitojaan ilmaista ajatuksiaan kirjallisesti.
- Opiskelija vahvistaa tietojaan aineistopohjaisen kirjoittamisen säännöistä ja kielenhuollon keskeisistä periaatteista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Omien tekstintuottamistaitojen syventäminen antaa valmiuksia ylioppilaskirjoituksia, jatko-opintoja ja työelämää varten.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelija saa hyväksytystä opintojaksosta suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana syvennyttään yksityiskohtaisemmin kielenhuollon kysymyksiin.

Englanti, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on parantaa opiskelijan valmiuksia kielitaidon keskeisillä osa-alueilla kuten tekstin ymmärtämisessä, kirjoitelman laatimisessa ja kuullun ymmärtämisessä sähköisen oppimismateriaalin avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tarkoituksena on valmistautua ylioppilaskokeeseen ja käydä läpi myös aikaisempien vuosien ylioppilaskokeita. Lisäksi kerrataan englannin keskeisiä rakenteita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee haastamaan oman osaamisensa rajoja sekä käsitellä monenlaisia diskursseja ja tietolähteitä. Tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S), jos opiskelija on osallistunut opetukseen säännöllisesti ja tehnyt opintojakson alussa sovitut osasuoritukset.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso valmentaa opiskelijaa valmistautumaan ylioppilaskirjoisten eri osa-alueisiin ja eri tehtävätyyppeihin. Kerrataan keskeiset kielioppiasiat, tehdään kuuntelu- sekä tekstin ymmärrystehtäviä sekä harjoitellaan eri kirjoitelmatyyppeiden keskeisiä rakenteita. Opintojaksolla opiskelija voi myös monipuolisen materiaalin avulla edetä omaan tahtiinsa ja harjoitella erityisesti itselleen haastavia aihepiirejä.

Ruotsi, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kerrata ja opittua
- valmentaa YO-kokeisiin
- vahvistaa ruotsin kielen taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeisen sanaston ja kieliopin kertaus
- yo-kokeeseen harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- monilukutaito

Hyvinvointiosaaminen

- sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa, opiskelutaidot, omien vahvuuksien tunnistaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

Matematiikan lyhyt oppimäärä, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa valita asianmukaisen menetelmän matemaattisessa ongelmassa
- opiskelija kehittyi laskijana ja harjaantuu ohjelmistojen sujuvaan käyttöön
- opiskelija valmistautuu lyhyen matematiikan ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lyhyen matematiikan oppimäärän pakollisten ja valtakunnallisesti valinnaisten opintojen keskeisiä aiheita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa realistisen käsityksen tiedoistaan ja taidoistaan ylioppilaskokeen tasoon verrattuna.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pystyy muodostamaan kokonais kuvan lyhyen matematiikan opintojen aiheista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Matematiikan pitkä oppimäärä, kirjoituksiin valmistava, 2 op (YOV05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa valita asianmukaisen menetelmän matemaattisessa ongelmassa
- opiskelija kehittyi laskijana ja harjaantuu ohjelmistojen sujuvaan käyttöön
- opiskelija valmistautuu pitkän matematiikan ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pitkän matematiikan oppimäärän pakollisten ja valtakunnallisesti valinnaisten opintojen keskeisiä aiheita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pystyy muodostamaan kokonaiskuvan pitkän matematiikan opintojen aiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa realistisen käsityksen tiedoistaan ja taidoistaan ylioppilaskokeen tasoon verrattuna.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Biologia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan opiskelijan taitoja soveltaa biologian osaamistaan monipuolisesti ja eri oppisisältöjä yhdistellen
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja vastata erilaisiin biologian kysymyksiin
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja havainnollistaa ja tulkita biologian aineistoja
- Varmistetaan riittävä tietotekninen osaaminen ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään ymmärrystä lukion biologian oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojen keskeisistä aiheista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan monipuolista, tarpeen vaatiessa ainerajat ylittävää osaamista biologiaan liittyvissä kysymyksissä. Opiskelija myös pohtii omaa oppimistaan ja kehittää oppimismenetelmiään.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pyrkii tunnistamaan omia vahvuuksiaan biologian oppiaineessa ja oppimisessaan, ja opettelee hyödyntämään niitä biologian ylioppilaskokeessa. Opiskelija myös harjoittelee aikataulutusta, priorisointia ja sinnikkyyttä valmistautuessaan haastavaan suoritukseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintään vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan opiskelijoiden toiveiden mukaan biologian oppisisältöjä tehtäväpainotteisesti. Harjaannutetaan vastaustekniikkaa ja tutustutaan erilaisiin biologian ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin.

Maantiede, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan opiskelijan taitoja soveltaa maantieteen osaamistaan monipuolisesti ja eri oppisisältöjä yhdistellen
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja vastata erilaisiin maantieteen kysymyksiin
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja havainnollistaa ja tulkita erilaisia maantieteen aineistoja
- Varmistetaan riittävä tietotekninen osaaminen ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään ymmärrystä lukion maantieteen oppimäärän pakollisten ja valinnaisten opintojen keskeisistä aiheista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan monipuolista ja ainerajat ylittävää osaamista maantieteeseen liittyvissä kysymyksissä. Opiskelija pohtii omaa oppimistaan ja kehittää oppimismenetelmiään.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pyrkii tunnistamaan omia vahvuuksiaan maantieteen oppiaineessa ja oppimisessaan, ja opettelee hyödyntämään niitä biologian ylioppilaskokeessa. Opiskelija myös harjoittelee aikataulutusta, priorisointia ja sinnikkyyttä valmistautuessaan haastavaan suoritukseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintään vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kerrataan opiskelijoiden toiveiden mukaan maantieteen oppisisältöjä tehtäväpainotteisesti. Harjaannutetaan vastustekniikkaa ja tutustutaan erilaisiin maantieteen ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin. Kerrataan myös aineistojen havainnollistamista, kuten erilaisten diagrammien piirtämistä.

Fysiikka, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan opiskelijan taitoja soveltaa fysiikan osaamistaan monipuolisesti erilaisissa fysiikan ongelmissa.
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja vastata kysymyksiin käyttäen hyvää tieteellistä tekstiä ja selkeitä matemaattisesti loogisesti eteneviä kokonaisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään ymmärrystä lukion fysiikan oppimäärän pakollisten ja valtakunnallisesti valinnaisten opintojen keskeisistä aiheista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan monipuolista, tarpeen vaatiessa ainerajat ylittävää osaamista peilaten fysiikan ongelmiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana on tavoitteena ajatella asioita laajoina kokonaisuuksia ja huomioida monet näkökulmat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkintään vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Kemia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija osaa soveltaa osaamiaan asioita kemiallisessa ongelmassa
- opiskelija kehittyy hyvänä vastaajana ja laskijana sekä harjaantuu ohjelmistojen sujuvaan käyttöön
- opiskelija valmistautuu kemian ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kemian oppimäärän pakollisten ja valtakunnallisesti valinnaisten opintojen keskeisiä aiheita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija pystyy muodostamaan kokonaiskuvan kemian opintojen aiheista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa realistisen käsityksen tiedoistaan ja taidoistaan ylioppilaskokeen tasoon verrattuna.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin näyttöihin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla, välikokeet tai opintojakson päättökoe sekä näiden yhdistelmät. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Filosofia, kirjoitukseen valmistava, 1 op (YOV10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii vastaamaan erilaisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan filosofian keskeiset sisällöt ja vaikeimmilta tuntuvat asiat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei arvosanaa

Psykologia, kirjoitukseen valmistava, 1 op (YOV11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoitukseen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Aiheena keskeisimmät ja kulloinkin vaikeimmilta osioilta tuntuvat psykologian asiat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän, ei arvosanaa.

Historia, kirjoituksiin valmistava, 1 op (YOV12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan taidolliset valmiudet vastata historian ylioppilaskokeen tehtäviin vahvistuvat
- Opiskelijan tuntemus historian keskeisistä sisällöistä vahvistuu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Historian ylioppilaskokeen tehtäviin valmistautuminen
- Historian ylioppilaskokeeseen vastaaminen
- Historian opintojaksojen keskeiset sisällöt valikoidusti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan valmiudet monitieteelliseen ja luovaan ajatteluun vahvistuvat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan valmiudet yhteiskunnan aktiivisena kansalaisena toimimiseen ja jatko-opintoihin vahvistuvat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksyttävään suorittamiseen vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käsitellään historian ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen ja koetehtäviin vastaamisen kannalta olennaisia luku- ja vastausteknisiä asioita. Tämän jälkeen käsitellään historian keskeisiä oppisisältöjä. Käsiteltävien aiheiden valinnassa huomioidaan opiskelijoiden toiveet.

Yhteiskuntaoppi, kirjoitukseen valmistava, 1 op (YOV13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan taidolliset valmiudet vastata yhteiskuntaopin ylioppilaskokeen tehtäviin vahvistuvat
- Opiskelijan tuntemus yhteiskuntaopin keskeisistä sisällöistä vahvistuu

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen valmistautuminen
- Yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen vastaaminen
- Lukion yhteiskuntaopin opintojaksojen keskeiset sisällöt valikoidusti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijan valmiudet monitieteelliseen ja luovaan ajatteluun vahvistuvat.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan valmiudet yhteiskunnan aktiivisena kansalaisena toimimiseen ja jatko-opintoihin vahvistuvat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson hyväksyttävään suorittamiseen vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson alussa käsitellään yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen valmistautumiseen ja koetehtäviin vastaamisen kannalta olennaisia luku- ja vastausteknisiä asioita. Tämän jälkeen käsitellään yhteiskuntaopin keskeisiä oppisisältöjä. Käsiteltävien aiheiden valinnassa huomioidaan opiskelijoiden toiveet.

Evangelisluterilainen uskonto, kirjoitukseen valmistava, 1 op (YOV14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Uskonnon kirjoitukseen valmistavan opintojakson aikana opiskelija oppii vastaamaan erityyppisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan oppiaineen keskeisimmät sisällöt ja vaikeimmilta tuntuvat asiat.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä, ei arvosanaa.

Terveystieto, kirjoitukseen valmistava, 1 op (YOV15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistetaan opiskelijan taitoja soveltaa terveystiedon osaamistaan monipuolisesti ja eri oppisisältöjä yhdistellen
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja vastata erilaisiin terveystiedon kysymyksiin
- Vahvistetaan opiskelijan taitoja havainnollistaa ja analysoida terveystiedon aineistoja
- Varmistetaan riittävä tietotekninen osaaminen ylioppilaskirjoitukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Terveystiedon ylioppilaskirjoitusten tehtävätyypit
- Terveystiedon ylioppilaskirjoitusten arviointi
- Terveystiedon lukion oppimäärä kertaavasti opiskelijoiden toiveiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan monipuolista, tarpeen vaatiessa ainerajat ylittävää osaamista terveystietoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelija myös pohtii omaa oppimistaan ja kehittää oppimismenetelmiään.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija pyrkii tunnistamaan omia vahvuuksiaan terveystiedon oppiaineessa ja oppimisessaan, ja opettelee hyödyntämään niitä terveystiedon ylioppilaskokeessa. Opiskelija myös harjoittelee aikataulutusta, priorisointia ja sinnikkyyttä valmistautuessaan haastavaan suoritukseen.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintään vaaditaan läsnäoloa ja aktiivisuutta tunneilla sekä mahdollisesti yhdessä sovittavien tehtäväkokonaisuuksien tekemistä yhdessä sovittujen ohjeiden mukaisesti. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Perehdytään terveystiedon ylioppilaskirjoituksen rakenteeseen, tehtävätyyppeihin ja arviointiin. Harjoitellaan erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista, ja syvennetään osaamista erilaisten terveystiedon aineistojen havainnollistamisessa ja analysoinnissa. Kerrataan myös terveystiedon oppisisältöjä opiskelijoiden toiveiden mukaan ja tehtäväpainotteisesti.

7.24. Korkeakoulujen kurkistuskurssit (KKK)

Oppiaine ja tehtävä

Avoimen AMK:n opintojaksoilla voi tutustua alaan tai tähdätä ammattikorkeakoulututkintoon. Opinnot voi hyväksilukea tulevaisuudessa omista AMK-opinnoista.

Opintojaksot

Robotiikan perusteet, 2 op (KKK01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen teknologia-alaan
- Tutustuminen paikalliseen ammattikorkeakoulututkintoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään teknologiaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Robotiikan taitoja hyödynnetään kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Robotiikan perusteissa tutustaan siihen, mitä robotit ovat nyt, sekä siihen mitä tulevaisuuden robotit tuovat mukanaan. Kurssilla tutustutaan esimerkiksi teollisuusrobotteihin, yhteistyörobotteihin ja palvelurobotteihin sekä niiden ohjaamiseen ja käyttökohteisiin.

Kurssin opiskelu tapahtuu videoluentoja seuraten, verkko-oppimismateriaaleja opiskellen sekä niihin liittyviä tehtäviä tehden. Robotiikan perusteisiin kuuluu myös yksi labrapäivä, jolloin osallistujat tulevat pienemmissä ryhmissä SAMKin Porin kampukselle tekniikan laboratorioon tekemään käytännön robottiharjoituksia. Kurssin päätteeksi tehdään verkkotentti, jossa käytössä on kaikki verkko-oppimisolustalta löytyvät aineistot.

Hyvinvointiteknologian perusteet, 2 op (KKK02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Uuden teknologian vaikuttavuus tulevaisuuden terveydenhuoltoon
- Teknologian hyödyntäminen hyvinvointipalveluissa
- Tutustuminen paikalliseen ammattikorkeakoulututkintoon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvinvointiteknologiaa

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiteknologian taitoja hyödynnetään kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Hyvinvointiteknologian perusteissa keskustellaan ja kokeillaan yhdessä, miten uudet teknologiat kuten robotiikka, hyötypelit, tekoäly, hyvinvoinnin mittaaminen ja etäpalvelut vaikuttavat tulevaisuuden terveydenhuoltoon.

Web-ohjelmoinnin perusteet, 2 op (KKK03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen paikalliseen ammattikorkeakoulututkintoon
- Ohjelmointiin perehtyminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään teknologiaa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ohjelmoinnin taitoja hyödynnetään kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ohjelmoinnin perusteissa tutustutaan ohjelmoinnin keskeisiin periaatteisiin ja ajattelutapoihin, sekä opetellaan käytännössä ohjelmien tekoa ja ohjelmoidaan peli. Ohjelmointikielenä kurssilla käytetään JavaScriptiä.

3D-mallinnuksen perusteet, 2 op (KKK04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen paikalliseen ammattikorkeakoulututkintoon
- Tutustuminen 3D-mallinnukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

3D-mallinnuksen taitoja hyödynnetään kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

3D-mallinnuksen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteelliseen ja luovaan työskentelyyn.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu merkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

3D-mallinnuksen perusteissa tutustutaan SolidWorks-ohjelman avulla 3D-mallinnuksen työtapoihin ja toimintaperiaatteisiin. Kurssilla opetellaan 3D-mallinnuksen perustoimintojen käyttöä sekä niiden hyödyntämistä suunnittelussa. Lisäksi kurssilla käydään läpi itse mallinnetun kappaleen 3D-tulostaminen. Kurssilla on tavoitteena, että osallistujat osaavat kurssin jälkeen hyödyntää 3D-mallinnustyökaluja sekä 3D-tulostusta.

7.25. Paikalliset valinnaiset opintojaksot (PVO)

Opintojaksot

Ilmaisutaito, 2 op (PVO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ilmaisutaito kehittää ilmaisun perusvalmiuksia: keskittymistä, esiintymistä ja vuorovaikutuksen taitoja.
- Ilmaisutaitojen kehittämiseen kuuluu olennaisesti arviointi. Opiskelija saa taitojensa kehittymisestä opettajalta henkilökohtaista palautetta.
- Myös vertais- ja itsearviointia harjoitellaan. Ilmaisutaidon opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla etsitään omia ilmaisun keinoja ja rohkaistutaan käyttämään niitä.
- Opiskelijan yksilöllisiä taitoja ja ryhmässä toimimisen valmiuksia kehitetään draamaharjoittein.
- Opintojaksolla kokeillaan ja harjoitellaan erilaisia ilmaisun muotoja
- Tehdään rentoutumis-, keskittymis-, kontakti-, eläytymis-, aistihavainto-, assosiaatio- ja improvisaatioharjoituksia
- Suunnitellaan ja toteutetaan draamaprosesseja, opitaan vuorovaikutustaitoja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso edistää opiskelijan luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakso edistää opiskelijan hyvinvointia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin oppimistehtäviin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ilmaisutaito kehittää ilmaisun perusvalmiuksia: keskittymistä, esiintymistä ja vuorovaikutuksen taitoja. Ilmaisutaidon opintojaksolla harjoitellaan tunnistamaan ja käyttämään kehonkieltä sekä ääntä ja puhetta oman ilmaisun välineinä. Perehdytään teatterin toimintaan ja näyttämöilmaisuuksiin.

Teatteri-ilmaisu, 2 op (PVO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Perehdytään teatterin toimintaan ja näyttämöilmaisuun. Mahdollisuuksien mukaan teatterivierailuja.
- Opiskelun tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu taiteelliseen ajatteluun ja toimintaan, mielikuvituksen käyttöön, tunteiden ilmaisuun sekä valintojen ja päätösten tekoon.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tehdään improvisoinnin avulla perusharjoituksia, jotka antavat valmiuksia varsinaista teatterityötä varten.
- Opetuksessa pohditaan omia kokemuksia ja elämyksiä, joiden pohjalta rakennetaan fiktiota ja kehitetään roolia.
- Opintojaksosta voi myös saada suoritusmerkinnän esimerkiksi kesäteatteriproduktioon osallistumalla ja kirjoittamalla siitä oppimispäiväkirjan.
- Opintojaksolla syvennetään teatteri-ilmaisullisia taitoja ja harjoitellaan jonkin aiheen työstämistä teatterin muotoon yksin tai ryhmässä.
- Oman tai toisen draamallisen työskentelyn arvioiminen, fiktion rakentaminen draamalliseen muotoon, lavastus ja valo sekä ääni kerronnan välineenä ovat opintojakson keskiössä.
- Opintojaksolla opiskelija sitoutuu yhteisen produktion suunnitteluun ja valmistamiseen yleisölle
- Sitoutuminen edellyttää teatterin tekemisen kaikkia osa-alueita, kuten ohjaus, dramatisointi ja roolityö, teatteriliikunta, puvustus, lavastus, valo- ja äänisuunnittelu, videotaltiointi ja kuvattun materiaalin editointi sekä videotyöskentely yleensä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opintojakso edistää opiskelijan luovaa osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Opintojakso edistää opiskelijan kulttuurintuntemusta.

Hyvinvointiosaaminen

- Opintojakso edistää opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojakson arviointi perustuu opintojakson aikana annettuihin oppimistehtäviin, joita voivat olla esimerkiksi yksilötehtävät, ryhmätehtävät, aktiivisuus tunneilla. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijan oppimisprosessin tueksi hyödynnetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Teatteri-ilmaisun opintojaksolla syvennetään teatteri-ilmaisullisia taitoja ja harjoitellaan jonkin aiheen työstämistä teatterin muotoon yksin tai ryhmässä. Oman tai toisen draamallisen työskentelyn arvioiminen, fiktion rakentaminen draamalliseen muotoon, lavastus ja valo sekä ääni kerronnan välineenä ovat opintojakson keskiössä. Tunneilla opitaan myös lukutaidon kokeessa tarvittavia taitoja tekstien tulkitsemisen ja termistön kautta.

Kirjoittaminen (ENA), 2 op (PVO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on perehdyttää opiskelija erilaisten kirjoitelmien laadintaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan erilaisten kirjoitelmien (esim. puheen, kirjeen, yleisönosastokirjoituksen, blogin, tiivistelmän, paikanhakukirjeen) laatimista ja arviointia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia ja käyttää kieliä ja arvioimalla oman kielitaidon edistymistä. Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutusta, argumentointia sekä mielipiteen ilmaisua erilaisten kirjallisten tekstien tuottamisen avulla.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Pyritään vahvistamaan opiskelijan motivaatiota ja taitoa toimia kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

-Arviointi tukee opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

-Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

-Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojaksosta saa suoritusmerkinnän (S), jos opiskelija on osallistunut opetukseen säännöllisesti ja palauttanut opintojakson alussa sovitut kirjalliset työt.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään kirjallisen ilmaisun kehittämiseen ja erilaisten tekstityyppien erityispiirteisiin. Opintojakso valmentaa opiskelijaa myös ylioppilaskirjoitusten kirjoitelma-osioon vastaamiseen, sillä erilaisten tekstien tunteminen ja argumentoinnin osaaminen on tärkeä osa kirjallista tuottamista.

Biologian tutkimus ja laborointi, 2 op (PVO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii käytännön töiden avulla soveltamaan biologian teoretietoä käytäntöön.
- Opiskelija harjaantuu turvalliseen työskentelyyn laboratorioissa.
- Opiskelija oppii kokeellisen työskentelyn peruseräatteen ja suunnittelee itse pieniä kokeellisia tutkimuksia.
- Opiskelija harjaantuu luonnontieteellisten syy-seuraussuhteiden pohtimisessa, tieteellisessä raportoinnissa, tutkimustulosten tulkinnassa ja johtopäätösten teossa.
- Opiskelija tutustuu erilaisiin tutkimusvälineisiin ja niiden käyttöön.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mikroskoopin osat ja käyttö
- Erilaiset solurakenteet
- Solujen aineenvaihduntareaktiot, esim. fotosynteesi, soluhengitys ja entsyymien toiminta
- Kokeellinen työskentely: pienen kokeen suunnittelu ja toteutus
- Tieteellinen raportointi ja tutkimustulosten havainnollistaminen diagrammeihin ja taulukoihin
- Elinten rakenne ja toiminta (esim. silmä, sydän, munuainen tai keuhkot)
- Ihmisen fysiologiaan liittyviä kokeita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla toteutettavien töiden avulla opiskelijat pääsevät hyödyntämään muiden tieteenalojen (esim. kemia, fysiikka ja matematiikka) välineitä biologian tutkimuksen näkökulmasta. Samalla opiskelijat harjaantuvat monilukutaidossa, kun kokeiden tuloksia havainnollistetaan erilaisilla tavoilla ja tulkitaan raporttia varten.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoitellaan tieteellistä viestintää. Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat töitä yhdessä, jolloin heidän vuorovaikutustaitonsa kehittyvät.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan asteikolla suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Laborointiopintojaksolla tutustutaan elävän luonnon ihmeellisyyksiin käytännössä. Opitaan mikroskoopin käyttöä, yhteyttämisen saloja, eliömaailman monimuotoisuutta ihmisen biologiaa unohtamatta. Lisäksi tutustutaan tieteellisen tutkimuksen ja raportoinnin perusteisiin. Opintojakson sisältö on suunniteltu tukemaan muiden opintojaksojen teoriaosuuksia, ja sopiikin erinomaisesti biologiaa kirjoittaville, mutta kaikki biologiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita. Opintojakso on suositeltavaa käydä toisena opintovuotena.

Sosiaalipsykologia, 1 op (PVO05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vuorovaikutuksen taidot
- sosiaalisen havaitsemisen periaatteiden ymmärtäminen
- asenteet yleisesti, sekä miten ne muodostuvat ja vaikuttavat yksilössä ja yhteisössä
- ryhmäpaineen merkitys ja toiminta
- kulttuurin vaikutus yksilöön
- miten voidaan ymmärtämään ryhmien välisiä konflikteja ja niiden ratkaisemiseen liittyviä kysymyksiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sosiaalipsykologian keskeiset käsitteet, kuten roolit, johtajuus, valta, ryhmäytyminen ja ennakkoluulot. Sosiaalipsykologian opintojaksolla käsitellään lisäksi sosiaalistumisen kehittymistä sekä sosiaalistumista eri yhteisöissä ja kulttuureissa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Sosiaalipsykologian opintojaksolla vuorovaikutusosaaminen on aiheena esillä lähes koko opintojakson ajan.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tulee opintojaksolla esiin mm. viestinnässä, asenteissa ja asenteisiin ja mielipiteisiin vaikuttamista käsittelevissä osioissa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten keskusteluja, kirjallisia tehtäviä ja kokeeseen vastaamista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sosiaalipsykologian opintojaksolla tutustutaan ihmiseen sosiaalisena olentona, pohditaan erilaisia rooleja, viestintää ja ryhmädynamiikkaa.

Maailmantilanne nyt (HI), 2 op (PVO06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ajankohtaiseen kansainväliseen tilanteeseen, ajankohtaisiin konflikteihin ja globaaleihin poliittisiin ilmiöihin tutustuminen.
- Historiallista tiedon soveltaminen nykyhetken ilmiöiden hahmottamiseen ja ymmärtämiseen.
- Tiedon etsintään liittyvien valmiuksien kehittäminen.
- Kriittinen mediasisältöjen käsittely.
- Karttojen, diagrammien ja tilastojen käyttö tiedon esittämisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa käsitellään kansainvälisiä ja globaaleja poliittisia ilmiöitä, jotka kytkeytyvät kulttuurillisiin taustatekijöihin maantieteellisesti kattavasti painottuen erityisesti länsimaisen kulttuuripiirin ulkopuolelle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat oppivat taustoittamaan ajankohtaisia ilmiöitä esimerkiksi historian, kansainväliseen politiikan, talouden, kulttuurin, uskonnon ja ympäristön näkökulmasta ja yhdistelemään näitä käsittelevien tieteenalan tutkimustietoa loogiseksi kokonaisuudeksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat konfliktien ja muiden ilmiöiden taustoihin ja seurauksiin arvioiden niitä eettisestä ja joissakin tapauksissa myös ympäristöpoliittisesta näkökulmasta käsin.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana opiskelijat oppivat etsimään ja soveltamaan medialähteitä ja arvioimaan niitä kriittisesti. Opiskelijat oppivat arvioimaan eri ilmiöiden yhteiskunnallisia taustoja ja seurauksia.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen ja tekemällä annetut tehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty)

Opintojakson vapaa kuvaus

Maailmantilanne nyt (Hi8) opintojakson tavoitteena on ajankohtaiseen kansainväliseen tilanteeseen, ajankohtaisiin konflikteihin ja globaaleihin poliittisiin ilmiöihin tutustuminen. Opiskelijoita ohjataan käyttämään historiallista tietoa nykyhetken ilmiöiden hahmottamiseen ja ymmärtämistä. Opintojaksossa median käyttö on keskeisessä roolissa ja opiskelijoita ohjataan etsimään ja käyttämään mediasta löytyvää tietoa kriittisesti. Opintojakson aikana opiskelijat tutustuvat joko yksittäin tai ryhmissä johonkin ajankohtaiseen ilmiöön ja laativat

tästä asiantuntijaluennon, joka esitetään muille opintojakson opiskelijoille. Ajankohtaisiin ilmiöihin tutustutaan myös dokumenttielokuvien avulla, joita käsitellään kurssilla opetuskeskustelun kautta. Mahdollisuuksien mukaan opintojaksossa voidaan käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita etäluennoitsijoina. Visuaalista ja audittiivista esitystapaa käytetään paljon erilaisten kuvien, karttojen, tilastojen, videopätkien ja musiikin muodossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa opetustapoihin.

Fyysinen valmennus (LI), 2 op (PVO07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuttaa opiskelijaa lähialueen liikuntamahdollisuuksiin ja auttaa häntä löytämään itselleen mielekkään tavan liikkua ja harjoitella
- Opiskelija tietää fyysisen kunnon osa-alueita ja kuinka niitä pystyy harjoittelemaan. Opiskelija osaa tarvittaessa suunnitella liikkumistaan oman fyysisen kunnon osa-alueiden kehittämisen kannalta.
- Opiskelija saa uusia ideoita omaan liikkumiseensa ja oman fyysisen kuntosaa kehittämiseen.
- Opiskelija tarkastelee liikkumistaan oma terveys ja hyvinvointi huomioiden
- Edistää opiskelijoiden taitoja liikkujana ja auttaa heitä näkemään liikunnan merkitys koko ihmisen elämänkaareessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tarkastellaan lähialueen ja kolmennen sektorin tarjoamia liikuntamahdollisuuksia ja tutustutaan niihin opiskelijoiden kanssa
- Käydään läpi fyysisen kunnon eri osa-alueita ja niiden harjoittelua.
- Tutustutaan kestävyys-, nopeus- ja liikkuvuusharjoitteluun erilaisten ulkona ja sisällä tapahtuvien harjoitteiden avulla.
- Käydään läpi lihaskunto- ja voimaominaisuuksien harjoittelua kuntosalilla ja tutustutaan toiminnalliseen harjoitteluun.
- Tutustutaan palauttavaan harjoitteluun erilaisten lihaskuntoharjoitusten kautta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa opiskelijat saavat eteensä ongelmanratkaisutilanteita erilaisten harjoitteiden muodossa. He joutuvat käyttämään eri tieteenalojen, kuten terveystieto ja matematiikka, osaamistaan suunnitellessaan omaa harjoitteluaan ja tarkastellessaan omaa fyysistä kuntoaan. Tunneilla mitataan sydämen sykettä ja tarkastellaan sen antamaa tietoa.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso pyrkii antamaan eväitä opiskelijan hyvinvoinnin tueksi. Tutustutaan erilaisiin vaihtoehtoihin liikkua ja toteuttaa omaa liikkumistaan. Käytetään erilaisia menetelmiä ja työkaluja oman terveyden ja kunnon osa-alueiden tarkasteluun. Tutustutaan erilaisten lihaskuntoharjoitusten avulla rentoutumiseen ja palautumiseen ja tarkastellaan sitä oman terveyden näkökulmasta. Opiskelija saa eväitä ja ideoita suunnitella liikkumistaan omaa terveyttä ja jaksamistaan tukevaksi.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opiskelija saa suoritusmerkinnän, kun hän osallistuu lähiopetukseen ja tekee annetut tehtävät. Opiskelija saa palautetta opettajalta eri liikuntatehtävissä ja hän arvioi omaa tekemistään erilaisten liikuntatehtävien kautta.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla otetaan huomioon ryhmän kiinnostuksen kohteita liikuntatehtävissä. Opiskelijat saavat vaikuttaa käytettäviin liikuntamuotoihin ja -ympäristöihin. Jakso sisältää monipuolista harjoittelua, joka antaa eväitä oman fyysisen kunnon ylläpitoa varten.

Palloilu (LI), 2 op (PVO08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on syventää jo opittuja lajitaitoja ja mahdollisuuksien mukaan tutustua uusiin palloilulajeihin ja mailapeleihin.
- Tavoitteena on kiinnittää opiskelijoiden huomiota omiin vuorovaikutustaitoihin eri pelien avulla.
- Vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja toisten huomioon ottaminen joukkuelajeja pelaten.
- Tutustutaan reilunpelin periaatteisiin.
- Opiskelija toimii vastuullisena ja aktiivisena osallisena peleissä.
- Osaa soveltaa jo opittuja motorisia taitoja ja käyttää niitä tarkoituksen mukaisesti erilaisissa liikunnallisissa tehtävissä.
- Kunnon kohottaminen ja liikunnan ilon löytyminen pallo- ja mailapelien avulla.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeisenä sisältönä on erilaisten pallo- ja mailapelien harjoittelu.
- Joukkuelajeissa käydään läpi vuorovaikutustaitoja joukkueessa pelaamisen kannalta.
- Erilaisten pelien sääntöihin tutustuminen.
- Syvennetään jo opittuja lajitaitoja ja pelien sääntöjä esimerkiksi erilaisten viitepelien muodossa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painottuu vuorovaikutusosaaminen. Erilaisissa pelitilanteissa ja joukkueessa toimiminen edellyttää opiskelijalta aktiivista osallistumista. Opiskelijoita kannustetaan toimimaan omatoimisesti ja aktiivisesti erilaisissa pelitilanteissa. Muiden huomioon ottaminen ja kannustaminen korostuvat opintojaksolla. Opiskelija toimii sääntöjen puitteissa ja reilun pelin periaatteita noudattaen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa korostuu yhteiskunnallisen osaamisen painotus. Kehitetään opiskelijan osallisuuden kokemusta ja yhteiseen päämäärään pyrkimistä. Opiskelijaa kannustetaan toimimaan ryhmän vastuullisena ja aktiivisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu työskentelyyn ja aktiivisuuteen oppitunneilla. Opintojaksolla opiskelijaa ohjataan kehittämään tunne- ja vuorovaikutusosaamista esimerkiksi kannustamalla kunnioittamaan muiden tunteita ja näkemyksiä erilaisissa pelitilanteissa. Opiskelijalle annetaan palautetta hänen ryhmässä toimisesta ja parityöskentelystä. Arviointi perustuu työskentelyyn ja aktiivisuuteen oppitunneilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija saa erilaisten pallo- ja mailapeliä avulla monipuolista ja virkistävää liikuntaa. Opintojakson sisältö päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Tieto- ja viestintätekniiikan perusteet, 1 op (PVO09)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tiedostaa omat tv-taidot
- hallitsee lukio-opiskelussa tarvittavat tietotekniikan perustaidot –ja ohjelmistot
- osaa modernit tiedonvälitystaidot
- perehtyy verkko-opiskelumahdollisuuksiin
- opintojakson aikana opiskelijat asentavat tietokoneeseen lukio-opiskeluissa tarvittavia ohjelmistoja ja perehtyvät niiden toimintaan.

Keskeiset sisällöt

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Tieto- ja viestintätekniiikka arvioidaan suoritettu merkinnällä.

7.26. Liikuntapainotteiset opinnot (LPO)

Opintojaksot

Lajiharjoittelu 1, 2 op (LPO01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kehittämään lajitaitojaan
- Opiskelija kehittyä lajin tekniikassa
- Opiskelija ymmärtää tunnollisen harjoittelun merkityksen lajitaitojen parantamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten lajia tukevien tekniikoiden harjoittelua
- Lajitaitojen harjoittelua pelinomaisesti
- Harjoituspäiväkirjan tekeminen ja analysointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija opettelee huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa harjoittelutilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa harjoituspäiväkirjojen analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omalle harjoittelulle ja yleisemmin omalle elämälle. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan tarvittavia lajitaitoja. Erilaisia tekniikoita käydään läpi ja kehitetään urheilijan omia vahvuusalueita sekä yritetään parantaa heikkojen osaamisalueiden taitoja. Taitoharjoitteluun liittyy myös lajin vaatimia havainto- ja päätöksentekotaitoja kehittävä harjoittelu. Nousujohteisuus opintojakson edetessä. Lajiharjoittelu tehdään pelinomaisesti.

Harjoituspäiväkirja, monipuolinen, vierailevia opettajia

Lajiharjoittelu 2, 2 op (LPO02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kehittämään lajitaitojaan
- Opiskelija kehittyy lajin tekniikassa
- Opiskelija ymmärtää tunnollisen harjoittelun merkityksen lajitaitojen parantamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten lajia tukevien tekniikoiden harjoittelua
- Lajitaitojen harjoittelua pelinomaisesti

- Harjoituspäiväkirjan tekeminen ja analysointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa harjoituspäiväkirjojen analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omalle harjoittelulle ja yleisemmin omalle elämälle. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija opettelee huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa harjoittelutilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan tarvittavia lajitaitoja. Erilaisia tekniikoita käydään läpi ja kehitetään urheilijan omia vahvuusalueita sekä yritetään parantaa heikkojen osaamisalueiden taitoja. Taitoharjoitteluun liittyy myös lajin vaatimia havainto- ja päätöksentekotaitoja kehittävä harjoittelu. Nousujohteisuus kurssien edetessä. Lajiharjoittelu tehdään pelinomaisesti.

Harjoituspäiväkirja, monipuolinen, vierailevia opettajia

Lajiharjoittelu 3, 2 op (LPO03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kehittämään lajitaitojaan
- Opiskelija kehittyy lajin tekniikassa
- Opiskelija ymmärtää tunnollisen harjoittelun merkityksen lajitaitojen parantamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten lajia tukevien tekniikoiden harjoittelua
- Lajitaitojen harjoittelua pelinomaisesti
- Harjoituspäiväkirjan tekeminen ja analysointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija opettelee huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa harjoittelutilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa harjoituspäiväkirjojen analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omalle harjoittelulle ja yleisemmin omalle elämälle. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan tarvittavia lajitaitoja. Erilaisia tekniikoita käydään läpi ja kehitetään urheilijan omia vahvuusalueita sekä yritetään parantaa heikkojen osaamisalueiden taitoja. Taitoharjoitteluun liittyy myös lajin vaatimia havainto- ja päätöksentekotaitoja kehittävä harjoittelu. Nousujohteisuus kurssien edetessä. Lajiharjoittelu tehdään pelinomaisesti.

Harjoituspäiväkirja, monipuolinen, vierailevia opettajia

Lajiharjoittelu 4, 2 op (LPO04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii kehittämään lajitaitojaan
- Opiskelija kehittyä lajin tekniikassa
- Opiskelija ymmärtää tunnollisen harjoittelun merkityksen lajitaitojen parantamisessa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Erilaisten lajia tukevien tekniikoiden harjoittelua
- Lajitaitojen harjoittelua pelinomaisesti
- Harjoituspäiväkirjan tekeminen ja analysointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa harjoituspäiväkirjojen analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omalle harjoittelulle ja yleisemmin omalle elämälle. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija opettelee huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa harjoittelutilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla opetellaan ja harjoitellaan tarvittavia lajitaitoja. Erilaisia tekniikoita käydään läpi ja kehitetään urheilijan omia vahvuusalueita sekä yritetään parantaa heikkojen osaamisalueiden taitoja. Taitoharjoitteluun liittyy myös lajin vaatimia havainto- ja päätöksentekotaitoja kehittävä harjoittelu. Nousujohteisuus kurssien edetessä. Lajiharjoittelu tehdään pelinomaisesti.

Harjoituspäiväkirja, monipuolinen, vierailevia opettajia

Kilpaurheilijan fysiikkaharjoittelu, 2 op (LPO05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää lajille tärkeät fyysiset ominaisuudet ja oppii kehittämään niitä
- Opiskelija oppii tekemään harjoitusohjelman ja analysoimaan sen toteuttamisen vaikutuksia fyysiseen kehitykseen
- Opiskelija voimataso, liikkuvuus ja peruskunto kasvaa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitusohjelman tekeminen
- Lajia tukevaa lihaskuntoharjoittelua
- Lajia tukevaa liikkuvuusharjoittelua
- Peruskunnon kehittämis- ja ylläpitoharjoittelua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan fyysisen harjoittelun ohessa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa harjoitusohjelman analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omaan harjoitteluun. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla keskitytään urheilijan kannalta tärkeisiin fyysisiin taitoihin ja fyysisten ominaisuuksien kehittämiseen. Opintojaksolla tehdään harjoitusohjelma, joka sisältää urheilijan lajia tukevaa lihaskuntoharjoittelua, liikkuvuusharjoittelua sekä peruskunnan kehittämis- ja ylläpitoharjoittelua. Harjoittelupaikkoina toimivat liikuntahalli ja lähiympäristön liikuntapaikat.

Menestyksen avaintekijät, 2 op (LPO06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää ravitsemuksen, levon ja kehonhuollon merkityksen kilpaurheilijana menestymiselle
- Opiskelija harjoittelee oman ravitsemuksensa ja levonsaantinsa seuraamista ja arviointia
- Opiskelija oppii levon ja unen merkityksestä urheilijana kehittymiselle ja menestymiselle
- Oppii stressinhallintaa arjessa ja tunnistaa stressaavia tekijöitä elämässään

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Urheilijan ravitsemus arjessa sekä ennen kilpailuja että kilpailujen aikana
- Unen ja levon merkitys palautumiselle ja oppimiselle
- Ravinto- ja/tai unipäiväkirjan tekeminen ja analysointi
- Perehdytään kehonhuollon merkitykseen kilpailukunnan ylläpitämisessä ja tehdään harjoituksia
- Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään alan asiantuntijoita (esim. kilpaurheilija, psykologi, ravitsemusterapeutti)

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa elämäntilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija huomaa päiväkirjojen analysoinnin kautta erilaisten tekijöiden merkityksen omalle kilpailemiselle ja yleisemmin omalle elämälle. Opetellaan tarkastelemaan erilaisia tietolähteitä ja suhtautumaan niihin kriittisesti.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa. Laaja-alaiset opintokokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan erilaisiin kilpaurheilijan menestymistä tukeviin tekijöihin ja opetellaan tunnistamaan ja vahvistamaan niitä omassa kilpaurheilussa. Opintojakso koostuu lähiopetusjaksoista ja päiväkirjojen koostamisesta ja analysoinnista (esim. ravinto- ja unipäiväkirja).

Kilpailuihin valmistautuminen, 2 op (LPO07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppii tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa
- oppii hyödyntämään vahvuuksiaan kisatilanteessa
- kehittää mielen ja käyttäytymisen taitoja tavoitteellisen harjoittelun ja kilpailun avulla
- oppii käsittelemään kilpaurheiluun liittyviä epämiellyttäviä tunteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opetellaan kisatilanteeseen valmistautumista sekä fyysisen että psyykkisen osa-alueen kannalta
- Tarkastellaan kriittisesti ja kehitetään omia rutiineita kilpailuun valmistautumisessa
- Opiskelija arvioi omaa suoriutumistaan kilpailuissa esimerkiksi päiväkirjojen tai itsearvioinnin avulla
- Kehitetään opiskelijan paineensietokykyä, kuten jännittämistä, stressiä ja pettymyksen tunteita tekemällä erilaisia harjoitteita ja analysoimalla heränneitä tuntemuksia.
- Tehdään palauttavia harjoitteita.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija opettelee huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan erilaisissa kilpailutilanteissa. Opiskelija oppii tunnistamaan oman kehon lähettämiä signaaleja ja opettelee rakentavia keinoja niihin reagoimiseen. Itsearviointin kautta opiskelija rakentaa toimintamalleja, jotka auttavat häntä pysymään sinnikkäänä vastoinkäymisten edessä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija opettelee käsittelemään kilpailuun liittyviä tunnereaktioita ja kääntämään ne voimavaraksi sekä kilpailutilanteessa että muillakin elämän osa-alueilla. Opiskelija opettelee sanallistamaan tunteitaan ja tarpeitaan rakentavalla tavalla muut ihmiset huomioiden.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S=suoritettu, H=hylätty). Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn, raportointiin, itse- ja vertaisarviointiin tai näiden erilaisiin yhdistelmiin. Arvioinnista keskustellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa opintojakson alussa. Laaja-alaiset opintokokonaisuudet arvioidaan osana opintojakson muuta arviointia.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään tekijöihin, jotka vaikuttavat kilpailuihin valmistautumiseen ja opiskelija oppii tiedostamaan niiden merkityksen itselleen. Pohditaan myös, miten käsitellä erilaisia kilpaurheilun herättämiä tuntemuksia ja miten kilpailuista palaudutaan. Opintojakson teemoihin perehdytään yhteisesti lähiopetuksessa ja opiskelija harjoittelee taitoja kilpailuissa. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään alan asiantuntijoita (esim. kilpaurheilija, psykologi, ravitsemusterapeutti).

7.27. Ammattikorkeakoulun väyläopinnot (AMKV)

Oppiaine ja tehtävä

Satakunnan ammattikorkeakoulun väyläopintoja monimuoto- ja verkko-opintoina. Lukioväyläopinnoissa suoritetaan 10–15 opintopisteen kokonaisuus joustavasti lukioaikana. Suoritettuaan väyläopinnot lukio-opiskelija voi hakea erillishaussa Satakunnan ammattikorkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi. Väyläopinnot suorittanut voi hakea mihin tahansa väylässä tarjolla olevan päivätoteutuksen tutkinto-ohjelmaan ilman pääsykoetta riippumatta siitä, minkä alan opintojaksoja tai millä kielellä hän on väyläopintoja suorittanut.

Tietoa väyläopinnoista tarkemmin: <https://www.samk.fi/lukiovayla>

Osaamisen arviointi

Lukiossa opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Opintojaksot arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojaksot

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen ajattelu, 2 op (AMKV01)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tunnistaa yrittäjämäisen ajattelun ja toimintatapojen merkityksen muuttuvassa yhteiskunnassa.
- Opiskelija ymmärtää toiminnallisen yrittäjyyden mallin periaatteet ja soveltaa niitä omien yrittäjyystaitojensa kehittämisessä.
- Opiskelija tunnistaa omaa valmiuttaan yrittäjämäiseen ajatteluun ja suuntaa osaamistaan yrittäjämäiseen toimintaan vastuullisesti huomioiden kestävä kehityksen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yrittäjyyden muodot ja mahdollisuudet
- Toiminnallisen yrittäjyyden malli
- Riskienhallinta
- Verkostot ja epävarmuuden hallinta
- Oman osaamisen hyödyntäminen
- SAMKin Yrityskiihdyttämö™ oppimisympäristönä
- Yrittäjämäinen ajattelutapa ja -asenne, itseohjautuvuus, minäpystyvyys

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Toteutustapa verkossa, omaan tahtiin joustavasti.

Hoitotiede hoitotyön perustana, 2 op (AMKV02)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ymmärtää hoitotyön historian, arvot, eettiset periaatteet ja ohjeet sekä arvioi niiden merkitystä hoitotyössä
- Ymmärtää hoitotieteen ja näyttöön perustuvan toiminnan perusteet
- Tuntee voimassa olevan terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön ja informaatio-ohjauksen
- Ymmärtää sairaanhoitajan ammatti-identiteetin ja palveluammatin periaatteet
- Kohtaa asiakkaan / potilaan oman elämänsä asiantuntijana ja toimijana
- Tukee asiakkaan / potilaan läheisiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Hoitotyön ja hoitotieteen historia

- Hoitotyön eettiset ja filosofiset perusteet
- Hoitotiede tieteenalana
- Terveysthuoltoja ohjaava lainsäädäntö ja informaatio-ohjaus
- Sairaanhoidon asiantuntijuuden kehittyminen
- Asiakasta / potilasta kunnioittava vuorovaikutus
- Läheisten tukeminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Informaatioteknologia ja kirjaaminen, 2 op (AMKV03)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ymmärtää ja noudattaa tietoturva- ja tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä ja ohjeistuksia
- Tietää sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä ja ymmärtää niiden merkityksen osana potilaan hoitotyötä
- Ymmärtää hoitotyön prosessin vaiheet ja rakenteisen kirjaamisen perusteet
- Käyttää rakenteista kirjaamista osana potilaan kokonaisuhoitoa
- Ymmärtää sosiaalisen median lainalaisuudet ja ammatillisen käytön

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tietoturva ja -suoja käsitteinä
- Tietoturva- ja -suoja koskeva lainsäädäntö ja ohjeistukset
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät
- Hoitotyön prosessi
- Rakenteinen kirjaaminen
- Sosiaalinen media hoitotyön ammattilaisen työkaluna
- Eettisyys hoitotyön kirjaamisessa

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Lääkelaskenta, 1 op (AMKV04)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Hallitsee lääkelaskujen laskemisen virheettömästi
- Arvioi vastauksen oikeellisuuden

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lääkelaskenta
- Annosten, antonopeuksien, liuosten ja laimennusten laskeminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan non-stop-opintojaksona kokonaan verkossa.

Työyhteisövalmiudet, 3 op (AMKV05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee keskeiset työntekijän oikeudet ja velvollisuudet ja osaa soveltaa niitä käytännön tilanteissa.
- Opiskelijalla on valmiudet toimia erilaisissa työyhteisöissä ja työn tekemisen muodoissa.
- Opiskelija arvioi omaa osaamistaan ja tunnistaa omia kehittymistarpeitaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Työelämä oppimisympäristönä
- Työnhaku ja -asiakirjat, työpaikkahaastattelu ja urasuunnittelu
- Työsopimuslaki ja työsopimus,
- Perehdyttäminen ja perehtyminen työhön ja työyhteisöön
- Alaistaidot, muutosvalmius, oman osaamisen jakaminen, kehittäminen ja ylläpitäminen
- Kyky antaa ja vastaanottaa palautetta
- Toisten arvostus ja arviointi
- Omat vahvuudet opiskelijana ja työntekijänä

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkossa Moodle-oppimisympäristössä. Opintojakso koostuu erilaisista materiaaleista, tehtävistä ja testeistä. Jokainen Moodlen välilehti alkaa johdantotekstillä. Tekstissä kerrotaan välilehden sisältö pääpiirteissään, tavoitteet ja aika, joka sinulta keskimäärin kuluu eri osien opiskeluun. Lue ohjeet, materiaalit ja tehtävät huolellisesti. Opintojaksolla ei ole kontaktiopetusta.

Sosionomin ja sosiaalialan työn orientaatiot 1, 3 op (AMKV061)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tunnistaa psykososiaalisen, sosiaalipedagogisen ja rakenteellisen työn orientaatiot ja ymmärtää niiden merkityksen asiakastyössä.
- Opiskelija nimeää orientaatioiden ja sosiaalialan työn keskeisiä käsitteitä ja soveltaa niitä eettisesti ja asiakaslähtöisesti.
- Opiskelija arvioi sosionomin osaamista ja tehtäviä suhteessa erilaisiin toimintaympäristöihin ja työyhteisöihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Psykososiaalinen, sosiaalipedagoginen ja rakenteellinen sosiaalityö
- Sosiaalinen toimintakyky ja sosiaalisen tuen merkitys
- Sosiaalisen työn moninaisuus
- Sosionomin ammatti-identiteetti ja osaamisalueet

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä.

Sosionomin ja sosiaalialan työn orientaatiot 2, 2 op (AMKV062)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tunnistaa kestäväen kehityksen periaatteet sosiaalialalla ja soveltaa niitä ammatillisessa toiminnassa.
- Opiskelija kehittää ammatillista toimijuuttaan, reflektoi omaa osaamistaan ja rakentaa yhteisöllistä osaamista erilaisissa verkostoissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sosionomin ammatillinen ja eettinen toimijuus
- Kestäväen kehityksen ulottuvuudet sosiaalialalla: sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kestävyys

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä.

Kannattava yritystoiminta 1, 3 op (AMKV071)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää kannattavuuden merkityksen yritystoiminnan jatkuvuuden näkökulmasta ja tunnistaa yrityksen lyhyen tähtäimen kannattavuuteen vaikuttavat tekijät.
- Opiskelijan kustannustietoisuus kehittyy ja hän kykenee hahmottamaan kustannuksia ja hinnoittelua koskevien päätösten vaikutuksen kannattavuuteen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Johdon laskentatoimi päätöksen teon tukena
- Kannattavuuden merkitys yritykselle
- Kannattavuuteen vaikuttaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Opintojakson Moodle-alustalle on koottu itsenäistä opiskelua tukevia lyhyitä nauhoitteita, harjoituksia sekä muuta materiaalia. Opiskelija etenee alustalla itsenäisesti tutustuen materiaaliin ja tehden tehtäviä.

Kannattava yritystoiminta 2, 2 op (AMKV072)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee kustannuslähtöisen hinnoittelun periaatteen.
- Opiskelija ymmärtää kannattavuuden ja rahan riittävyyden välisen yhteyden ja eroavaisuuden.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kustannustietoisuus ja kustannuksiin vaikuttaminen
- Kustannuslähtöinen hinnoittelu
- Maksuvalmiuden merkitys ja yhteys kannattavuuteen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä.

Yrityksen kirjanpito ja talousraportointi 1, 3 op (AMKV081)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää ulkoisen laskentatoimen tuottaman informaation merkityksen yritykselle ja sen sidosryhmille.
- Opiskelija tunnistaa taloushallinnon näkökulmasta keskeisimmät yrityksen ja ulkoisen laskentatoimen prosessit.
- Opiskelija osaa kirjata tilikauden liiketapahtumat kahdenkertaisen kirjanpidon periaattein.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ulkoinen laskentatoimi yritystoiminnan kuvaajana, yrityksen prosessit taloushallinnon näkökulmasta, ulkoisen laskentatoimen prosessi
- Kirjanpidon peruskäsitteet
- Liiketapahtumien kirjaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Opintojakson Moodle-alustalle on koottu itsenäistä opiskelua tukevia lyhyitä nauhoitteita, harjoituksia sekä muuta materiaalia. Opiskelija etenee alustalla itsenäisesti tutustuen materiaaliin ja tehden tehtäviä.

Yrityksen kirjanpito ja talousraportointi 2, 2 op (AMKV082)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee tilinpäätökseen kuuluvien taseen ja tuloslaskelman perusrakenteen ja keskeisen tietosisällön sekä osaa laatia ne
- Opiskelija tuntee arvonlisäverotuksen peruseräkkeet.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tilinpäätökseen sisältyvien taseen ja tuloslaskelman laatiminen

- Arvonlisäverotuksen pääpiirteet

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Opintojakson Moodle-alustalle on koottu itsenäistä opiskelua tukevia lyhyitä nauhoitteita, harjoituksia sekä muuta materiaalia. Opiskelija etenee alustalla itsenäisesti tutustuen materiaaliin ja tehden tehtäviä.

Talousmatematiikka 1, 3 op (AMKV091)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa prosenttilaskut, niihin liittyvät käsitteet ja niiden sovellukset käytännössä.
- Opiskelija osaa ratkaista yhtälöitä taloudellisissa asioissa ja tuntee indeksien käytön periaatteet talouden seurannassa.
- Opiskelija hallitsee Excelin peruslaskutoimitukset ja kaavojen muodostamisen periaatteet
- Opiskelija osaa hyödyntää mallintamista ja malleja ongelmanratkaisuisissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Prosenttilaskut
- Excel-mallinnus ja sovellus
- Hinnoittelu

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Ennen tenttiä opiskelijan on suoritettava hyväksytysti harjoitus-sarjojen tehtävät.

Talousmatematiikka 2, 2 op (AMKV092)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija osaa hinnoittelun
- Opiskelija osaa yksinkertaisen korkoperiaatteen

- Opiskelija osaa koronkorkoperiaatteen ja jaksollisten suoritusten soveltamisen periaatteet käytännön tilanteissa sekä lainalaskelmien käytön.

Keskeiset sisällöt

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso toteutetaan verkkototeutuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Ennen tenttiä opiskelijan on suoritettava hyväksytysti harjoitus-sarjojen tehtävät.

Mekaniikka, 3 op (AMKV10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee SI-järjestelmän mekaniikan perus- ja johdannaisyksiköt etuliitteineen sekä yksikkömuunnokset.
- Opiskelija ymmärtää mekaniikan ongelmien fysikaaliset periaatteet ja osaa valita sekä soveltaa käyttötarkoitukseen sopivaa mallinnusmenetelmää.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Mekaniikan suureet, yksiköt ja SI-järjestelmä
- Fysikaalinen mallinnus, kinematiikka, dynamiikka, energiaperiaate ja statiikka

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan osallistumalla opetukseen ja tekemällä annetut oppimistehtävät. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Opintojakso arvioidaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa asteikolla 1–5.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon keinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus sanoilla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					
A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon keinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoitettua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean
Kehittyvä alkeiskielitaito					

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Toimiva alkeiskielitaito					
A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisia	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.
Peruskielitaidon alkuvaihe					

		omassa viestinnässään		sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussääntönsä. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
	Kehittyvä peruskielitaito				

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta	laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian antaessa eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussääntöimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietao sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
Sujuva peruskielitaito					

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo erilaisten kysymys” voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumpunkunnioittaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemukspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai sopimuksia. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi ja jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötapoihin tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.	ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla ja tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.	Opiskelija ottaa ilmeisesti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakkoidessaan tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunteita, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneiltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsenyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähköä, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuväarsasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta.

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielille tyypilliset.
--	--	--	--	--	--

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojansa saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisien tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisien tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kielyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kielyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaiseeseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja

- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja

- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä koulu yhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetetavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituseriä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämässä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitelmä

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa

- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Harjavallan lukion tuntijako 1.8.2021 alkaen

VALTAKUNNALLISET PAKOLLISET (tummennettuna) JA VALINNAISET MODUULIT

OPINTOJAKSO	OPINTO- PISTEET	MODUULIT
Äidinkieli ja kirjallisuus		
- suomen kieli ja kirjallisuus	12 + 6	1, 2+3, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11
- suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	12 + 6	1, 2+3, 4, 5, 6+7, 8, 9, 10, 11
A-kieli	12 + 4	1+2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
B-kieli	10 + 4	1+2, 3, 4, 5, 6, 7
Muut kielet	16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Matematiikka		
- yhteinen	2	1
- lyhyt	10 + 4	2, 3, 4, 5, 6+7, 8, 9
- pitkä	18 + 6	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Biologia	4 + 6	1+2, 3, 4, 5, 6
Maantiede	2 + 6	1, 2, 3, 4
Fysiikka	2 + 12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Kemia	2 + 8	1+2, 3, 4, 5, 6
Filosofia	4 + 4	1, 2, 3, 4
Psykologia	2 + 8	1, 2, 3, 4, 5
Historia	6 + 6	1, 2, 3, 4, 5, 6
Yhteiskuntaoppi	6 + 2	1, 2, 3, 4
Uskonto Elämänkatsomustieto (UE)	/ 4 + 8	1, 2, 3, 4, 5, 6
Uskonto Elämänkatsomustieto (ET)	/ 4 + 8	1, 2, 3, 4, 5, 6
Terveystieto	2 + 4	1, 2, 3
Liikunta	4 + 6	1, 2, 3, 4, 5
Musiikki	2 tai 4 + 4	1, 2, 3, 4
Kuvataide	2 tai 4 + 4	1, 2, 3, 4
Opinto-ohjaus	4	1, 2
Temaattiset opinnot	6	
Pakolliset opinnot yhteensä	94 tai 102	
Valinnaiset opinnot yhteensä	20	
Opinnot yhteensä	150 op	

TEMAATTISET OPINNOT

MODUULI	OPINTOPISTEET
Harjavalta 150 v.	2
Naiset ja vähemmistöt Suomen itsenäisyyden aikana	2
Mu Harjavalta o muuttunu!	2
Ohjelmoinnin perusteet	2
Osaaminen arjessa	2
Silta digitaidoilla nuorilta ikäihmisille	2
Yrittäjyys I	2
Yrittäjyys II	2

PAIKALLISET VALINNAISET MODUULIT (arvostellaan suoritusmerkinnällä)

MODUULI	OPINTO- PISTEET	AJANKOHTA
Paikalliset valinnaiset opinnot		
- ilmaisutaito (ÄI)	2	
- teatteri-ilmaisu (ÄI)	2	
- kirjoittaminen (ENA)	2	3. opintovuosi
- biologian tutkimus ja raportointi	2	2. opintovuosi
-sosiaalipsykologia (PS)	1	2. opintovuosi
- Maailmantilanne nyt (HI)	2	2. opintovuosi
- fyysinen valmennus (LI)	2	2. ja 3. opintovuosi
- palloilu (LI)	2	
- tieto- ja viestintäteknikan perusteet	2	1. opintovuosi
Lukio-opintoihin valmentava		
- suomen kieli ja kirjallisuus	2	1. opintovuosi
- toinen kotimainen kieli	2	1. opintovuosi
- vieraat kielet, englanti	2	1. opintovuosi
- matematiikka	2	1. opintovuosi
Korkeakoulujen kurkistuskurssit		
- robotiikan perusteet	2	
- hyvinvointiteknologian perusteet	2	
- Web-ohjelmoinnin perusteet	2	
- 3D-mallinnuksen perusteet	2	
Ylioppilaskirjoituksiin valmistavat kurssit		
- reaaliaineet, kielet, matematiikka	1 - 2	3. opintovuosi
Kansainvälinen projekti	2	
Tutor-toiminta	1	
Opiskelijakuntatoiminta	1	

8.7. Harjavallan lukion suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä

Johdanto

Lukiolain 714/2018 40 § mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin

liittyvistä menettelytavoista. Samassa pykälässä todetaan, että opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Harjavallan lukion opetussuunnitelman liitteenä on myös suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Harjavallan lukion opetussuunnitelmaan liitetään seuraavassa esitelty lukiolain 40 § mukainen suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnitelman avulla pyritään turvaamaan työrauha, sisäinen järjestys, opiskelun esteetön sujuminen ja yhteisön yleinen turvallisuus ja viihtyisyys. Suunnitelma tukee Harjavallan lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja. Kurinpitokeinojen käyttämisessä ja niihin liittyvissä menettelyissä noudatetaan tässä suunnitelmassa kuvattuja menettelytapoja.

Kurinpito koulussa perustuu seuraaviin lukiolain kohtiin:

Opiskelijan velvollisuudet (30 §)

Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaolollaan ole perusteltua syytä. Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Opiskelijan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Kurinpito (41 §)

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitorangeistuksia.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua.

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangeistuksen täytäntöönpano (42 §)

Ennen 41 §:n 1 tai 4 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangeistuksen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 41 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 41 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä tulee antaa päätös, ja 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättää.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. Kirjallisen varoituksen antamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori. Rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää korkeintaan kolme kuukautta kestävästä oppilaitoksesta erottamisesta.

Edellä 41 § 2 momentissa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Mainitussa lainkohdassa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä päättää rehtori.

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen (43 §)

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 41 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita (45 §)

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat 46 §

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 40 §:n 2 momentissa tarkoitetun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia

esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säästöjen nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen (47 §)

Edellä 45 ja 46 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 45 § mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuunotto tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen (48 §)

Edellä 45 § tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

Yhteistyötahot

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista on laadittu yhteistyössä opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa sekä käyttäen yhteistyössä moniammatillista opiskeluhuollon verkostoa. Lukiolaisille ja huoltajille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon edustajille on tarjottu mahdollisuus lausua näkemyksensä suunnitelmasta ennen sen hyväksymistä.

Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Kurinpitokeinojen käyttämistä ohjaavat Suomen perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa säädetty hyvän hallinnon oikeusperiaatteet.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

1. Yhdenvertaisuusperiaate velvoittaa opiskelijoiden tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen.
2. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan kurinpitokeinoja voi käyttää ainoastaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.
3. Objektiveettiperiaate edellyttää, että rankaiseminen perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin.
4. Suhteellisuusperiaatteen mukaan kurinpitotoimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden
5. Luottamuksensuojaperiaate on ennen muuta yksilön suojaa julkista valtaa vastaan ja antaa yksityiselle ihmiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

Henkilökunnan osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan osaaminen turvallisuusasioissa ja kurinpitokäytänteissä varmistetaan käymällä suunnitelma läpi jokaisen lukuvuoden alussa suunnittelupäivän tai -päivien yhteydessä. Edellä 45 § ja 46 § toimenpiteiden käyttö suunnitellaan ja ohjeistetaan sekä hyväksytään lukuvuoden alussa opettajakokouksessa.

Osaamisen varmistaminen on rehtorin vastuulla. Rehtori vastaa myös siitä, että määräaikaiset ja/tai uudet vakinaiset opettajat tai muut koulun työntekijät, jotka aloittavat työnsä kesken lukuvuoden, perehdytetään suunnitelmaan osana työtehtäviin perehtymistä.

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedotetaan opiskelijoille lukuvuoden alussa ryhmänohjaajan tunnilla ja huoltajille Wilmassa.

Yhteydenottokanavat huoltajiin ovat puhelin ja Wilma. Täysi-ikäisten opiskelijoiden tapauksessa huoltajiin otetaan yhteyttä vain opiskelijan suostumuksella.

Lukio pitää yhteyttä muihin viranomaistahoihin tarvittaessa. Akuuteissa tilanteissa arvioidaan tilannekohtaisesti, tarvitaanko muun viranomaisen apua.

Tämän suunnitelman lisäksi huomioidaan myös Harjavallan perusopetuksen ja lukion yhteinen päihdestrategiaa ja sen ohjeet ja toimintatavat sekä suunnitelma opiskelijoiden suojelemiseksi kiusaamiselta ja häirinnältä ja siinä mainitut toimintatavat. Lukiolla on myös kriisisuunnitelma, josta löytyy ohjeistus erilaisiin kriisitilanteisiin.

Kaikessa yhteistyössä on noudatettava kulloinkin voimassa olevia salassapito- ja muita säädöksiä.

Suunnitelman seuranta, toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointi ja päivittäminen

Suunnitelmaa seurataan ja sen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja muuta viranomaisyhteistyötä. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Päivittämisestä vastaa rehtori.

8.8. Harjavallan lukion suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja

häirinnältä ja suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714>

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä (lukiolaki 714/2018, 40 §, 1. mom.)

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan määrittely

Kiusaamisesta on kyse silloin, kun yksi ja sama opiskelija joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisen tai toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Kiusaamiseen liittyy yleensä voimasuhteiden epätasapaino. Voimasuhteiden ero voi perustua esim. ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, asemaan ryhmässä tai tukijoukkoihin. Kiusaajalla on valtaa tai voimaa, jonka avulla hän saa yliotteen kiusatusta. Kiusaaminen on vallan tai voiman väärinkäyttöä. Kiusaamiselle on tyypillistä, että siihen liittyy ryhmän kiusaamista vahvistava ja hyväksyvä käyttäytyminen. Kiusaamista ei ole riitely tai kiivas keskustelu esim. kun kaksi keskenään tasaväkistä oppilasta selvittelee välejään.

Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Fyysinen väkivalta on toisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista esim. lyömistä tai potkimista. Henkinen väkivalta satuttaa sisältäpäin esim. haukkuminen, pilkkaaminen, kiristäminen, uhkailu, ulkopuolelle jättäminen tai juorujen levittäminen.

Häirintää on sellainen epäasiallinen kohtelu, josta voi olla vaaraa tai haittaa yksilön terveydelle ja turvallisuudelle. Tasa-arvolaisissa määritellään ja kielletään luonteeltaan seksuaalinen ja tai sukupuoleen perustuva häirintä. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään ikään, uskontoon, vakaumukseen, terveydentilaan, etniseen alkuperään ja vammaisuuteen perustuva häirintä.

Häirintä on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden loukkaamista. Häirinnällä luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava ja nöyryyttävä ilmapiiri. Käyttäytyminen on häirintää, kun sen tekijän olisi tavanomaista harkintaa käyttäen pitänyt tietää, että hänen käyttäytymisensä loukkaa toisen ihmisen arvoa ja luo esimerkiksi halventavan ilmapiirin.

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäiseminen

Keskeistä kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisyssä on koulun työskentelyilmapiiri ja opiskelijoiden hyvinvointi. Toisia opiskelijoita ja opettajia kunnioittava yhteisö edistää koko koulun hyvinvointia. Myönteinen ja avoin ilmapiiri, yhteisöllisyys ja välittäminen rohkaisevat opiskelijoita kertomaan mahdollisesta kiusaamisesta tai häirinnästä. Opiskelijoiden motivoituneisuus ja sitoutuneisuus opiskeluun sekä hyvä työrauha vähentävät mahdollisuutta kiusaamiseen ja häirintään. Opettajan positiivinen asenne ja halu puuttua kiusaamiseen sekä häirintään ovat tärkeitä ennalta ehkäiseviä tekijöitä. Esimerkiksi jos opettaja huomaa jonkun opiskelijan jäävän jatkuvasti ryhmä- tai parityöskentelyn ulkopuolelle, hän voi määrätä perustettavat ryhmät jo etukäteen. Henkilökunnan pitää puuttua välittömästi kiusaamiseksi tai häirinnäksi tulkitsemiinsa kyseenalaisiin tilanteisiin ja toimintatapoihin. Myös opiskelijakunta otetaan mukaan tähän ennaltaehkäisevään työhön.

Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä. Oppilaitoksessa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen ja suvaitsevan toimintakulttuurin syntymiseen. Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi kiinnitetään huomiota luokan ilmapiiriin, ryhmädynamiikkaan ja vastuulliseen toimintaan.

Lukiossa järjestetään syksyisin ja myös osana opetusta ryhmäytymistä tukevaa toimintaa ja sitä kautta opitaan kunnioittamaan ja arvostamaan toisia opiskelijoita ja koko yhteisöä.

Oppilaitoksen järjestyssäännöt kerrataan syksyisin ryhmänohjaajien tunneilla ja opiskelijoilta kerätään esimerkiksi opiskelijakunnan avulla tietoa koulun toiminnasta ja tavoitteiden toteutumisesta.

Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän yhtenä tärkeänä tehtävänä on kiusaamisen ennaltaehkäisy. Yhteistyössä opiskelijakunnan kanssa pyritään lisäämään opiskelijoiden hyvinvointia.

Ohjeistus kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan puuttumiseen

Jokaisen koulu yhteisön jäsenen velvollisuus on puuttua kiusaamisen, häirintään ja väkivaltaan heti, kun sellaista havaitsee tai saa tietoonsa. Aina se ei ole helposti havaittavissa. Opiskelijat eivät välttämättä kerro häirintä- tai kiusaamiskokemuksistaan. Oppilaitoksen henkilökunta seuraa arjen tilanteita ja pyrkii ennaltaehkäisemään ja estämään väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän.

Ryhmänohjaaja tapaa ohjausryhmäänsä viikoittain. Hän tuntee ryhmänsä parhaiten ja osaa kiinnittää erityistä huomiota ryhmän tai yksittäisten opiskelijoiden poikkeavaan käytökseen.

Kuraattorin ja psykologin tukea annetaan tarvittaessa. Terveystarkastusten yhteydessä kartoitetaan opiskelijan kokonaishyvinvointia. Myös huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä kiusaamisen lopettamiseksi.

1. Välitön puuttuminen

Kiusaamisen, häirinnän tai väkivallan havainnut opettaja puuttuu välittömästi tapahtumiin.

- a. Keskustelu kiusatun tai häirityn kanssa, miten asian kokee.
- b. Keskustelu kiusaajan tai häiritsijän kanssa, mitä on tapahtunut.
- c. Mikäli opettaja huomaa, että kiusattu tai häiritty ei huomaa tulleeensa väärin kohdelluksi, keskustelu tekijöiden kanssa siitä, huomaavatko tekijät toimineensa väärin.
- d. Ei kysytä kiusaamisen tai häirinnän motiivia, vaan selvitetään, miksi ei kiusata eikä häiritä.
- e. Asian sopiminen
- f. Vakavat fyysiset väkivalta- tai kiusaamistapaukset tuodaan heti rehtorin tietoon. Väkivallasta tiedotetaan aina poliisia ja otetaan yhteys huoltajiin ja tehdään tapauskohtaisen arvioinnin jälkeen rikos- sekä lastensuojeluilmoitus, mikäli kyseessä on alaikäinen opiskelija.

2. Tiedottaminen

- a. Kiusaamis- tai häirintätapausten havainnut opettaja informoi asiasta ryhmänohjaajaa ja rehtoria.
- b. Jos kiusaaminen jatkuu, ryhmänohjaaja, kuraattori ja opo keskustelevat asiasta osapuolten kanssa. Vakavissa tapauksissa kutsutaan rehtori mukaan keskusteluun.

3. Toistuva ja pitkään jatkunut kiusaaminen tai häirintä

- a. Mikäli kiusaaminen tai häirintä jatkuu edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta tai on vakavaa, asia etenee rehtorille. Rehtori on yhteydessä huoltajiin ja heidät kutsutaan mukaan asioiden selvittelyyn.
- b. Rehtorin yhteydenotto kotiin, asian käsittely yhdessä tekijän ja kohteeksi joutuneen huoltajien kanssa.
- c. Pohditaan yhdessä keinoja kiusaamisen/häirinnän lopettamiseksi.
- d. Mahdolliset sanktiot.
- e. Ryhmänohjaaja tai kuraattori kirjaa kiusaamistilanteet ja toimenpiteet.

3. Toimintaohje väkivalta- ja uhkatilanteissa

Kun koulussa ilmenee väkivaltaa tai sen uhkaa, on tilanne pyrittävä rauhoittamaan nopeasti.

- arvioi tilanne ja sen syy
- vältä aggressioita herättävää käyttäytymistä

- mieti, mitä sanot ja miten sanot
- puhu ja esiinny määrätietoisesti ja rauhallisesti
- säilytä malttisi
- mieti perääntymistie
- muista, että varsinkin päihteiden vaikutuksen alainen saattaa käyttäytyä arvaamattomasti
- huolehdi aina ensin henkilöturvallisuudesta ja yritä saada apua muilta työyhteisön jäseniltä sekä ota tarvittaessa yhteys poliisiin (112)
- ilmoita mahdollisimman pian tapahtumasta rehtorille, joka ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin
- täytä tilanteen jälkeen väkivallan uhkatilanteesta lomake ja toimita se rehtorille, joka toimittaa sen työsuojelupäällikölle
- jos osapuolena on opiskelija, rehtori vie asian opiskeluhuoltoryhmään, joka päättää jatkotoimenpiteistä.

Väkivallan uhkatilanteeseen joutunut ja tilanteen aiheuttaja tarvitsevat aina apua tapahtuman jälkeen. Oppilaitoksen kriisiryhmä ohjaa tarvittaessa jälkihoitotoimenpiteiden osalta ja vastaa tiedottamisesta yhdessä rehtorin kanssa. Tätä suunnitelmaa täydentää lukion kriisisuunnitelma.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Suunnitelmasta tiedottaminen ja tilanteen kartoittaminen

Suunnitelmasta ja toimintamallista tiedotetaan opettajia ja lukion uusia opiskelijoita lukuvuoden alussa. Uusien lukiolaisten vanhempia informoidaan kiusaamiseen puuttumisesta ja selvittelystä vanhempainillassa ja tiedotetaan wilman kautta. Koulukiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kartoitetaan joka toinen vuosi tehtävässä kouluterveyskyselyssä. Tilannetta voidaan kartoittaa myös koulun omilla itsearviointikyselyillä ja esim. keväisin OPH:n hyvinvointiprofiilin kyselyillä. Suunnitelma on nähtävillä wilmassa, lukion kotisivuilla sekä lukion opetussuunnitelman liitteenä.

Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Suunnitelman toteutumista seurataan yhteisöllisen oppilashuollon kokouksissa ja arvioidaan edellä mainituilla kyselyillä ja päivitetään tarvittaessa.

8.9. Harjavallan lukion tupakoinnin ja päihteiden vastainen suunnitelma

Lainsäädäntö

Tupakkalain 12 §:n mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja niiden käytössä olevilla ulkoalueilla (kyltit).

Tupakkalain 11 §:n mukaan tupakkatuotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotiaalta. Tupakkalain 10 §:n mukaan tupakkatuotetta ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle. Jos oppilaitoksessa myydään tai välitetään tupakkatuotteita alle 18-vuotiaille, asiasta voidaan ilmoittaa poliisille esitutkinnan käynnistämiseksi. Alaikäisen alkoholin käytön kieltää alkoholilaki (mm. 34 §). Alle 18-vuotiaalla ei ole oikeutta pitää hallussaan mitään alkoholijuomia. Alkoholijuomien välittäminen alle 18-vuotiaalle on kielletty. Kaikki alaikäisen alkoholin käyttö on kiellettyä. Huumausaineiden kaikkalainen hallussapito, käyttö, valmistus ja myynti on yksiselitteisesti kielletty (Huumausainelaki 3 § yleiskielto).

Tavoitteet

1. Opiskelijan itsetunnon ja -luottamuksen vahvistaminen siten, että opiskelija arvostaa itseään ja omaa terveyttään.
2. Opiskelijalla on perustiedot tupakasta ja päihdyttävistä aineista. Päihteillä tarkoitetaan alkoholia, tupakkaa ja huumausaineita. Myös lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteiksi, jos niitä käytetään päihtymistarkoituksessa.
3. Opiskelija ymmärtää päihteiden vaarallisuuden.
4. Opiskelija tietää päihteitä koskevia lakeja ja noudattaa niitä.

Menetelmät

1. Koulun henkilökunta on kiinnostunut kaikista opiskelijoista ja suhtautuu kannustavasti sekä positiivisella vuorovaikutuksella opiskelijoihin.
2. Harjoitellaan sanomaan ei päihteille.
3. Käytetään erilaisia tunne- ja vuorovaikutustaitoja tukevia ohjelmia ja menetelmiä.
4. Eri oppitunneilla käsitellään aihetta eri näkökulmilta.
5. Päihdevalistusta antavat opettajien lisäksi kouluterveydenhoitajat.
6. Asiantuntijoita ja koulun ulkopuolisia luennoitsijoita käytetään mahdollisuuksien mukaan.

Henkilökunnan toiminta

Mikäli opiskelija pitää hallussaan tai käyttää tupakkaa, nuuskaa tai päihteitä:

1. Jokaiseen tapaukseen puututaan.
2. Opiskelijaa kuullaan.
3. Tupakointivälineet takavarikoidaan ohjeen mukaan.
4. Asiasta ilmoitetaan huoltajalle.
5. Opiskelijalle annetaan kurinpitovaroitus.
6. Järjestetään yksilökohtainen opiskelijahuolto tapauskohtaisesti arvioiden.
7. Arvioidaan huoli ja tehdään asiasta tarvittaessa lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelulain 25 §:n mukaan opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, joka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä.
8. Jos kyseessä on tupakan tai nuuskan välittäminen, huumeet tai toistuva tupakoiminen, asiasta ilmoitetaan poliisille.
9. Mikäli kyseessä on kouluajan ulkopuolinen tupakointi, asiasta ilmoitetaan aina huoltajalle.

Jos opiskelijan epäillään / huomataan olevan päihtynyt

1. Opettaja/ohjaaja vie oppilaan kouluterveydenhoitajan vastaanotolle. Rehtoria tai vararehtoria informoidaan. Jos terveydenhoitajaa ei tavoiteta, niin opiskelija viedään rehtorille tai vararehtorille.
2. Otetaan yhteys opiskelijan huoltajaan.
3. Opiskelija ohjataan kotiin (huoltaja hakee) tai terveyskeskukseen (saattaja mukaan).
4. Tarvittaessa otetaan yhteys poliisiin / hätäkeskukseen.
5. Opiskelijalle järjestetään yksilöllinen opiskelijahuolto asian käsittelyä varten. Jatkotoimet ovat opiskelijakohtaisia kokonaistilanne arvioiden.
6. Asiasta tehdään lastensuojeluilmoitus.
7. Asian käsittelystä muiden opiskelijoiden kanssa päätetään tapauskohtaisesti.